

Friedrich von Gagern

Mrtvi človek

Roman o rdeči rasi

prevedel Kazimir Čož OFM

Friedrich von Gagern

Mrtvi človek

Roman o rdeči rasi

Prevedel Kazimir Čož OFM

Brat Francišek

Ljubljana 2013

Prevod dela: Friedrich (Freiherr von) Gagern, *Der Tote Mann*, Verlag von Paul Parey, Berlin 1927.

Prevedel: Kazimir Čož OFM

Elektronska izdaja

Digitalizirala: Bernarda Pogačar

Lektoriral, uredil, napisal spremno besedo in postavil:

Miran Špelič OFM

Izdala: Založba Brat Francišek, Prešernov trg 4, Ljubljana

Za založbo: Miran Špelič OFM

www.ofm.si/zbf

<http://www.scribd.com/doc/158021128>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.112.2(436)-311.3(0.034.2)

GAGERN, Friedrich, Freiherr von, 1882-1947

Mrtvi človek [Elektronski vir] : roman o rdeči rasi / Friedrich Gagern ; prevedel Kazimir Čož. - El. knjiga. - Ljubljana : Brat Francišek, 2013

Prevod dela: Der tote Mann

ISBN 978-961-6873-24-6 (pdf)

1

Kot vsakega otroka je tudi njega rodila Indijanka v porodnih bolečinah; kot vsak otrok je tudi on našel zavetje v materinem naročju. Nekoč v svoji drugi jeseni, ko se je že zavedal, da na svetu ni samo njegova vas ob Bobrovem jezeru, ampak tudi vasi Sedmih posvetovalnih ognjev Dakot, bizoni, volkovi, sovražniki in stiska – ko so bili možje na lovu in žene na polju – so od Mini Vakana prišli Asiniboni, ropali so, požigali, pobijali in odhajali operjeni s še kadečimi se skalpi.

Samo on je ostal pri življenju, ker ga je opazil in poklical prastari Venekiva, ki je zguban od brazgotin in mnogih zim čepel na zadnjem soncu indijanskega poletja in ki je nekoč pripovedoval otrokom o bojnih plesih – ta ga je skrtil v kup brezovega lubja in ga položil v jarek za šotorom. Venekiva je sedaj pel svoj smrtni spev, pel o svojih nekdanjih zmagah nad asinibonskimi psi, z besom in prezirom nad pokolom in mirno prosil grozotnega poglavarja za smrtni udarec.

Ko je vse utihnilo in se je rumenokljuna žolna zopet oglasila iz gozda, se je v dimu med trupli z razbitimi lobanjami in kopiti trzajočih konj, splazil k ženam, materam in dekletom, ki so zgrožene stale zunaj, med s krvjo oškropljeno koruzo. Asinibonske žene so najlepše na vsem

širnem področju med Mini Vakanom in Missourijem in njegovi bojovníki odklanjajo vsak živ plen drugih plemen.

Dva strahotna dolga dneva je sedel in strmel v zoglenele šotore, v pepel in razmetana trupla, dokler ni začutil lakote. Drugi dan zvečer so se moške vrnili in potem, ko so opravili žalne obrede za mrtvimi, so vzeli v roke tomahavke in jih vrgli v posvetovalno drevo, da so tako izrazili svoje želje po maščevanju.

Očipveji so bili dedni sovražniki Asinibonov in njihovih zaveznikov Arikar, Minitarijev, Yanktonov, Varpetonov, Denanktonov – sedmih posvetovalnih ognjev Dakot.

Očipveji na Bobrovem jezeru so zopet zgradili svojo vas in jo poselili z Indijankami, ki so jih uplenili onstran Rdeče reke proti jugu, iz vasi ob Mini Akipanu – velikemu razvodju, in z otroki, za katere so morale ujete žene skrbeti. V rod so prišli tudi sovražnikovi grbi; svet poglavarjev je proglasil uplenjene toteme za brezvredne, da je tako zadostil žalitvi, ki bi bila drugače lahko povrnjena samo s krvjo. V totemih namreč prebivajo duše prednikov in ob tako razvrednotenih znamenjih morajo duše prednikov še enkrat sramotno umreti. V vsej stosedemdesetletni vojni med Očipveji in Dakotami se še ni zgodilo, da bi bili totemi velikih posvetovalnih ognjev tako zasramovani. Ugrabljene žene so služile svojim gospodarjem s telesom, življenjem in delom, kakor so prej služile s telesom, življenjem in delom Arikaram in Yanktonom.

Morale so gledati, kako sovražni bojovníki plešejo skalpov ples, gledati svoje osramočene otroke in poslušati pesmi o povračilu in maščevanju.

Pobudnik tega sovraštva je bil edina priča pokola – sin Kagivaguana, Vranjega peresa, ki ga je Venekiva rešil za maščevanje. Ko so se njegovi vrstniki še igrali, je bil on že mrko resen. Malo je govoril, toda ko je govoril, so bili njegovi govori kot govori starca. Pripovedoval je samo o tem, kako so ga osramotili Asiniboni in njihovi zavezniki. Včasih je s ponosom govoril, kako bo kot bojovník postal strah in trepet svojih sovražnikov. Izbral si je šolo samote in potrpežljivo čakal ure, ko bo lahko opravil svojo bojovníško preizkušnjo. Kot bodočemu poglavarju so mu starešina in poglavarji sosednjih plemen dali svoj pristanek, da se lahko izkaže nad asinibonskimi psi.

Ni še imel imena ne vampuna, ni še opravil bojovníške preizkušnje niti ni bil na sveti poti v kamnolomu svetega pipovca. Sedaj se lahko izkaže z dejanjem in si pridobi medicino in ime.

Sam je šel na Bobrovo jezero s svojim malim tomahavkom, s svojim nožem in deškim lokom iz trdega lesa in bizonje kite.

Bil je nenavaden dan. Jezero je mirno počivalo v zelenilu temnih trobentovcev. Noben bober ni motil njegove tišine; noben val ni butal v gozdnato obalo. Bobri so morali biti še pred kratkim tu, ker je na površini pravkar izgineval vodni vrtinec – kot bi ga hotel zbrisati nevidni ali neprevidni sovražnik. Lahko bi bil jelen, toda

ta bi s topotanjem skalil mir, lahko bi bil črni medved, ki so ga privabile ribe ali grozoviti rosomah; toda medveda bi lahko videl, rosomahova bližina pa bi prebudila svarilni klic vran.

Ne, kar je splašilo bobre, ni bil medved, niti rosomah, ampak človek ali ljudje; in to neprevidni človek ali ljudje, ki niso pazili na govornico in molk živali. V tem času ni iz njegove domače vasi nihče šel na jezero; bledoličniki, Dolgi noži, so večkrat obiskovali njegovo vas in sklenili z Očipveji zvezo proti vsem dakotskim plemenom; bili so torej sovražniki Dakot iz rodov Yankton, Varpeton in Asinibon.

Vse to je vedel mladi lovec in držal nož, lok in tomahavk v pripravljenosti, ko se je bil bližal bobrovim pastem.

Ko se je približal, je videl, da so pasti prazne; dakotski psi so raje s svojimi ženskami phali koruzo, kot pa stopili na bojno stezo, njihovi mladeniči so se raje igrali z otroki in psi in s svojimi ženami pletli košare ali pa nosili domov ukradene bobrove kože ... da so tu šušmarile tuje roke, je takoj opazil. Pasti so bile zopet postavljene, toda ne na očipvejski način, ampak na yanktonski, tako da je bil zatič pritrjen od zgoraj navzdol namesto narobe. Yanktonski izvidnik bi moral z ženskami strojiti kože in delati lonce iz gline! Sledovi krvi, kjer je tomahavk razklal glave ujetih živali, so bili še sveži in topli; tat je bil tukaj pred kratkim in je ležal verjetno skrit v grmovju na obali, najbrž na oni strani, od koder je imel boljši razgled.

Mladi lovec je ocenil razdaljo, ne da bi vzbudil sum; tudi dolg strel puščice ne bi segel do sem in izvidnik verjetno ni imel puške.

Poglavarjev sin, učenec velikega bojevnika, je še nekoliko počakal pri pasteh, ker ni hotel, da ga tatinski šušmar opazi. Potem je tiho in oprezno odšel proti vasi.

Yanktonski psi morajo še danes izgubiti svoje skalpe in ponoči naj jih požro volkovi. Če mu uspe neopazno obkrožiti jezerski zaliv, izvidnik ne bo ubežal svoji usodi. V katero koli smer bo tekel, bo pritekel pred očipvejske puščice in sekire. Še ta večer naj bi se njegova naglavna koža sušila na okvirju. Samo da bi on ujel ta plen!

Ko je tako čakal in imel orožje pripravljeno, je zaslišal lovski krik vodnega orla. Močni, sivomodri ptič je s težkimi krili letel od gornjega konca zaliva in večkrat zakrožil, dokler se ni končno spustil. Zavpil je klic zmagoslavja, ko je s kljunom zagrabil velikega lososa.

Obložen s plenom je poletel proti nasprotnemu obrežju, da bi tam usmrtil in požrl svoj plen. Izbral si je skalo, ki je molela iz jezerskega obrežja, dobro znano vaškim lovcem, ker so iz nje z mrežami lovili jezerske postrvi. Orel si je že hotel izbrati to skalo za pristanek, ko se je nenadoma v letu zaustavil, se zopet dvignil in s svojim plenom odletel na jezero.

Prepričan je bil, da je najmanj en izvidnik skrit za skalo, kajti drugo bitje ne bi moglo prestrašiti.

Kraj je bil dobro izbran; skala je tvorila rt malega polotoka med dvema plitvima zalivoma in od tam je bil dober pogled na polja in vas.

Skrit oglednik je še enkrat dokazal, da ne razume obnašanja živali. Ni zaslutil, da je orel s plenom izdal njegovo skrivališče. Yanktoni so stare babe.

Mladi lovec ga je neopaženo obkrožil, šel proti vasi, tako da ga oni za skalo ni mogel opaziti, ter nazaj v gozd, sedaj že s podvojeno pazljivostjo, neslišno kot nočna senca leteče sove, od drevesa do drevesa, do jezera, dokler se ni ustavil nasproti kraja, kjer je bil skrit oglednik.

Vzel je nož med zobe, vtaknil tomahavk za pas in skočil v vodo. Oglednik ga s te strani ne bo pričakoval, ker s te strani ni imel pogleda na vas.

Bil je tvegan poskus; toda bil je sin velikega bojevnika, poglavarjev sin in prisegel je, da se bo maščeval Yanktonom, Sisitonom in vsem Dakotam in Asinibonom.

Plaval je pod površino, dokler je vzdržalo srce, z lahnimi gibi nog, zavirajoč z eno nogo pa je delal male vrtnice. Pri tem mu je pomagal jezerski tok, da je hitro napredoval. Samo veslanje bi sprožilo valove; udarci bi se slišali na daleč, on pa se je s počasnim gibanjem neslišno bližal cilju. Z lahkim skokom in močnim udarcem bi lahko zapečatil usodo Dakotčana. Ko srce ni več vzdržalo, je splaval na površje, zajel zrak skozi nos ter se zopet potopil v zeleni vodni somrak. Najnevarnejši je

bil pristanek. Najprej je dvignil glavo, počakal trenutek in se kot bober potegnil pod stezo, kjer je ležala od viharja podrtá smreka.

S členki še v vodi je zaslišal svoj srčni utrip, ki je trajal par trenutkov. Jezero in gozd sta bila mirna; los je skočil iz temnega zelenja, od zgornjega konca zaliva in zopet zaslišal zmagoviti klic orla, od vasi sem pa lajanje psov in udarce phalcev koruze. Na polotoku proti Pemidži jezera je ležal skrit Yankton, oborožen s tomahavkom, in prežal na skalpe žensk in otrok, ker se mož ni upal lotiti.

Mladi lovec je razrahljal sekiro v pasu; nož je držal v desni, lok, katerega tetivo je še enkrat preizkusil, pa v levi. Tako je stopil v gozd, bil je prvič na bojni stezi. Nikakor ni imel lahkega dela. Ogledniki niso nikdar sami; odposlani so navadno po dva, včasih celo po trije. Eden je ležal za skalo, katere ploščad je preplašila orla. Toda kje je bil drugi oziroma ostali? Za vsakim grmom, za vsakim drevesom, vsepovsod?

Nogo za nogo, peto za peto se je mladi lovec premikal skozi tišino, ki je zvenela od tisočernih glasov divjine. Še za dolžino mokasina, za širino noža! Slišal je glas veveric; oglašali sta se šoja in kavka. Zatem se je ustavil, položil puščico na tetivo in vzel v roke tomahavk. Počasi, z mokasinom za mokasinom, se je pomikal naprej, lahkoto kot megla, ki se vleče v močvirju med umirajočimi drevesi. Nič se ni zgodilo. Končno je prišel na cilj.

Njegov pogled je zmotil lesketanje. Sedaj je vedel, kaj je splašilo orla. Tam, kjer je skala

molela v jezero, je ležal oglednik. Njegovi lasje so se svetili, rezilo noža, ki je ležal poleg njega, pa se je lesketalo v soncu.

Mladi lovec je premišljal. Spreten, točen strel s puščico bi bil preveč tvegan. Odločil se je: usmrtiti ga mora takoj. Odložil je odvečni lok in se približal žrtvi; lahko in hitro, ne da bi izgubljal čas in razdaljo. Če bi bil nepazljiv, bi bil boj neenak, oglednik je mogoče imel puško, drugi pa je verjetno čepel v bližnjem skrivališču. Približal se mu je na razdaljo ne več kot za dolžino sulice. Stopil je še korak naprej in skočil ogledniku na hrbet.

Prestrašen zaradi nenadnega bremena je hotel napadeni zavpiti. Z nožem ga je zabodel v goltanec, da je njegov krik obtičal v potoku krvi. Žrtev je z obrazom padla na tla; kri se je v sunkih iztekla preko z mahom obrasle skale.

Poglavarjev sin je prijel lase njegove glave z levico, z nožem obkrožil kožo okoli temena in potegnil z njega skalp. Imel je svojo medicino.

Toda ni še prišel čas, da zavpije klic zmage preko jezera in gozdov. Ni stara baba, ki vpije, preden konča delo; ni kojot, ki zavija, preden ujame svoj plen! Bil je vendar sin velikega poglavarja!

Vzel je zopet lok, nastavil puščico na tetivo, sedel na mrtveca in čakal.

Oglašali so se škržati, globoko v somraku gozdov so kavke zasmehovale skrito sovo. Mladi bojevnik je gledal, kako so zelene muhe obletavale s krvjo obliti mah in sedale na počrnele žile lobanje. Kot čreda bizonov na

slanici! Od gornjega konca jezera je zletel orel; od vasi sem je slišal, kako so ženske phale koruzo. Nekje je z ropotom skočil los, na jezeru se je potapljal bober.

Zaslišal je zavijanje divje mačke. Prav od blizu. Ponovil je medklic in prisluhnil. Zvenelo je dobro, toda nevarno. Ponovil je klic in dobil odgovor.

Še tretjič je zaslišal zavijanje. In takrat je zagledal drugega oglednika; za pasom je nosil oba ukradena bobra in na loku ni imel puščice.

Cilj je imel sedaj jasno pred seboj. Napel je lok, sprožil in puščica je zletela s tetive. Oglednik se je prijel za grlo, kot bi ga nekaj pičilo; zajel je sapo, toda iz grla mu je prišlo le grgotanje. Zavil je z očmi in bled v obraz lovil sapo, se opotekel, stopil korak nazaj in padel.

Še ne čisto mrtvemu mu je z rezilom noža zarisal krog okoli vrha glave. Koža je pokala od surovega mesa in prerezanih žil se je širil vonj

...

Sedaj je sin velikega poglavarja zavpil klic zmage čez jezero, da je odmevalo. Yanktoni in vsi Dakote so stare babe, strahopetci, žabe, garjavi psi, zavijajoči volkovi, krokarji in osli! Vsi bodo vrženi ribam in vranam ter kojotom v hrano, ustrojeni dakotski skalpi bodo viseli v njegovem šotoru in vsa jezerska dežela ter daljna prerija do reke Missouri bo pokrita z belimi kostmi Sisitonov, Varpetonov, Devanktonov in Arikar – kot kuga z enim zamahom pokosi otroke.

Sramota, ki so jo plemena sedmih posvetovalnih ognjev prizadela Očipvejem, do deset in stokrat maščevana, znamenja njegove slave pa se bodo našla vse do gora, kjer izvira voda izpod skal do velikega Missisipija na jugu, kjer visijo dakotski skalpi v šotorih Ponk in Omah. Uničena in izbrisana naj bodo dejanja sedmih posvetovalnih ognjev iz rdečih risb na brezovim lubju in iz ustrojelih bizonskih kož, tako kot naj bo Tekumze, na skok pripravljeni gorski lev, veliki in nepozabni Indijanec, priča njegovih dejanj: on, očipvejski orel iz Bobrovega jezera, ki je uničil perjanico Dakot. Mladi bojevnik je s svojo sekiro plesal ples krvi ob obeh truplih. Zatem se je okrasil z obema, že ohlajenima skalpoma, vzel orožje in oba dobra ter bobra ter šel v vas.

Mrki obraz poglavarja Kagivaguana se je temno svetil, ko je slišal o dejanjih svojega sina. Ni ga niti pohvalil niti grajal, ampak je razposlal tekače v bližnje vasi in povabil poglavarje in ugledne bojevnike na gostijo.

Veliko psov je moralo dati svoja življenja, veliko srn svoje hrbte in veliko medvedov svoje krače in tace. Čez Bobrovo jezero se je vil dim mogočne gostije; posode polne koruze, pekel se je medvedov podplat, bobrove lopatice, rakun ... in čul se je ropot bobnov, ki so jih igrali vrači; očipvejski sinovi, Manitujevi ljubljenci, so obljubili zmago, maščevanje in moč nad vsem ozemljem med Missisipijem proti Dakotam in njihovim zaveznikom Asinibonom in Arikaram

in prosili Velikega duha, naj jim nakloni zmago pod vodstvom njihovega velikega poglavarja.

Ko je sin Kagivaguana, Vranjega peresa, že uplenil svojo medicino, je opravil še tridnevni post in tridnevno bdenje in tako preстал bojevniško preskušnjo. Dobil je ime Neikimi. Svojo čast in slavo je držal z mrkim molkom. "Dakote so babe, Yanktoni psi, Očipveji pa se jim smeji!"

Tako je govoril maščevalni poglavar in njegovi govori so bili sprejeti z odobravanjem.

2

Prišel je čas, ko je odšel na romanje v kamnolom svetega pipovca; kot vsak bojevnik, čigar kalumet je odločal o vojni in miru, tako se je tudi on moral držati dogovora o gostoljubju.

Sam je potoval skozi neizmerna področja gozdov in jezer, od koder so izvirale vode proti severu in jugu – plitki potoki vse do devetih izvirov Missisipija, od Pemi čez Asave ter preko Itasa jezera do razvodja in od Mrtvega jezera čez lovsko območje Sisitonov k Miniinanu, Govorečemu jezeru in k Re-vakanu, gorovju duhov, čez področje Varpetonov in čez Pejuda na Mojgonan in Invan – reko in čez večne gozdove na Čandakato, kjer se nahaja sveti kamen.

Nosil je samo nož, lok z lahkimi lovskimi puščicami, zaznamovanimi z znamenji miru, za pasom pa je imel pemikan. Na obrazu ni nosil bojnih barv. Na tej poti je bil nedotakljiv kot vsak rdeči mož in Dakota ali Arikara sta bila njegova brata in nedotakljiva gosta.

Prehodil je že dolgo pot čez prostrano jezersko pokrajino in se hitro in neutrudno vračal nazaj. Zjutraj proti levi, zvečer proti desni in vedel je, da se mora opoldne ravnati po dolžini poševno postavljene sulice proti zahodu. Star usnjeni govoreči pas iz bizonje kože z

znamenji glavnih ozvezdij: zajca, kozoroga, ribe, medveda, mu je pomagal pri orientaciji.

Rek ni brodil. Kot jelen je preplaval reko, kot los je hitel ob potokih, večja jezera je prešel z na hitro narejenim splavom ali s slučajno odkritim kanujem. Kljub svetim pravilom romarske poti se je izogibal vasem Varpetonov in Sisitonov, ki so sestavljali skupaj z Devankoti, Vinebagi, Yanktoni in Titoni sedem posvetovalnih ognjev dednih sovražnikov Očipvejev. Ponoči, ko je v krošnjah dreves divjal vihar, je globoko pod jelko zakuril ogenj, obdan od skrinostne tišine gozda, ki je odmevala od tisočerih glasov divjine.

V teh urah, ko ni spal, je Neikimi premišljeval, kar je vedel o bogu bledoličnikov.

Bledoličniki so bili močni in modri; njihova je bila vsa zemlja vzhodno od jezer. Stari so mu pripovedovali, kako so nekdej beli možje ob Missisipiju, Michiganu in Ohio v dolgih vojnah premagali indijanska plemena in začeli prodirati proti zahodu. Premagali in ubili so tudi velikega poglavarja Tekumzeja, ki jih je hotel uničiti in ki je vzpostavil prijateljstvo z vsemi rdečimi plemeni, tudi med Očipveji in Dakotami. Prodirali so vse naprej v gozdove sedemstotih jezer; neki bojevnik iz rodu Sarsov je povedal, da so se poselili ob reki Minesota in so se morali zato Vinebagi in Menomeni umakniti proti zahodu. Vse pogosteje so prihajali med Očipveje trgovci: prinašali so puške, smodnik, nože, odeje, srajce, okrasje, sol, tobak in dragoceno ognjeno vodo in v zameno jemali

kože bobrov, rakunov in medvedov. Zgradili so utrdbe na jezeru Vinebago in še naprej ob reki, kjer so imeli drago blago in kožuhovino. Teh utrdb je bilo vse več in trgovci so pošiljali bele lovce s svojimi puškami in pastmi preko neizmernih jezerskih gozdov in rek na dakotsko ozemlje in še naprej do Missourija. Nekateri trgovci in lovci so se ženili z Indijankami, nekateri pa so iz svoje domovine pripeljali svoje bele žene in otroke, živino in orodje. Posekali so gozdove ob svojih naseljih in jase posejali s koruzo; poglavarji ob Bobrovem jezeru ter Vasave in Namekagona so o tem govorili s skrbjo, kajti krčenje gozda je postajalo vse večje, medved in jelen vse redkejša. Belokožec je imel smodnik in krogle, dobre puške in odeje, okrasje in dragoceno ognjeno vodo; ker so bili bledoličniki sovražniki Dakot, so bili naravni zavezniki Očipvejev. Sedem posvetovalnih ognjev je prizadelo Očipvejem neizbrisane rane. Sedaj so bili bledoličniki, katerih bog jim je dajal tako zvitost in orožje, tukaj. Neikimijevo srce, ki je hrepenelo po skalpih, je že pripadalo belemu bogu.

Tako kot prej so tudi sedaj prihajali beli čarovniki na Bobrovo jezero. Zdravili so bolezen, bili dobri svetovalci. Pripovedovali so o bogu, ki jim bo dal skrivnostno moč in jim podelil izredne darove. Toda niso bili zadovoljni samo z besedami in s poročili kot nekoč pred mnogimi zimami, ko so prišli preko slane vode: svojemu Manituju so postavili iz kolov in kamnite plošče oder s plamenečo lučjo na njem in s svetim

znamenjem na sredini, si oblekli sijajno obleko iz sonca in pisanih plamenov in pili med mrmranjem njihovih čarovnikov ognjeno vodo iz zlatih posod. Tega prejšnji poslanci bledoličnikov niso delali. Veliki duh, kateremu so prinašali v dar ognjeno vodo, jim je prinašal slavo in skalpe ter ugoden lov. To pomeni, da je beli Manitu svojim sinovom dal moč, s katero so lahko premagali Očipveje in Dakote. Če je torej beli Manitu dajal Očipvejem moč nad njihovimi sovražniki Yanktoni in Asiniboni, potem je boljši kot rdeči Manitu; rdeči Manitu ni pravičen, ker je čela Očipvejev pomazal s črno barvo smrti in se tako ločil od njih. Če podeljuje beli Manitu Očipvejem zmago in maščevanje, bodo Monabazojevi sinovi odpadli od Velikega duha svojih očetov, ki jim je dal samo lok, strelico, sulico, tomahavk, pipovec, koruzo, snežne čevlje in bizona in se bodo raje spreobrnili k Velikemu duhu belcev, ki jim bo dal ognjeno cev, odeje in dragoceno ognjeno vodo.

To so bile Neikimijeve skrivne misli, ki jih je imel med potjo, ko je sedel ob nočnem ognju, vračajoč se iz kamnolomov svetega pipovca. Kajti bil je sin Monabaza – tistega, ki je preživel potop. Bil je Očipve in je prisegel Dakotom in njihovim zaveznikom maščevanje.

Odkar so Asinibonski psi vdrli v vas na Bobrovem jezeru, pobili ženske in otroke, uničili zimske zaloge in razdejali kočice, ni imel Neikimi več ljubezni do Manituja svojih očetov. Bledoličniki in njihovi modri očetje so imeli boljšega Manituja, ker so imeli boljše reči.

Odkar se je pojavil beli Manitu s svojimi darovi, so morali asinibonski psi s posvečenimi repi bežati.

Kljub temu, da je Neikimi dosegel cilj svojega potovanja, je opravil še tridnevni post z bdenjem. Prekril si je usta in zaklical v divjino, da so se čaplje in gosi na jezeru dvignile z rezkim vreščanjem.

V četrtek po rdečem soncu je nastopil vremenski preobrat, jutra so bila že mrzla in žerjavi so leteli proti jugu.

Potoval je naprej proti severu in se nato obrnil proti jugu. Nalomljena grmovja in kupi kamenja so mu kazali pot nazaj.

Preplaval je Betonsko jezero na njegovem ožjem koncu, severni del Čanapija, Rdeče gozdne reke, oba rokava Pejuba, razvodje Innpah, Minesotsko jezero in se čez Tipinah napotil proti Vidrinem jezeru. Zopet se je ogibal koč Varpetonov in Yanktonov, čeprav bi lahko kot romar izkoristil pravilo gostoljubnosti. Toda smrtno sovraštvo je bilo močnejše kot želja po toploti šotora. V zgodnjem mraku je čutil, kako vse hladneje postaja okrog od gozda obdanih jezer in kako ga preletavajo jate ptic, ki so potovale proti jugu.

Nekega večera je nebo postalo snežno sivo. Neikimi se je zbudil v beli zimi in veje jelke, pod katero je ležal, so se ugibale od snega. Vstal je in se napotil naprej proti prihajajočemu vrtinčastemu viharju. Od meteža skoraj ni videl več svetlobe in kmalu je postal vihar tako oster, da je komaj še videl svežo sled.

Le z največjim naporom se je pomikal naprej. Nosil je običajne mokasine, ki so bili od dolge poti skozi divjino že močno obrabljeni; v mirnem vremenu bi ravno še vzdržali pot do rodnega Bobrovega jezera. V gostem in visokem snegu pa so mu bili bolj v oviro kot v oporo. Ozki podplati so se pogrezali ob vsakem koraku in voda je prepojila usnje, da je otrdelo v ledeni oklep.

Neikimi je bil v veliki stiski; ledeni veter mu je meglil pogled, mokri lasje so mu zmrzovali, ko je z poledenelim obrazom šel proti vetru. Neikimi kljub temu ni odnehal. Brodil je korak za korakom naprej in se držal smeri proti severu, ki jo je dobro poznal, in našel je tu in tam znake steze. Vedel je, da svetega pipovca ne bo mogel prinesiti domov, da ta pot skozi snežni vihar vodi v smrt, če mu ne pride na pomoč Manitu.

Vse do mračnega večera je Neikimi neutrudno prodiral skozi veter. Kar se bo sedaj zgodilo, je odvisno od Velikega duha. Neikimi je upal, da bo morda srečal krdelo očipvejskih lovcev z Bobrovega jezera. V snežnem viharju je lov ugoden, kajti bizonje črede so od snežink popolnoma zaslepljene. V tem upanju se je iztekel dan in Neikimi je globoko v snegu pričakoval noč.

Noč, polna volkov in naraslih potokov; noč, v kateri se duše pravičnih napotijo v večna lovišča.

Neikimi je bil v nevarnosti in nevarnost ga je rešila pred smrtnim spanjem. Potoval je ob

verigi jezer navzgor. Bolj je čutil kot videl, da bo našel zavetje pod streho ogromnega trobentovca. Ko je bil tam, se je zavel v odejo in tako pričakoval boljše vreme.

Komaj je še premikal utrujene, s snegom zametene oči. Ko je stopal po svojem skrivališču, je začutil, da je poleg njega še nekaj živega – z mokasinom je stopil na črnega, nejevoljnega medveda, ki se je par ur pred njim ugnezdil v zavetju, spal zimsko spanje in je kazal kaj malo naklonjenosti zapustiti svoje gnezdo brez boja.

Ni bil to veliki sivi medved, čigar sloves je bil med lovci velik in čigar ulov je bil vrednejši od skalpa; bil je samo muskva, manjši črni medved z bledorumenimi ustnicami in dolgo dlako – vsekakor spoštovanja vredni nasprotnik za tistega, ki je bil oborožen le z nožem, lokom in lovskimi puščicami.

Čeprav se je muskva že hotel pognati v beg, je globoko zabrundal in šel v napad. Neikimi, z nožem v pesti, se je čutil izgubljenega; izgubljenega, tudi če bi mu nasprotnik primazal samo klofuto. Že od ene same rane bi izkrvavel in že po enem dnevu ne bi mogel nadaljevati poti v do kolen visokem snegu.

S trepetajočim srcem se je spomnil na mojstrski sunek lovcev, o katerem je večkrat slišal pripovedovati ob ognju, ko so kadili pipo miru. Snel si je odejo, v katero je bil zavil, jo vzel v levo roko in jo vrgel besno režečemu nasprotniku v obraz, čez glavo; skočil je nazaj na stran, podržal in zabodel nož v srčno stran,

globoko med rebra enkrat, dvakrat ... nato je stekel stran, urno, kolikor mu je dopuščal sneg; potem je obstal in opazoval, kaj se bo zgodilo z nasprotnikom.

Muskva, ki mu je odeja jemala vid, je od ran takoj padel na prve tace in s pokrito glavo lovil sapo. Sedaj se je pognal v beg; njegovo glavo je ovirala prekrita odeja, ki jo je skušal odstraniti, se slep zaletel v drevo, se prevrnil in obležal.

Neikimi je še nekaj časa počakal, zatem pa se previdno približal. Medved se ni več premikal; ležal je v snegu, oblit s krvjo; bil je mrtev.

Neikimi je ustrelil še eno puščico v njegovo črno, mirno ležeče truplo; pokleknil je obenj, nežno pogladil medvedov kožuh, otresel z njega sneg in mu z globokim glasom zapel pesem sprave, prošnjo odpuščanja, pobratenja v Manituju.

V ugašajočem snežnem somraku je Neikimi pobratenemu nasprotniku odrł kožo in si jo še krvavo ovil okoli telesa, si naredil topli šotor, použil izrezano srce, in kos gnjati ter zaspal globoko spanje.

Njegova izostrena čutila so ostala napol budna. Začul je renčanje okoli odrte mrhovine. Ko se je premaknil, je nekaj zletelo v somraku. Kmalu zatem je zaslišal zavijanje globoko v gozdu. Bili so volkovi, ki so zavohali medvedovo odrto kožo.

Vse bolj rezko so zavijali v sivem, molčečem jutru. Ko se je Neikimi dvignil iz toplega spanja, je zagledal tri volkove – velike sive volkove

severnih gozdov, ki so žrli mrhovinasto truplo. Vzel je lok, skrbno pomeril in ustrelil najbližjega v bok. Zadet je zatulil, se divje obrnil ter hrom začel slediti svoje tovariše, grizoč lastno rano. Tako je bilo dobro; če so požrli medveda, bodo napadli tudi bolnega tovariša. Neikimi se je odpravljal na svoje težko dnevno delo, obtežen z medvedjo kožo – slavnim plenom, ki ga ni mogel zavreči.

Sneg v tišini je postal zastrašujoč. Neikimi se je ob vsakem koraku vdiral do kolen in se le počasi premikal. Kljub temu je našel znamenja svoje sledi in ko je napredoval mukoma proti jugu, je spoznal po sledovih snežnih čevljev, da v tej divjini ni daleč od zimskih vasi Yanktonov ali Sisitonov. Istočasno je opazil, da mu oba volkova in še nekaj njunih tovarišev sledijo v primerni razdalji. Ustavil se je, počepnil in čakal; šel je naprej z iztegnjenim lokom proti njim. Zalegel je in se postavil v posnemovalno držo medveda, da bi jih prevaral. Dolgo jih je opazoval; na njihovih krvavih ustnicah je igralo hudobno režanje. Neikimi je še naprej igral in se vlekel v kožuho naprej; toda nevarnost, ki mu je pretila iz daljave, od njihovih krvavih, iz gobca visečih jezikov, je bila večja kot včerajšnja.

Zanj sta bili samo dve rešitvi: lovska in zimska kočica Dakot, Sisitonov ali Yanktonov, gostoljuben sprejem v smrtno osovraženem vigvamu – ali voda, ki bi si jo zasledovalec ne upal preplavati. Neikimi si je bil na jasnem. Nevarnejši kot veliki medved, kot rdeči

sovražnik s sklapirnim nožem in mučilnim kolom je bil od velikih jezer pa do visokih gora sivi, veliki volk severnih gozdov. Tiho je stopil naprej. Bolj je čutil kot videl, kako ga divji, požrešni psi spremljajo v oddaljenosti. Od časa do časa se je ozrl nazaj v upanju, da bo lahko kako pošast kaznoval s puščico. Vedno znova je bil prevaran; neutrudni lovec je spoznal, da so volkovi mojstri potrpežljivosti. Na trenutke ni videl nobenega; potem je opazil enega, ki se je plazil na desno med drevesoma, drugi, ki je bil nedosegljivo oddaljen na levi pa je čepe čakal.

Pod vejami raztresenih jelk v zmrznjenem močvirju se je premikal jelen. S svojimi svetlimi nogami je bil skoraj neviden in je stal med močvirnimi drevesi. Pravkar se je skopal iz snega ter grebel sneg skozi metež. Strmina z ledenim ostrim robom je bila pred njim; ko je krdelo obkrožilo Neikimija, je skoraj na slepo ustrelil puščico na najbolj vidnega, ne z namenom, da bi ga ubil, ampak da bi se mu oddolžil.

Zadel je, toda zadel je jelena v njegova kosmata pleča. Lahko zadeti jelen se je v teku obrnil nazaj, obstal in stresel bradato glavo. Zagledal je strelca in zdrvel nadenj. Neikimi je imel še toliko časa, da se je skrila za jelko in splezal nanjo. Ranjeni jelen z ostjo puščice v plečih je še nekaj časa opazoval nasprotnika in ga oblegal. Toda volkovi, ki so iz varne razdalje opazovali, niso kazali niti najmanjše želje, da bi mu prevzeli plen.

Neikimi je splezal zopet na tla in šel naprej; sam z volkovi, ki so mu sledili.

Bilo je še precej čez poldne, sneg je še vedno padal in noč, mrak in konec nista bila daleč – ko je naletel še na svežo sled snežnega čevlja. Gozd se mu je zdel vse svetlejši in sklepal je, da mora biti prerija blizu. Sledovi snežnih čevljev so vodili v to smer in kmalu se je prepričal, da ima prav. Skozi utrujajoči metež na odprtem terenu in po količini vlage v ozračju je začutil bližino vode; verjetno je tu bila vas Yanktonov ali Sisitonov; ko je Neikimi sledil sledovom snežnih čevljev, je nenadoma med vrbovim grmovjem opazil reko in na obali tistega, ki ga je zasledoval, ko se je hotel ravnokar vkrcati v kanu. Neikimi se je ustavil. Bil je Yankton. Spoznal ga je po razkuštranih sovinih peresih, ki jih je nosil. Neikimi je premišljal. Sam je bil kot romar nedotakljiv in vsakemu bojevniku svet gost. Toda med Dakotami in Očipveji ni bilo miru Velikega duha.

Od Yanktonov ni hotel sprejeti gostoljubja. Prastaro Manitujevo pravilo je bilo, da je bil poslanec na romarski poti nedotakljiv, samo če je bil brez orožja in bojnih barv na obrazu. Toda ali je rdeči Manitu zasejal dolgotrajno sovraštvo med Očipveji in Dakotami? Kanu, snežni čevlji in svežo truplo bi ga lahko rešili. Yankton je skočil na obalo, pripravljen na boj.

Za razdaljo puščičnega dometa sta stala narazen in si gledala v obraz. Dakota je prijel za tomahavk za pasom; Neikimi je imel na vrhu glave in na robovih srajce oznake Očipveja, po

peresih in po barvi pa ga je vsakdo lahko spoznal za romarja. Sovražnik se mu ni hotel odkrito približati; Očipveji z jezer so prihajali samo kot bojevniki ali romarji.

Neikimi je zaslutil misli drugega. Stopil je naprej, odložil srajco in medvedjo kožo, da se je dobro videl plen in pipa miru in z vrhom loka narisal krog svetega kalumeta v sneg.

Yankton je razumel in resno pokimal z glavo. Potem je vzel naboje iz zapirača svoje enostavne puške in narisal trikotnik vigvama in pet ognjenih zubljev.

Neikimi je potrdil, se sklonil nad sneg in narisal osemindvajset krogov, preko pa četrť meseca, zatem še tri posamezne, končno pa še devetnajst krogov na belo podlago: osemindvajset sonc, en poln mesečev obrat dolgo je potoval do svetih kamnolomov, tri dni se je postil in bdel, sedaj pa je še devetnajst sonc dolgo na poti nazaj.

Dakota je prebral, se ozrl nazaj na jezero, pokazal kanu, naredil kretnje veslanja, položil k znamenjem božjega miru puško in tomahavk v sneg in ga povabil. Pokazal je na znake vigvama in na podobo gorečih plemen s prijateljskim nasmehom. Nato je narisal v sneg še postavo bizona z visoko grbo.

Sedaj je Neikimi dovolj vedel. Pokimal je z glavo, stopil na obalo, medtem ko mu je Yankton obrnil hrbet, da bi odvezal kanu. Neikimiju se je ponujala priložnost. Kot takrat na izvidnika, tako je sedaj skočil na nič slutečega gostoljubnega prijatelja, na njegov

hrbet in ko je ta izustil krik, mu je porinil nož v grlo – na način, po katerem so dobili Dakote svoj ime:Nadovesioux. Rdeče, vroče življenje ubitega se je zvalilo v sneg; bele oči so osteklenele. Neikimi je vzel naglavno perjanco ubitega v levo roko, napel naglavno kožo, zarezal krog in odrezal z vajenim gibom.

Ko so valovi, ki so ga sledili na obalo zavohali divjačino, so našli topel obrok.

Yanktoni in Sisitoni, Varpetoni in Titonvanski psi so bili vsi Dakote, stare žabe, smrdljivci! Očipve jih bo vrgel za mrhovino volkovom! Tako je prisegel Neikimi.

Oborožil se je s puško in tomahavkom ubitega, vrgel snežne čevlje, ki jih je rabil v kanu in odrinil v metežu.

Ni se mogel hvaliti, da je Očipve z jezera zavrnil gostoljubje Dakotov.

Sovraštvo je plamenelo med Monabazejevimi sinovi in sedmimi posvetovalnimi ognji; večno sovraštvo in smrt, dokler ne bo eno izmed ljudstev iztrebljeno do zadnjega skalpa in tomahavka.

Rdeči Manitu ni bil pravičen do plemen Zajcev, Rib, Žerjavov in Bobrov, ker ni pazil na svoje zakone. Rajši se bo obrnil k belemu Manituju, ki je podelil bledoličnikom tako dobre in velike reči, da bodo z njimi lahko premagali in iztrebili Dakote.

Neikimi je veslal proti desni, proti severnemu koncu jezera. Pristal je na ugodnem kraju ter izstopil, ne da bi hitreje napredoval, ampak da bi skrnil lastno sled.

Kljub utrujenosti si je naložil na rame lahki brezov kanu in ga vlekel po poti, ki je skrajševala pot k drugemu jezeru. V tem somraku ga je zvelkel do obale, legel v čoln in v varstvu goste jelke zaspal.

Imel je srečo. Noč je izbrisala njegove sledi. Zjutraj se je zjasnilo in Neikimi je lahko zvelkel kanu čez ozek kopenski most na jezero. Odpad od rdečega Manituja in njegovih prastarih zakonov je ostal nekaznovan.

Neikimi ni mogel kazati v domovini uplenjenega skalpa istočasno s pipo miru, ker se je še srečal s sledmi očipvejskih lovcev. Zato je razpel skalp na okvir iz vrbovih šib in ga skrnil v vejevje velike smreke, čigar mesto si je dobro zapomnil. Prav tako je skrnil puško, tomahavk in snežne čevlje ubitega Dakote. Štiri dni pozneje je že slišal klic vodnega orla z Bobrovega jezera, ki se je mešal z lajanjem vaških psov.

Začutil ni nobenega vonja koruze in pečenega bizonjega mesa, ko se je bližal vasi. Tihi in osamljeni so stali vigvami v medlem jesenskem soncu in nihče ni prišel iz šotorov, da bi ga pozdravil. V dveh mesecih, odkar je bil na potovanju, se je spustila smrt na Bobrovo jezero, in katerim je kuga prizanesla, so ležali v mukah. Vas na Bobrovem jezeru je prenehala obstajati.

Tudi stari poglavar Kagivaguan, Vranje pero, je odšel v večna lovišča in skoraj vsi njegovi bojevniki in mladi ljudje z njim. Žene in otroci so bili skoraj popolnoma iztrebljeni in kar ni uničila kuga, je ostalo v plen lakoti in zimski

stiski. Ni bilo roke, ki bi požela koruzo, niti lovca, ki bi oskrboval vigvam z mesom in kožami. Mnogo trupel je ležalo nepokopanih v šotorih in preplašeni psi so cvileč tekali okoli ugaslih ognjišč.

Neikimija so čakale težke naloge. Ko je zvedel, da je Kagivaguan vso svojo lastnino z orožjem, skalpi in vampuni vred zakopal, je odjahal proti severu v pobrateno vas ob Rdečem jezeru in tam zaprosil za hrano, pomoč in za lovce.

Tudi na Rdečem jezeru je kuga divjala po šotorih, tudi pri njih so vladali pomanjkanje, lakota in žalost in Neikimi je moral odjezditi preko gole prerije vse do Deževnega jezera, kjer je bival Manki-Pejiki, Beli bivol. Tu je končno našel lep sprejem in spremstvo in tukaj je zvedel, da je tudi na Labodjem jezeru, kot v vseh jezerskih vaseh, divjala kuga, ki je pobrala več bojevnikov, kot so jih izgubili v prepiru z Dakotami in njihovimi zavezniki.

V mesecu, ko zori koruza, kmalu po izbruhu koz, so prišli beli trgovci z odejami, moko, okrasjem, ognjeno vodo, puškami in smodnikom.

Govorilo se je, da so beli trgovci sami zanesli kugo. Beli so sklenili prijateljstvo z Asiniboni, pri katerih so bili drugi beli čarovniki, ki so bili Očipvejem sovražniki. In ti so s svojimi govori, češ da nimajo pravega Manituja in da so njihovi jeziki razdeljeni – zanesli seme prepira. Mnogo velikih bojevnikov je končalo na mučilnem kolu. Tako je pripovedoval stari poglavar Manki-

Pejiki, Beli bivol. Neikimi se je zresnil, ko je slišal, da ni samo en beli Manitu, ampak dva ali celo več. Kakšna je torej resnica in kateri izmed belih Manitujev je najboljši in najmočnejši?

“Neikimi, Kagivaguanov sin, moj brat in prijatelj, je še zelo mlad,” je začel po kratkem premolku Manki-Pejiki, ko so sedeli v poglavarjevem šotoru in kadili pipo iz rdečega pipovca; “Neikimi, Kagivaguanov sin, bo nekoč še velik poglavar med sinovi Monabaza, ker že ima svoj skalp okrašen z yanktonskimi skalpi in njegovo ime bo slavno ob vseh ognjih med Michiganom in iztekom Rdeče reke v morje; Varpetoni se bodo tresli pred senco njegove sulice in Sisitoni bodo tuleč bežali pred njim. Neikimi bo velik poglavar med Očipveji na jezerih; njegov totem bo spoštovan pri vseh plemenih med Michiganom in Missourijem; bival bo v vonju kadečih se skalpov, njegova dejanja bodo narisana na govoreče usnje in Dakote se ga bodo izogibali.”

Manki-Pejiki je premolknil in se v oblakih dima zamislil.

“Toda Neikimi je še zelo mlad,” je zopet začel po kratkem molku, ko se je zopet zbral. “Neikimi je kljub svojim velikim dejanjem zelo mlad in čaka ga še življenje polno plena in bojnih steza. Videl je Asinibone, kako so ubijali in požigali; razpel je naglavno kožo Dakot na okvir; sedaj je našel svoje ljudstvo v žalosti in smrti. Pozna steze jelena in karibuja; zna razlikovati sledove črnega medveda od sivega in sledi yanktonskega mokasina od mokasina

Arikar; toda ne pozna še vseh sledi tega lovskega področja.”

Zopet je Beli bivol sklonil glavo in globoko potegnil dim divje konoplje.

“Manki-Pejiki pa je star,” je začel znova. “Manki-Pejiki je star, mnogo prerijskih sonc je obelilo njegove lase in sneg mnogih zim je padel na njegovo glavo. Njegovi dnevi so šteti, kot so šteti dnevi jelena, ki ga lovi sivi volk v snegu; poslušaj me, moj mlajši brat. Manki-Pejiki je zelo star; videl je Tekumzeja, na skok pripravljenega gorskega leva Shawejev, ki je iz svojega mesta Čilikote prišel k Očipvejem na jezeru, da bi jih pridobil za vojno proti bledoličnikom in da bi posredoval mir med njimi in sedmimi posvetovalnimi ognji. Takrat je bil poglavar rodov Zajcev, Žerjavov in Rib Mali Vran. Ta se je Tekumzeju uprl, ker je ljubil svoje ljudstvo. Toda preglasovali so ga, kajti Tekumze, puma Shawnewjev, je govoril z močjo sedmih plamenov, z jezikom slave, sovraštva, plena, moči, čudežev, poguma in moči. Pridobil je mlade Očipveje in poglavarji so mu morali slediti.

Tekumzeh se je moral povezovati z rdečimi suknjiči Nengisi in dvigniti tomahavk proti modrim suknjičem velikega očeta na reki Potomac; padel je, njegovo pleme je propadlo in Weatherford na daljnem jugu se je moral prav tako vdati in njegovo pleme je bilo uničeno in razpršeno. Viandoti, katerih poglavarja Usnjeno ustnico je dal Tekumzeh ubiti, so bili iztrebljeni, prav tako Saksi in Lisice, Potavatomi in Miamijski,

Peoria in Kahoia so bili pregnani iz svojih bivališč na Michiganu. Tekumzeh je bil velik poglavar, toda Očipve se umakne njegovim mislim.”

Beli bivol je potegnil iz svoje pipe globok dim in se zastrmel v ogenj; potem je vzdihnil kot v sanjah in nadaljeval.

“Manki-Pejiki je bil najprej izvidnik, ki je nosil samo nož za pasom in enostavno pero v kitah. Toda nesreča, ki se je pripetila, mu je ostala v spominu tudi potem, ko je postal poglavar in je preganjal Asinibone in Vinebage iz svojih lovišč. Moj mlajši brat Neikimi, poglej me! Manki-Pejiki je Očipve; ima srce Očipveja z jezer, govori in piše znake kot Očipveji, otroci Monabazoja, tistega, ki je preživel potop.

Neikimi, moj mlajši brat, glej me! Odkar je Manki-Pejiki Očipve, bi bil raje z Yanktonom ali Varpetonom iz sedmih posvetovalnih ognjev, bi raje kadil pipo miru z Asinibonom ali Arikaro kot pa sklenil zvezo z bledoličniki.

Moj mlajši brat, poslušaj me! Bledoličniki, tako Nengisi kot Dolgi noži, niso prijatelji rdečega moža, niti niso prijatelji Dakotam, niti Asinibonom, niti Očipvejem. Moj mladi brat, veruj mi in glej! Bledoličniki so prijatelji rdečega moža, ko jim ta kaj koristi. Sklenejo prijateljstvo z Očipveji proti Dakotam in sklenejo prijateljstvo z Dakotami proti Očipvejem. Sklenejo prijateljstvo z Minitariji proti Mandanom in z Mandani proti Minitarijem. Sklenejo prijateljstvo z Omahi proti Ponkam, ko le-te izženejo iz njihovih lovišč; Ponkam bodo dali

puške in nože proti Omahom, ko so le te pregnali vse do visokih gora na zahodu, njihovo zemljo pa so jim vzeli. Bledoličnik bo moral pomagati Ponki pri maščevanju proti Utom, ko so le-ti morali prepustiti svojo zemljo njim; bledoličnik bo z Utom kadil pipo miru in mu priskrbel puško z novim vžigalnikom, medtem ko so na ozemlju Ponk našli zlato ali srebro ali kositer. Bledoličnik je prijatelj z vsemi proti vsem, ki mu stojijo na poti, razen proti lastnim belim bratom; bledoličnik je vsem sovražnik, ker ni njegovo sovraštvo nič drugega kot sovraštvo s sladkim jezikom, skritim nožem pod srajco in širokim praznim žepom brez dna. Moj mladi brat naj me posluša!”

Neikimi je spoštljivo nagnil glavo; stari poglavar obdan od oblakov dima je po kratkem času zopet začel:

“Neikimi, moj mladi brat, poslušaj me! Neikimi, ki mu na stegnu vise še topli skalpi, bo nekoč še velik poglavar, očipvejski bojevnik z jezer, bojevnik rodov Zajcev, Žerjavov, Bobrov in Rib in rodovi bodo poslušali njegovo besedo in usoda njegovega ljudstva bo odvisna od dima njegove pipe. Čeprav je Neikimi zelo mlad, naj se spomni besed Manki-Pejikija, kot bo ta že v večnih loviščih lovil bizone in jelene.

Bledoličniki bodo prišli tudi k Neikimiju, nekateri z besedami, sladkimi kot med, drugi z puškami, odejami in ognjeno vodo, zopet drugi z močjo poslancev velikega očeta s Potomaca. Neikimi naj se takrat spomni mene: naj se ne pusti zapeljati! Naj se ne pusti zapeljati niti s

sladkimi besedami niti z darovi niti z odprtim sovraštvom po ukazih, prevari in nepravicih. Zakaj bledoličnikovo prijateljstvo je kot zanka, v katero se ujame bober, kot čebelji panj, iz katerega teče med in se medved, ki se ga loti, umakne ves opikan. Tako je bledoličnikovo prijateljstvo; kot medeni panj, od zunaj ves meden, toda v tem panju se skriva sovraštvo belega človeka. V tem sovraštvu je beli mož tako strašen in nepremagljiv, kot je nevaren v prijateljstvu; njegov Manitu mu je podelil reči, proti katerim je ubogi rdeči človek brez moči kot otrok pred dvignjenim tomahavkom bojevnika. Neikimi, varuj se upanja, da bi mogel bledoličnika kdaj premagati! On lahko napade naselje ponoči in upleni mnogo skalpov; že čez mesec dni pa bo pripeljal trikrat toliko bojevnikov kot prej in indijanske žene bodo jokale nad pomanjkanjem živeža.”

Manki-Pejiki se je zazibal, kot da bi pel mrtvaško pesem in puhnil dim predse; tedaj je zopet začel:

“Beli Manitu je svojim sinovom dal darove, ki so močnejši in večji kot darovi našega Velikega duha; njihove puške so močnejše kot naše puščice, njihovi dolgi noži močnejši kot naše sulice, njihove sekire močnejše od tomahavkov in njihov denar in ognjena voda močnejša od vsega. Beli Manitu je dal svojim otrokom zastrašujočo zvitost in sovraštvo in vojni uspeh. Drug proti drugemu so zviti kot kače, močni kot pume, nenasitni in neutrudni kot sivi volkovi, ki lovijo jelena v visokem snegu.

Neikimi, moj mladi brat, ne upaj tega, kar je upal Tekumze, shawnejski puma, ki je hotel pregnati bledoličnike; tudi ko bi se združila vsa rdeča ljudstva, Dakote in Očipveji, Omaha in Ponke, Pawneji in Mandani okrog velikih jezer in vse do visokih gora, ne bi mogli belih uničiti niti zmanjšati njih števila. Prej bi lovec z lahkimi lovskimi puščicami ugonobil čredo bizonov ali iztrebil volkove z gozdnega področja; kajti bledoličniki so kot kaplje v veliki reki Missisipi, brez števila. Dakota je norec, ki dviga tomahavk proti gozdu; Očipve je moder.

Tudi k Neikimiju bodo prišli glasniki belih in ponujali zavezo s svojim Manitujem. Ne poslušaj jih! Kajti ta Manitu ima velike stvari za svoje bele sinove, ne pa za otroke Velikega duha. Moj mladi brat Neikimi naj gre raje belim s poti in naj raje potuje s svojimi šotori in ženami na zahod k Missouriju.

Moj mladi brat naj posluša besede starega poglavarja; to bo dobro zanj in za njegovo ljudstvo.”

Manki-Pejiki je vzel puščico iz bližnjega tula, počepnil ter narisal dve ravni črti na bizonjo kožo:

“To je prerijski požar; to je močvirje, ki hoče požreti lovca in poledenelo jezero; v sredini med obema je Neikimi na svojem konju. Kaj bo Neikimi naredil? Bo svojega konja pognal v ogenj? Bo s svojo živaljo zabredel v jezero ali močvirje? Neikimi bo svojega konja obrnil, ga s petami stisnil v slabine in jahal med plameni in ledenim močvirjem v zavetje gozda.

Sovrašтво bledoličnikov je kot používajoč ogenj; močvirje in krhek led je njihovo sovrašstvo. Neikimi ve, kaj mu je storiti; Očipve je moder. Manki-Pejiki je govoril; rekel je, kar je videl, slišal in spoznal. Naj Neikimi premisli njegove besede; dovolj je.”

Stari poglavar je vstal, vrgel nase svoj beli plašč, po katerem je dobil ime.

“Neikimi naj mi sledi, da mu izberem mlade ljudi, ki jih je želel.”

3

Zopet je zacvetela mrzlovarjeva prerija; od juga so prileteli labodi čez jezera in gozdove, race so se oglašale iz trstja, bobrovka je pripeljala svoj zarod prvič v vodo in po grozi in stiski je na Bobrovo jezero zopet prišla pomlad.

Toda vigvami so bili večinoma opustošeni. Veliko ognjišče je bilo ugaslih in največ uplenjenih kož je ležalo neustrojenih v jarkih.

Bil je žalosten začetek, in če bi vas napadli Yanktoni ali Asiniboni, ne bi imeli mnogo dela.

Pozimi je kuga opravila svoje delo. Od Mandanov je ostalo kakih deset mladih ljudi, od Minitarijev pa komaj šestkrat deset bojevnikov.

Tomahavk je rjavel v zemlji, bojne steze so bile opustošene, poglavarji na tej in oni strani Rdeče rede se niso več bojevali.

Samo v Neikimijevih mislih tomahavk ni rjavel, zanj bojna steza ni bila opuščena in ko je šel na lov iz vasi, kjer so preživljali dneve in čepeli v svojih bizonjih plaščih na soncu, se njegove misli niso ukvarjale samo s sledmi in mesom divjačine, ampak je na skrivaj mislil tudi na skalpe Dakot in njihovih zaveznikov, na svojo obljubo, slavo in maščevanje.

4

Meseci so že pretekli od strašne nadloge in vse je nastajalo in rastlo na novo; sonce za soncem je vzhajalo nad gozdom in osvetljevalo jezero z njegovimi mirno plavajočimi ribami; leto za letom so želi koruzo ter hodili loviti bivole.

Prihod in združenje z ostalimi zdesetkanimi rodovi na Labodjem in Rdečem cedrinem jezeru je zopet napolnilo vigvame na Bobrovem jezeru; phali so koruzo v loncih in s kanuji vlekli mrežo po jezeru, strojiti bizonovo kožo in nabirali brezovo lubje. Neikimijev šotor je bil zopet okrašen z letalnimi peresi belega orla.

Zgodilo se je, kar je napovedal Manki-Pejiki. Neikimi, sin Kagivaguana, Vranjega peresa, je postal veliki poglavar in od dima njegove mirovne pipe je bila odvisna usoda njegovega plemena. Njegov totem je bil spoštovan in bali so se ga vsi od Michigana do Missourija; Varpetoni so se tresli pred senco njegove puščice in drogovi njegovega šotora so bili ovešeni s skalpi Dakot in Asinibonov.

Zgodilo se je, kar je Manki-Pejiki tudi predvidel: poslanci bledoličnikov so bili zopet tu, vse več jih je prišlo med jezerske Očipveje: poslanci velikega belega očeta z reke Potomac, poslanci velikega belega Manituja, dobri beli očetje z izrezanimi skalpnimi kodri in gladkimi obrazi, drugi z bradami in črnimi suknjami z

govorečim usnjem, s katerimi so hitro prevajali jezik Očipvejev ... In Neikimi, poglavar, je bil pred težko izbiro med vsemi temi poslanci in marsikatero noč, ko so psi lajali v mesec, se je prebudil iz spanja, se usedel in razmišljal o tem, kako bo našel pot med prerijskim požarom, močvirjem in lomečim se ledom v boljša lovišča.

V neizmernih gozdovih jezerskega področja od Michigana do Missourija, na lovskem področju, kjer so se borila in krvavela plamena Očipvejev, Dakot, Asinibonov, Arikar in Mandanov – na ta področja so sedaj prodirali bledoličniki proti zahodu; vse redkejši so bili bivoli in njihove prastare steze; vse bolj redki so postajali plašni jeleni; bobri in ribe so v vodah umirali podobno kot ljudje od kuge – tako nenasitna je bila lakota belih mož po kožah. V zamenjavo za kože so rdečim dajali puške, smodnik, odeje, moko, okrasje in dragoceno ognjeno vodo.

Bledoličniki so si na tem ozemlju postavili hiše, ki so jih imenovali forti; vse več je bilo teh fortov in vasi, ki so se množile brez števila kot gozdni požar, kot snežni vihar na ozemlju jezer.

Neikimi je na svoji slavni poti od mladega bojevnika do poglavarja to priseljevanje in naseljevanje z nejevoljo opazoval. Od časa, ko je začel nositi prvo pero in ko je uplenil prvi skalp, so beli stanovali v majhnem številu večjih vasi ob Missisipiju in v redko posejanih fortih, kjer so imeli uskladiščeno blago; puške, smodnik, ognjeno vodo in kože. Letno so prihajali sem

trgovci; sem in tja dobri beli poslanci belega Manituja; nekateri bledoličniki, bolj sovražniki kot prijatelji, so živeli med Očipveji kot lovci in nastavljalci pasti in ti so naredili divjini več škode kot Monabazejevi sinovi.

Sedaj so prodirali beli s svojimi naselji že do Missourija, proti severu in jugu, proti zahodu in vzhodu so se kadili njihovi stebri dima. Kaj se bo zgodilo? Neikimi si je dobro zapomnil besede Manki-Pejikija, modrega starega poglavja in jih ohranil v svojem srcu.

Potreboval je reči, ki jih je močni beli Manitu dajal svojim otrokom; puške, sodnik, odeje in ognjeno vodo, da bi mu služili za uničenje smrtnega sovražnika – yanktonskih in asinibonskih psov.

Dajal je kože v zameno za tuje blago in trgovci in lovci so bili gostje ob njegovem ognju; toda prijateljstva z bledoličniki ni sklenil, ker je vedel, da so kljub dragoceni robi in sladkim besedam njegovi sovražniki, nepremagljivi kot požar ali vihar.

Ni mogel dvigniti proti njim tomahavka in si nadeti bojnih barv, ker so prihajali v velikih trumah kot nekoč bizoni. Bili so brezštevilni kot kaplje v Missouriju, kot snežinke v snežnem viharju, zviti kot kače, pogumni kot medved z gora: ljudstva Zajcev, Žerjavov, Bobrov in Rib bodo uničena in tisti, ki bodo še preostali, bodo pregnani s svojih lovišč, kot so bili pregnani nekoč Patavatom in Miamijski ob Michiganu in Wabashu proti zahodu na reko Iovo, kjer so lahko objokovali svojo nekdanjo domovino in slavo.

5

Nekega večera, ko se je vrnil z uspešnega lova s še svežimi yanktonskimi skalpi, pobarvan in operjen, je našel poslance velikega belega očeta z reke Potomac, ki so ga čakali, in novice, ki so mu jih prinesli, niso bile dobre.

Očipveji morajo za tridesetkrat deset pušk, tridesetkrat trideset odej, petkrat deset vreč smodnika, petkrat deset vreč moke in celo letno plačilo desetkrat dvajset srebrnih kovancev, ki jih bledoličniki imenujejo dolar, zapustiti jezersko področje in oditi proti zahodu k Missouriju k utskim in otavskim plemenom, kjer jih čakajo še nedotaknjena lovišča.

Veliki beli oče je razglasil, da njegovi ljubljene sinovi ne bodo prelivali več v svoji domovini, ker mu je nemogoče zadržati svoje bele sinove, ki se množijo v stotine, tisoče in stokrat tisoče in potrebujejo gradbenega lesa, divjačine in kruha.

On, veliki oče, noče nasilja, zato mora Očipveje raniti; zato jim sporoča in jih prosi, da zaradi lastne dobrobiti zapustijo zemljo, ker bi bili drugače v vedno večji nevarnosti pred belimi priseljenci.

Ko je Neikimi slišal to sporočilo, je globoko vzdihnil; bilo mu je kot bi ga oplazil z jahalnim bičem ali udaril z ročajem tomahavka.

Dolgo je čepel in molčal, medtem ko so bledoličniki govorili kot stare skvo, ko bi zadostovala le beseda. Končno je dvignil temno pobarvan obraz.

“Kaj bi govoril veliki oče s Potomaca, če bi Neikimi, poglavar Očipvejev, poslal k njemu svoje poslance z odločitvijo: Bledoličniki, njihovi sinovi, lahko potegnejo črto na Missisipiju in Michiganu in postavijo svoje vigvame na Saskevani ali Ohaju. Njegovo ljudstvo potrebuje velikih vasi in fortov, ki so jih zgradili beli, ceste, ki so jih postavili, mostove, ki so jih zgradili, polja, ki so jih obdelovali. Če bi Neikimi sporočil velikemu očetu, naj vsako pomlad, ko potujejo bivoli, pošlje petdesetkrat deset bizonovih kož in da naj se bledoličniki iz svojih lovišč spravijo na veliko morje, kaj bi potem veliki oče odgovoril svojim ljubljnim sinovom Očipvejem? Ali bi mogel Neikimi preprečiti svojim bojevnikom, da svojih tomahavkov in skalpnih nožev ne bi obrnili proti Dakotom, ampak proti bledoličnikom? Kaj bi potem rekel veliki oče?”

Kdo je bil prej na tej zemlji in v teh gozdovih, beli ali rdeči človek? Kdo je gost? Kdor prebiva v vaseh ali popotnik, ki se greje pri ognju? Kako to, da želijo beli vedno več in da se ne nasitijo zemlje, da nimajo nikjer miru in da zahtevajo vedno nova ozemlja? Rdečih mož je vedno manj in še ti morajo svoje kraje zapustiti. Zakaj mora biti samo rdeči mož vedno brez pravic v lastni domovini? Zakaj bledoličniki ne poznajo nobenih meja?”

Neikimi je prijel s perjem okrašeno kopje, ki je bilo pozabljeno ob šotorskem drogu, kakor je to nekoč storil Manki-Pejiki ter s puščico potegnil črto bo bizonji koži.

“To je voda Missisipi, ki izvira iz jezerskih gozdov in teče najprej proti vzhodu, potem proti jugu. Veliki oče s Potomaca je poglavar belih; Neikimi je poglavar Očipvejev. Naj bo mir med poglavarjem bledoličnikov in poglavarjem rdečih rodov; črta od Missisipskih slapov proti severu in jugu je lahko meja. Neikimi je govoril.”

Odložil je kopje in zopet počepnil na bizonjo kožo; kar se bo zgodilo, je vedel vnaprej. Kot je malo upanja, da volk ne bo napadel bizona ali jelena, tako je malo upanja, da si bledoličnik ne bo vzel plena. Poslanci velikega očeta so se med seboj pogovarjali v jeziku Nengisov; potem je vstal eden izmed njih, ki je bil prej trgovec in je bil sedaj tolmač med poslanci velikega očeta in ljudstvi Zajcev in Žerjavov. Bledoličniki so ga v svojim jeziku klicali Indian agent, v jeziku rdečih rodov pa je bil imenovan Mini Akipan Kaduza – Razvejana voda.

Mini Akipan Kaduza je bil često Neikimijev gost in je s svojimi ljudmi lovil v območju jezer in se z njegovimi bojevniki bojeval proti Yanktonom in Varpetonom; sedaj je govoril za belega očeta in njegov govor je bil sladek kot med, ki teče iz čebeljega panja.

“Vsa ljudstva na svetu so otroci Velikega duha,” je začel v jeziku in podobah Očipvejev, “za vse otroke, rdeče in bele, je Veliki dobri duh ustvaril bizone in jelene, bobre in medvede.

Samo neenake darove jim je dal: rdečim moč in modrost, vztrajnost in pogum – belim pa zvitost, iznajdljivost in določeno delo. Neikimijeve misli o belem očetu in bledoličnikih so nepravilne. Niso vedno nenasitni in pohlepni po zemlji svojih sosedov; nasprotno je res.”

Mini Akipan Kaduza je izvlekel mošnjo s tobakom, vzel iz nje dva lista tobaka in ju položil drug poleg drugega, tako da sta se tesno stiskala: “Tako prebivajo beli na svojih ozemljih, v svojih mestih, vaseh, utrdbah in naseljih – glava pri glavi, stisnjeni eden ob drugem, eden v sapi drugega, tako da ni prostora za bizona, ki bi se pasel na travi med njihovimi vigvami.”

Mini Akipan Kaduza je vzel iz tobačnice še več tobačnih listov in jih zopet zložil skupaj tako kot prej. “Moj brat Naikimi, poglej sem: in tako bi živeli rdeči, Očipveji, Dakote in Omahe na njihovih loviščih, na svoji zemlji in veliki oče bi bil njihov zaščitnik in varuh njihovih navad in potreb. Moj brat Neikimi naj premisli; kdo ima več plena, lovec, ki upleni deset bivolov, ali vas, katere lovci za desetkrat deset vigvamov ubijejo desetkrat deset bizonov. To je rdeči mož, oni so beli. Če daje Veliki duh vsem svojim otrokom iste pravice, kakor jim daje isti želodec in isto lakoto, ali se lahko imenuje bledoličnik pohlepen, če prepusti rdečemu bratu devetindevetdeset bizonov, čeprav ta potrebuje le enega? Je bledoličnik pohlepen, če zahteva zase le toliko zemlje, kot nese daleč očipvejska puščica, kajti Očipveji imajo več zemlje, kot jo lahko preteče volk v eni zimi. In čeprav je Veliki

duh dal bledoličnikom iste želodce in isto lakoto kot Očipvejem.

Očipvejev ni več kot rib v mreži; bledoličniki so številni kot kaplje v Missisipiju. Očipvejev ni več kot medvedov na jezerskem področju; bledoličnikov pa je več kot bizonov na prerijah od asinibonskih lovišč na severu do teksaške Rdeče reke na jugu. Očipvejev ni več kot koruznih storžev na enem polju; bledoličnikov pa je več kot koruznih zrn na vseh poljih od tu do Potomaca. Očipvejev ni več kot stokrat stokrat tri; bledoličniki pa so tako številni, da jih ne bi pokrile kože vse bizonje črede. Lahko Neikimi prešteje orle, ki v enem dnevu prelete njegovo taborišče? Orel, to je Očipve. Lahko prešteje Neikimi golobe, ki letijo v jatah in zakrijejo sonce? Golobi, to so bledoličniki. Lahko Neikimi prešteje puščice, ki jih Yankton nosi v svojem tulcu? Puščica, to so rdeči možje. Lahko Neikimi prešteje snežinke, ki jih veter žene čez prerijo? Snežinke, to so bledoličniki.”

Mini Akipan Kaduza je malo počakal, da bi njegov poslušalec lahko premislil.

“In zato”, je nadaljeval, “bi morali Očipveji zapustiti zemljo, da bi tisočkrat tisoč bledoličnikov imelo prostor in kruha; zato bi moral vsak posameznik ljudstvu Zajcev, Žerjavov, Bobrov in Rib zapustiti gozdove in pašnike, da bi bledoličniki lahko njihovo zemljo krčili in orali. Manjši del mora sprejeti, kar po pravici pripada večjemu delu; Očipvejem, ki so manjši, bo podrejena nova domovina, kjer se bodo dobro počutili in si pridobili novo slavo;

Očipveji bodo postavili vigvame na kosu zemlje, kjer se pasejo še nedotaknjene črede živali. Očipveji bodo prejeli stokrat sto dolarjev, odeje, smodnik, puške in ognjeno vodo. To je predlog, želja in volja velikega očeta s Potomaca; lahko reče Neikimi, da je to pohlep in nepravilnost? Očipveji so znani po svoji modrosti od Ohaja do visokih gora; Očipve ni Dakota, v katerem je jeza otroka večja kot razumnost starcev. Neikimi je Očipve; Neikimi je veliki poglavar ljudstva Zajcev, Žerjavov, Bobrov in Rib. Neikimi naj dobro premisli, ne s srditim srcem Yanktona, ampak z glavo Očipveja; Neikimi naj pravilno odgovori in najde srečo svojemu ljudstvu.”

Mini Akipan Kaduza je končal; počepnil je in pustil poglavarja v njegovih temnih mislih.

Dolgo je čakal. Neikimi je stresel rdečo glavo svete pipe, jo kadil z dolgimi potegi, ne da bi jo ponudil gostom, kar je bilo slabo znamenje. Končno je dvignil pogled.

“Mini Akipan Kaduza je mnogo govoril,” je rekel grozeče, “govoril je, kot ga je naučil denar velikega očeta s Potomaca; nekoč, ko je lovil v teh loviščih z Očipveji in zamenjeval kože, je drugače govoril.

Neikimi je slišal, da je veliki oče s Potomaca s te in one strani slane vode, ki je večja kot Missisipi, poslal poslance: vsa zemlja, ki jo belci imenujejo Amerika, pripada Amerikancem. Ali ni tako? In če je to res, kako to, da veliki oče pošilja poslance k Očipvejem, da bi njihovo zemljo kupili? Ali ne pripadajo Očipveji prav

tako k Amerikancem kot bledoličniki? Ali ni rekel veliki oče belcem: pojdite tja! In rdečim možem: pojdite stran! Kaj če pošlje Neikimi velikemu očetu poslanca s sporočilom: vsa očipvejska zemlja pripada Očipvejem in vsa zemlja rdečih mož rdečim možem? Pojdite! Mini Akipan Kaduza je voda, ki teče na dve strani! Pojdite! Bledoličniki imajo dva jezika, enega zase, drugega za Inuit, Indijance! Pojdite!”

Trgovec je premišljal. “Naj to razumem kot izraz jeze?” je vprašal v očipvejskem jeziku; “ni dobro jeziti poslanca mogočnega očeta. Neikimi ni pameten.”

“Poglavar ima samo eno srce, eno glavo in en jezik,” ga je Neikimi ponosno zavrnil; “Neikimi se ne bo pustil prodati; ne laže.”

“Neikimi ni pameten,” je ponovil trgovec; “ne vidi sreče svojega ljudstva in odprte roke velikega očeta s Potomaca.”

“Neikimi vidi razdvojen jezik kače,” je vztrajal poglavar, “vidi dve pesti, v eni darila, v drugi dvignjen tomahavk.”

Trgovec se je obrnil in odšel, drugi pa so sledili njegovemu zgledu, medtem ko je Neikimi jezno čepel na svoji bizonji koži.

“Neikimi, poglavar Očipvejev, naj dobro premisli, kar mu je naročil veliki oče po svojih poslancih,” je zopet začel Mini Akipan Kaduza, Razvejana voda. Naj dobro premisli v svojem srcu, s svojo glavo. Res je, da je svoje čase veliki oče s Potomaca naznanil vsem narodom in ljudem sveta novico, da Amerika pripada njegovim ljudem, da Amerika pripada

Amerikancem. Toda neki drug oče s Potomaca je oznanil drugo novico in ta je važnejša in ostrejša od prve in ta se glasi: plen pripada zmagovalcu! Neikimi, ki je na svoji slavni bojni stezi uplenil več kot en dakotski in asinibonski skalp, več kot enega konja in več kot eno ženo, bo razumel, da veliki oče s Potomaca ne misli drugače kot on. Plen pripada zmagovalcu! Neikimi naj premisli; ima čas; poslanci velikega očeta ga ne bodo silili k nepremišljenim odločitvam. Neikimi naj nariše štirideset krogov polnih mesecev in tri znake koruznih storžev na bizonjo kožo; ko bo koruza zrela tretjič, bomo zopet na Bobrovem jezeru v Neikimijevem šotoru, sprejeli njegovo odločitev in prinesli del darov. Naj še enkrat premisli! Je nasvet velikega očeta in njegovih poslancev. Končali smo. Dovolj je. Neikimi naj premisli.”

Beli so zapustili šotor in odhajali v jezerske gozdove, ne da bi jih kdo oviral. Bili so gostje. Neikimi pa se je molče vrnil v svoj šotor.

6

Kaj naj stori? Njegova pest je stiskala ročaj tomahavka in prsti so stiskali držaj skalpnega noža; ozrl se je na šotorske kole, kjer so viseli skalpi Yanktonov in Asinibonov. Najbolje bi naredil, če bi bledoličnike napadel, jim pobral z glave skalpe kot nekoč veliki Pontiac in drugi slavni poglavarji in jim izdrl iz ust njihove dvojne jezike.

Toda potem bi prišli Dolgi noži in Modri suknjiči kot nekoč na Tekumzeja, shawnejskega puma ali na Weatherforda, velikega poglavarja Muskokov in bi ga neusmiljeno uničili z njegovim ljudstvom vred.

Tukaj mu je pretil požar; tam požirajoče močvirje in lomeči se led; kam naj obrne glavo svojega konja? Kam njegove noge, da pride na pravo pot? Med požarom in ledenim močvirjem k Utom in Otavom daleč na jug, daleč od grobov svojih očetov, daleč od lovišč svoje domovine, daleč od Yanktonov in Asinibonov, katerim je prisegel maščevanje in uničenje?

Ponoči, ko Neikimi ni mogel zaspati, je vstal in opazoval zvezdnato nebo. Tam onstran so goreli ognji bledoličnikov! Slišal je njihovo glasno klepetanje; nad smrekami je svetil mesec, sove so letale čez jezero, bobri so se glasno potapljali na jezeru, nekje je jelen stekel čez potok, zunaj na preriji so zavijali volkovi.

Zopet je Neikimi stisnil tomahavk in nož. Če bi s svojimi izkušenimi bojevniki napadel belega sovražnika ali pa če bi jih navidezno sprejel in pospremil ter jih spotoma prepustil volkovom in krokerjem v mrhovino: ali naj on, namesto yanktonskih in varpetonskih psov, nespravljivih sovražnikov bledoličnikov, pobere belim možem skalpe?

Njegova oledenela roka je zopet zapustila orožje. Belih je toliko kot potujočih golobov pod nebom, toliko kot snežink v viharju. Če se maščuje, bo na njihovo mesto prišlo stotine drugih, še zvitejših, še bolj pohlepnih in roka velikega očeta s Potomaca se bo zaprla Monabazejevim sinovom. Veliko pušk, veliko smodnika, veliko odej in posod ognjene vode je imela ta močna roka; mu bo uspelo s kožami in pogovori dobiti vsaj del ponujenega blaga? Neikimiju se je nenadoma porodil načrt; tehtal je svoje misli in sklenil, da bo poslal sle in povabil na veliko posvetovaje vse očipvejske poglavarje med Rdečo reko in Missisipijem.

Luna se je skrila za gozdove; njen sijaj je še nekaj časa ostal nas vrhovi smrek. Psi so odgovarjali na tuljenje volkov; neka riba je skočila v jezeru; oglašala se je sova; lahna orlova peresa na vrhu poglavarjevega šotora so frfotala v vetru.

Neikimi je še nekaj časa poslušal nočne glasove; potem je odložil še svež dakotski skalp, da bi ga naslednjega dne razpel na okvir in se predal nemirnemu spanju.

7

Prišle so kratke in tople poletne noči s svojimi zadnjimi lovi na potujoče bizone; prišla je zima, polna snega, metežev in volkov, s svojim spanjem, z bleščočimi mrzlimi nočmi brez konca, ko so drevesa od mraza pokala, s svojimi ledenimi viharji in s svojo stisko. Po daljšem zimskem stradanju je na Bobrovo jezero končno prišla pomlad; led se je z bobnenjem in pokanjem lomil, labod, siva gos, jate ptic, žerjav visoko nad jezerom in polnočno jelko; kosmati medved, ves suh in neokreten, je planil po koreninicah in izpod južnega snega črnih gozdov so drli potoki. Neikimi se je odločil: po zanesljivih slih bo poslal velikemu očetu na Potomacu govoreči pas, govoreče usnje v slikovni očipvejski pisavi, ki jo bodo sestavili on in njegovi svetovalci po dolgotrajnem premisleku.

Z Akah Vas Vagonom, Ognjenim kamnom, ki je bil najstarejši lovec na vsem jezerskem področju in na visoki preriji, se je Neikimi večkrat resno posvetoval; in Akah Vas Vagon, ki je bil znan po svoji redkobesednosti, mu je svetoval vedno isto odločitev.

“Denar”, je vprašal, “ima Neikimi denar? Če da, potem lahko kupi mesta bledoličnikov in samega velikega očeta; če ne, potem bo moral s svojim ljudstvom oditi na reko Iovo in Missouri

in Niobravo vse do visokih gora in na konec sveta.”

Neikimi je temno gledal predse: “Očipveji nimajo denarja. Niso bledoličniki.”

“Potem bodo morali Očipveji odpotovati. Bledoličniki poznajo samo eno usnje, ki govori, in to je: denar.”

“Pozna Akah Vas Vagon zemljo Utov med lovo in Missourijem?”

“Malo gozda, mnogo bizonov, malo bobrov, malo jezer, nobene gore, nobene doline, plodna zemlja, ki jo bodo bledoličniki kmalu zasedli. Otave so prej bivali na Michiganu; v desetih zimah so morali prekoračiti Missouri in oditi v Nebrasko, kjer lovijo Pawneji v večnem snegu črnih gora!”

Tako so govorili tudi poglavarji sosednjih bratskih plemen, ko se je jeseni končal bizonji lov in so prišli na veliki posvet, kjer so govorili o usodi svojega ljudstva.

“Kinebic je star,” je rekel eden izmed poglavarjev v Labodjega jezera; “Kinebic je videl pasti že mnogo snega. Kinebic je lovil kozoroga po gozdovih, ki jih zdaj ni več in kjer danes stojijo vasi bledoličnikov. Kinebic je bil nekoč veliki bojevnik; njegovi mokasini so bili rdeči od krvi Asinibonov in Vinebagov, tako da ni bilo v njegovem šotoru prostora za skalpe. Kaj je Kinebic sedaj? Kinebicova sulica je nekoč segla od Missisipija do Rdeče reke, Kinebicova puščica je letela od Michigana do Missourija. Kaj je Kinebic sedaj? Trije beli otroci s puškami lahko poženejo Kinebica v beg in ga usmrtiljo in

skalpirajo; kajti Kinebic ne zna ravnati s strelnim orožjem. Vidi moj brat mladega bizona na preriji? Tolče, sope, rije z rogovi po tleh. Vidi moj brat staro, bolno, obstreljeno žival na preriji? Sam se pase, njegovi rogovi so topi in kratki, in ko jo goni volk, omaga v snegu. Kinebicova usoda stare živali je usoda vsakega Očipveja in vsakega rdečega človeka. Stari so in utrujeni, njihovo orožje je otopelo, njihove noge okorne; bledoličniki so mladi kot otroci in zato se jim morajo stare živali umakniti; požrešni in neutrudni so kot volkovi, rdeči mož pa se bo utrujen zvrnil v sneg. Naj Monabazejevi sinovi pomažejo svoje obraze s črno barvo in umrejo! Če ne bodo umrli od tomahavka in pesti danes, bodo jutri od kuge in lakote. Kinebic je govoril.”

Za njim je vzel pipo v roke Pecagama z Rdečega cedrinega jezera.

“Pecagama pozna bledoličnike; Pecagama pozna gozdne živali. Živali živijo na različne načine. Volk se hrani z mesom in mrhovino; medved žre korenine, jagode in med. Volk je brezštevilen in nenasiten; če medved ne ulovi dovolj, ga to še ne razdraži. Volk je vedno buden in vedno na poti; medved spi od jeseni do pomladi. Volk in medved sta sovražnika; Nengisi iz Kanade in Dolgi noži naše domovine so si sovražniki od večnih časov. Volk, to je Dolgi nož; medved, to je Nengi. Pusti nas, da gremo proti severu v Kanado; tam so veliki gozdovi in bledoličniki redki; tam bodo Monabazejevi sinovi živeli kot v večnih loviščih.”

Pecagama je podal kalumet Sagantagonu z Deževnega jezera in ta je vstal in začel:

“Pecagama, moj brat, pozna gozdne živali, medveda in volka; Sagantagon pa pozna prerijske živali. Moji bratje naj odprejo oči in poslušajo! Kam potuje bivol, ko postajajo dnevi krajši, ko zmrzuje prva trava in prvi snežni vihar zapiha čez prerijo? Potujejo proti severu? Potujejo proti jugu. – Kam potujejo ptica, gos, žerjav in labod, ko odpada drevesu listje in zorijo medvedove jagode? Potujejo proti severu? Potujejo proti jugu. – Kaj je boljše v času stiske? Naj rdeči mož sledi bizonu ali naj se od njega loči? Kje Očipveji bolj potrebujejo odejo – na severu, kjer so bizoni redkejši, ali na jugu, kjer se bizon pase celo leto? Kaj je najboljše? Ostati, kjer divjina izginja kot ugašajoč mesec in padajo drevesa pod sekirami bledoličnikov? Ali potovati na sever, kjer so noči daljše, vetrovi močnejši, zima bolj mrzla, volkovi številnejši, snežne prerije bolj divje – in tako propademo? Ali pa gremo na jug, kjer so bivoli številni kot valovi na Michiganu, kjer se zima pozneje začne in hitreje konča, ter tam postavimo svoje vigvame – in povrh dobimo še odeje, puške, smodnik in ognjeno vodo? Sagantagon je govoril.”

Shamenega z jezera Vinebago je vzel v roke pipo, vstal, potegnil in začel:

“Veliki duh je ustvaril nebo, vodo, ogenj, zemljo, bizona in ljudi. Svet je bil velik in bizonov je bilo mnogo, preden so prišli bledoličniki od velike vode. Shamenega pozna

usodo in pota rdečega moža, ne samo Očipveje, ampak tudi druga plemena od Ohia, Lepe reke do Rdeče reke. Na obalah jezera Erie so nekoč prebivali Vianditi in Miami. Kje so? Ni jih več. V Kentuckiju – deželi zelenega trsja – so nekoč prebivali Shaweji. Kje so? Životarijo nekje ob Missouriju in umirajo. Ob Michiganu so nekoč prebivali Otavi pod svojim velikim poglavarjem Pontiacom; kje so? Preseliti so se morali na jug k reki Iovi, kjer so jih Dakote sprejeli s puščicami; so še tam? Potovati so morali zopet na Missouri, kjer so Ponke in Pawneeji, Omaha in Uti plenili njihove žene in skalpirali njihove otroke. Ob veliki slani vodi so nekoč bivali Narangaseti in Pequodi, Vanpanoagi in Povhatani. Kje so? Lovijo v večnih prerijah. Shamenega je poslušal o ljudstvu, ki je obenem s Čerokezi bivalo ob reki Tennessi; bledoličniki so jih klicali Seminoli. Kje so? Potisnjeni so bili na jug, na močvirnato ozemlje večnega sonca in mrzlice. So še tam? Shamenega je slišal pripovedovati o njihovem poglavarju Osceoli, ki so ga bledoličniki preganjali na smrt, ker se je uprl in se je moral njegov narod umakniti v močvirja, svoja polja pa prepustiti belcem. Osceola je bil lokavo ujet in zaprt; tako bo končal Neikimi, tako Shamenega, tako Pecagama, tako Sagantagon, tako Kinebic, tako očipvejsko ljudstvo. Kje so Mohavki, ki so jih Nengisi zadeli prav v srce? Kje so Rokaheti? Kje Načezi? Daj bledoličniku tomahavk, ki ga želi: odsekal ti bo roko. Daj mu pero, ki ga zahteva, vzal ti bo skalp. Daj mu plašč iz bizonje kože, da

ga bo grel: nagega te bo pognal v snežni vihar v prerijo! Kje so Oneidi, kje Onondage, kje Tuscarore, kje Kajuge? Naj ostanemo in poginemo? Ali pa odidemo tako daleč, da nas bledoličnik ne doseže. Shamenega, ki pozna usodo redečih ljudstev je govoril.”

Na koncu je sam Neikimi vzel pipo v roke in spregovoril.

“Kinebic, Pecagama, Shaaamenega in Shaganton, moji bratje naj me gledajo. Neikimi je Očipve; Očipveji so modri; Očipveji so krvni sovražniki Dakot; Očipveji morajo upleniti še mnogo skalpov. Neiklimi je mlajši kot njegovi bratje; toda Neikimi je videl svoje ljudstvo krvaveti pod tomahavki in noži Asinibonov. Neikimi je že zgodaj postal bojevnik. Neikimi ima samo eno srce in to je polno sovraštva, ima samo eno glavo in ta je polna sovraštva, ima samo en jezik in ta jezik si je izbral sovraštvo! Moji bratje naj premislijo in pretehtajo! Ko zapiha veter čez jezero, od kod piha in kam? Sproži en val in ta drugega in ta tretjega. Ko se vname požar na preriji, ko skače plamen sem in tja – ali komu prizanese? Požiga bilko za bilko, eno za drugo. Kdo je Očipvejem bližnji? Kdo prebiva od izvorov Missisipija na zahodu do jezera Vinebago na jugu? Dakote. Kdo ima najboljša lovska področja med Missisipijem in visokimi gorami? Dakote.

Moji bratje, poslušajte me! Zakaj naj bi Očipveji potovali k Utom in Otavom čez vode in prerije, Dakote pa bi mirno ostali na grobovih svojih očetov? Zakaj bi se Očipveji bojevali za

ново domovino z daljnimi Uti, namesto z Dakotami, ki so jim najbližji sovražniki? Zakaj bi Očipveji potovali mnogo mesecev proti jugu, ko pa se lahko preselijo k Rdeči reki, ki je prav blizu? Zakaj bi bili Očipveji oškodovani, Dakotom pa bi bilo prizaneseno? Se bledoličniki bojijo Dakot? Zakaj veliki oče ne reče Mandanom, Minitarijem in Arikaram, naj gredo na zahod? Ali sedmim posvetovalnim ognjem: pojdite na zahod, Očipveji pa bodo lovili na vašem ozemlju? Zakaj jim ne reče: mi potrebujemo vašo zemljo, pojdite, tukaj so puške, smodnik? Če se bledoličniki bojijo sedmih posvetovalnih ognjev Dakot, lahko dajo puške, smodnik, odeje in krogle Očipvejem in ti bodo namesto njih iztrebili Yanktone, Varpetone in Sisitone! Moji bratje, premislil sem: če je Očipveju z daljnega jezera Nipising do bratskega ognja na Labodjem jezeru predaleč, kaj bo naredil? Poslal bo sle, se sporazumel z znaki ter se sestal ob Noževi reki, ki se izliva v Missisipi in ki je na pol poti.

Moji bratje, premislil sem: na Deževnem jezeru je nekoč živel moder poglavar Manji-Pejiki, Beli bivol, ki je Neikimija posvaril pred sovraštvom bledoličnikov in pred njihovim prijateljstvom kot pred prerijskim ognjem in močvirnim pomladnim ledom. Če je velikemu očetu s Potomaca predaleč do Očipveja in Očišveju predaleč do velikega očeta, kaj bosta storila? Prišla bosta skupaj, se posvetovala in si podala pipo miru z rokami na sredini.

Moji bratje naj poslušajo mojo besedo; Neikimi je premislil. Je pot med prerijskim požarom in zmrznjenim močvirjem. Veliki oče želi, da Očipveji zapuste svojo domovino in potujejo na jug k Utom in Otavom, zato pa dobijo puške, smodnik, krogle, odeje, moko, ognjeno vodo in dolarje. Očipveji nočejo zapustiti svoje domovine, ampak sprejeti puške, smodnik, odeje, moko, ognjeno vodo in dolarje, ker jih potrebujejo za borbo proti Dakotam. Ali vidijo moji prijatelji srednjo pot? Veliki oče nam lahko da, kar ga prosimo, in Očipveji bodo ravnali po njegovi želji; ampak ne bomo šli na daljni jug k Utom in Otavom na tuje, ampak bomo vrgli tomahavke v posvetovalno drevo in šli na vojno proti Dakotam z orožjem bledoličnikov ter jih uničili in pregnali z njihovih lovišč. To je, kar ima Neikimi povedati. Neikimi je govoril. Očipveji lahko izponilo željo mogočnih belcev; toda to željo lahko izpolnijo s tomahavkom in skalpnim nožem proti svojemu smrtnemu sovražniku.”

To je bil Neikimijev govor in njegovo ime je od takrat naprej slovelo kot ime zvitega in drznega bojavnika pri vseh ognjih Bobrovega in Deževnega jezera vse do mrzlih črnih gozdov ob Tomiscamingu in Nipisingu.

8

“Ima Neikimi denar?” je vprašal Neikimija Akah Vas Vagon, Ognjeni kamen, nekega viharnega zimskega večera. “Ima Neikimi denar? Pri belcih lahko za denar kupiš vse, čast, žene, moč in ves svet. Če ima Neikimi denar, lahko kupi tudi mir; če ga nima, ne bo našel miru vse dni svojega življenja.”

Poglavar je temno gledal starca: “Neikimi nima denarja. Toda ima bobrove kože.”

Akah Vas Vagon se je prezirljivo nasmehnil: “Kaj so bobrove kože? Bobrove kože lahko mladenič bledoličnikov in njihovi stari lovci sami uplenijo. Pozna morda Neikimi kraj, kjer se nahaja svinec ali rdeča ruda – baker bledoličnikov?”

Neikimi je puhnil dim predse: “Neikimi ne pozna takega kraja. In če bi ga poznal, bi ga belcem ne izdal. V dnevih Tekumzeja so belci našli svinec na Michiganu in so se Očipveji od tam morali umakniti.”

Starec je znova naložil na ogenj. “Bledoličniki so psi,” je rekel hripavo.

“Moj brat je sam bledoličnik.”

“Postal sem,” je rekel drugi, “skalpiral sem več belih kot rdečih. Če bi imeli beli samo eno lobanjo, bi jih vse skalpiral.”

Neikimi je premišljal v oblakih dima: “Mi lahko moj brat pove, zakaj so bledoličniki tako pohlepni?”

Akah Vas Vagon je zopet naložil na ogenj. “Iz nečimrnosti,” je rekel, “in zato, ker toliko premišljajo.”

Neikimi je pokimal z glavo: “Slišal sem, da beli možje zelo ljubijo zlato in da se ne razumejo na strojenje kože.”

“Pri bledoličnikih lahko vse kupiš,” je rekel stari lovec, “zato so prišli v to deželo. Pri njih lahko človek vse kupi in preproda.”

Poglavar je dolgo molčal. “Kaj je denar?” je vprašal. “Neikimi ve, da imajo bledoličniki okrogle ploščice iz zlata in bele mesečeve rude, ki ga imenujejo denar. Toda Neikimi je tudi videl, da imajo beli listje kot iz oguljene brezove skorje z znaki in jih imenujejo denar.”

Potegnili so zopet iz pipe. Neikimi je premislil. Znano mu je, da za sto bobrovih kož dobiš ploščice iz zlata ali mesečeve rude – dolar. Znano mu je tudi, da dobiš za vsako ploščico iz zlata in mesečeve rude puške, smodnik, odeje in ognjeno vodo. On ve, da za bobrove kože namesto dolarjev dobi puške, smodnik, odeje, če to hoče. Neikimi je premislil. Vse te stvari so porabne; z bobrovimi kožami se lahko oblači, s puško in smodnikom se strelja, z odejami se greje, ognjeno vodo se pije in z dolarjem se pri belcih za denar dobi vse, za denar vse kupi; torej je dolar njihov Manitu in poglavar.

“Rekel si, tako je.”

“Dobro! In vojna prav tako pomeni belim denar?”

“Tako kot odeje, bobrove kože in puške! Ali Neikimi tega ne ve?”

“Dobro! Torej bo Neikimi, ker nima denarja, šel na vojno namesto bledoličnikov in zato mu bodo plačali s puškami, smodnikom, odejami in ognjeno vodo in ga z njegovim narodom pustili v bližini njegove domovine in očetovih grobov.”

In sedaj je poglavar pripovedoval staremu lovcu o skrivnostnem načrtu, ki ga je imel v mislih in ki ga je že razlagal poglavarjem bratskih plemen v svojem velikem govoru: kako ne bodo potovali v novo domovino k Utom in Otavam na daljni jug, ampak v bližino na bogata lovišča dednih sovražnikov Dakot in tako izpolnili svojo obljubo maščevanja in povračila.

“Ali misli moj stari, modri brat, da ima veliki oče s Potomaca odprto uho za Neikimijev predlog in za Očipveje, Monabazejeve sinove? Ali ni vojna proti dakotskim psom vrednejša kot stokrat sto bobrovih kož in mnogo dolarjev?”

Akah Vas Vagon se je skrivnostno smehljajal. “Veliki oče in njegovi bledoličniki imajo odprto uho za vse, kar je v njihovo korist.”

“Ali jim Neikimijev načrt ne koristi? Ali jim ne koristi, če dobijo očipvejsko zemljo in za sosede namesto Dakot, Mohabazejeve sinove, ki bledoličnikom niso nikoli povzročali večje škode in ki se njihovega sovraštva prav tako izogibajo, kot njihovega prijateljstva?”

Stari lovec je v vodenimi očih gledal poglavarju v obraz. "Neikimi govori ponosno. Ali misli, da bledoličniki ne morejo sami uničiti Dakot, če le hočejo?"

"Bledoličniki so močni; toda Dakote so divji, budni in vzdržljivi kot njihovi mali konji. Mnogo belih žena in otrok bo moralo dati svoje skalpe in mnogokrat se bo kadil dim iz pepela njihovih vasi nad prerijo in gozdovi."

"Ali na svoje lastne žene in otroke Neikimi ne misli?"

"Očipveji so številni in pogumni. Neikimi bo poslal vampun in govoreče usnje k vsem bratom od Deževnega jezera pa do Temiscaminga."

Akah Vas Vagon je premišljeval. Načrt mojega brata ni slab," je rekel, "vreden je denarja in veliki oče bo morda na to pristal. Toda Neikimi naj dobro premisli! Bledoličniki so vneti lovci, njim je dobrodošla vsaka koža."

"Dakotska zemlja je velika," je rekel glavar, "Neikimi bo dal izdelati govoreče usnje za velikega očeta s Potomaca in Akah Vas Vagon, moj starejši brat, bo sam poslanec, da bo razložil velikemu očetu znake in odločitev Očipvejev."

Muskvoku, mlademu bojevniku, ki se je razumel tudi na pletenje košar, lončarstvo, izdelovanje lokov in puščic ter na strojenje kož, je bila zaupana izdelava govorečega usnja.

Muskvok je najprej v belo ustrojeno usnje z ostrim rezilom vrisal toteme štirih glavnih očipvejskih rodov: Zajca, Bobra, Žerjava in Ribo. Zajca in bobra v sedečem položaju,

žerjava, ki hodi in v treh valovitih črtah plavajočo ribo, vse na desno, proti vzhodu. Vsakemu od teh štirih grbov je vrisal srce in nad njim na desno obrnjeno glavo speto z vrvicami okrašenega kalumeta. Tako so bila štiri srca med seboj povezana in prav tako glave. Vsako srce je s črto povezal z ustrezajočo glavo; ta mreža črt je spominjala na pentljo, ki je obkrožala kalumet tako, da je ta vidno izstopal. Majhne skupine valovitih črt pod vsako živaljo so označevale bivališče jezerskih rodov. Ljudstvo Zajcev, Bobrov, Žerjavov in Rib so bila enega srca, ene glave, istih želja in misli in na posvetovanju so se zedinili za mir.

Daleč na desnem koncu usnja, ob sliki vzhajajočega sonca, je z enostavnimi črtami vrisal podobo velikega moža s klobukom na glavi, ki stopa čez valovite črte reke. Med nogami tega moža je narisal mnogo manjših mož prav tako s klobuki na glavi.

Ob rokah in odprtih dlaneh velikega moža je narisal trikotnike in kroge in te kroge in trikotnike povezal s štirimi grbi živali. Pod živalskimi grbi je narisal še sliko razvejane vode.

To je pomenilo: veliki oče s Potomca na vzhodu je ljudstvom Zajcev, Bobrov, Žerjavov in Rib obljubil puške, odeje in denar po svojem poslancu Mini Akipan Kaduzi, Razvejani Vodi.

Muskvok je na levi, zahodni strani usnja, v zaprt krog včrtal z nazobčanimi črtami podobo sedmih posvetovalnih ognjev in njimi postavil moža s klobukom, čigar vrat in roko napadajo

od glave do pet operjeni bojvniki. Tako je slikovna pisava pojasnjevala ozemlje Dakot, sedmih posvetovalnih ognjev, ki so jih belci in ostala plemena imenovala Nadivesioux – tisti, ki prerežejo vrat. Njihovi sosodje so Dakote poznali po njihovih perjanicah. Končno je Muskvok povezoval srednji krog po dveh črtah s krogi na desni in levi ter narisal še eno črto proti jugu. Štiri živali so izhajale in prehajale v krog.

Na desni strani je narisal še može s klobuki, s puškami, na levi pa cikcakasto črto sedmih posvetovalnih ognjev.

To je pomenilo: Mini Akipanov predlog so ljudstva Zajcev, Bobrov, Žerjavov in Rib soglasno sprejela; niso se pa mogli odločiti, koliko daleč od grobov svojih očetov naj iščejo novo domovino, zato izjavljajo, da so pripravljene svoja bivališča prepustiti belim, če jih oskrbijo s puškami in odejami za potovanje in za vojno proti Dakotam.

S tem je bil slikopis končan. Muskvok je vrezane črte prebarval z rdečo barvo, vse skupaj zavil v kos belega usnja in ga zapečatil kot listino.

Spomladi, ko se je lomil led in je medved ves mršav zrl grenke koreninice, je poslal Neikimi poslance z Ognjenim kamnom na čelu na dolgo pot v kanuju po Missisipiju navzdol, čez Huronsko jezero in jezero Erie ter čez gorske prelaze na Potomac.

9

Tiste pomladi so se na Bobrovem jezeru pojavili nenavadni poslanci.

Mladi bojevniki, ki so lovili v gozdu, so nekega dne sporočili, da so opazili četo operjenih jezdecev z zahoda.

Po bogatem okrasju in po dolgih, do pet segajočih perjanicah iz sovinih peres, so bili lahko samo Dakote.

Vsa vas se je začela mrzlično pripravljati na obrambo. Toda gostje so že prijezdili med šotore in se ustavili pred poglavarjevim šotorom. Po njihovih nepobarvanih obrazih je Neikimi spoznal, da so mirovni poslanci.

Bila je vrsta poglavarjev in znamenitih bojevnikov iz rodov Yankton, Varpeton, Sisiton, Titon in Asinibon: Poslanstvo, kakršnega vas na Bobrovem jezeru še ni vedela. Neikimi je mračno sedel na svoji bizonji koži, pripravljen na vse.

Poglavarji so nekaj časa opazovali mrkega poglavarja, ki je strmel v njih. Potem je eden izmed njih, visokorasel in pokončen kot vsi Dakote, stopil pred njega. Položil je znake miru predenj ter odložil puško, tomahavk in nož. Ostali so sledili njegovemu zgledu.

Nekaj časa je bilo vse tiho. Sedaj se je njihov vodja obrnil k Neikimiju, počepnil na pete, drugi pa so zopet sledili njegovemu vzgledu.

Končno je Dakota začel. “Sedem posvetovalnih ognjev in Očipveji z jezer so bili dolgo sovražniki. Sedaj imajo skupnega mogočnega sovražnika; ali ne bi postali prijatelji?”

Neikimi je molčal. So ga hoteli dakotski psi odvrniti od njegovega načrta?

Zopet se je Dakota dvignil: “Paha Varpe”, je prevedel ime v svoj jezik, “Paha Varpe slovi ne samo kot pogumen bojevnik v boju in mogočen lovec v gozdu, ampak tudi kot moder poglavar ob posvetovalnem ognju. Ali Neikimi to vidi?”

Pokimal je: “Neikimi vidi. Vidi Dakote, kakor jih je videl pred senco svoje puščice; vidi operjene poglavarje, kot jih je videl pod bliskanjem svojega noža.”

Resen Dakotov obraz je spreletela senca, zatem temen nasmešek. Nato se je obvladal.

“V vigvamih ob Bobrovem jezeru se sušijo skalpi Dakot in Asinibonov, v vigvamih na Čandakati pa skalpi Očipvejev, ki jih mi imenujemo Čipeva”, je rekel skorej pohlevno. “Mislimo, da nam tega ni treba slaviti, ampak da skupno žalujemo. Paha Varpe ima ostro oko kot rdeči ris ali beloglavi orel; ali Paha Varpe to vidi?”

“Neikimi vidi Dakote, ki niso nikdar žalovali, ko so napadli očipvejsko vas, skalpirali in ubijali žene in otroke ter kradli konje in kože,” je nasprotoval poglavar z jeznim pogledom. “Neikimi vidi Dakote v njihovih perjanicah kot vidi volka v njegovi koži.

“Torej Paha Varpe nima ostrega očesa, kot je to o njem slišal Shiehah. Ali Paha Varpe ne vidi barve naših obrazov?”

“Neikimi vidi črne in bele barve, ki so jih danes izbrisali z obraza. Neikimi vidi črne in bele barve njihovih misli, ki jih ne morejo očistiti.”

“Ali Paha Varpe ne vidi, da ima njegov umiti obraz isto barvo kot naši?” je vprašal Shiehah z otožno resnostjo. “Ali ne vidi, da ima obraz, s katerega ne more izprati bele barve? Ali je Paha Varpe že videl med seboj dva boreča se jelena? Dva bizonja mladiča?”

“Neikimi je lovec.”

“Dobro! In kaj naredita boreča se jelena, dva mlada bizona, če opazita, da se jima bliža sovražnik, volk, rosomah, sivi medved ali človek? Se borita naprej? Shiehah bo Paha Varpeju odgovoril! Branila se bosta ali pa skupaj pobegnila! Ali Paha Varpe to vidi?”

Neikimi je molčal. Dakota je še vedno stal in vneto govoril naprej.

“Paha Varpe pravi, da vidi samo Dakote v njihovem okrasju in barvah. Dakote so z Očipveji, imenovanimi tudi Čipeva, mnogo poletij in jeseni vodili krvave boje. Ali Paha Varpe res ne vidi drugega kot Dakote? Naj pogleda čez Dakote na širono prerijo! Kaj vidijo njegove oči? Ali nič ne iščejo? Ali ne iščejo bizonjih čred, ki so še pred desetimi poletji, ko sta Paha Varpe in Shiehah nosila prva peresa, napolnjevale ozemlja med visokimi gorami in velikimi jezerskimi gozdovi. Ali ne iščejo bizonjih

čred, ki so nekoč zatemnjevale zemljo, številne kot oblaki in zvezde Vakonde, kot potujoči golobje, kot snežinke v vetru, kot valovi na Missisipiju! Naj oči Paha Varpeja iščejo! Kaj bodo našle? Nekaj razpršenih in plašnih čred! Paha Varpe naj napre oči! Kaj bo še videl? Ali ne vidi drugega kot Dakote na Opustošenih pašnikih? Ali ne vidi nad Dakotami može, bojvnike, lovce, ki s svojih obrazov ne morejo zbrisati bele barve? Ali ne vidi, da so ti tako številni kot potujoči golobje, kot brezovo listje v jesenski nevihti? Naj Paha Varpe odpre oči modrosti: lahko bo spoznal pot, ki pelje v plodna lovišča. Paha Varpe naj premisli: S čim se hranijo bojvniki, starci, žene in otroci njegovega ljudstva? Z bizoni, jeleni, bobri in ribami, z divjačino. S čim se oblačijo? S kožami in v usnje. Paha Varpe naj premisli: je bizon za Dakota kaj drugega kot za Očipveja? Je ogenj, lonec Dakote drugačen kot očipvejski? Je dolga, trda zima na dakotskem ozemlju kaj drugačna kot na očipvejskem? Je lakota za Dakoto drugačna kot lakota Očipveja? Je sovražnik, uničevalec gozdov in divjačine za Dakota drugačen kot za Očipveja? Ali Paha Varpe tudi sedaj ne vidi drugega kot Dakoto? Shiehah bo govoril v priliki: Dva mlada bizona, ko sta še mlada, merita svoje moči v borbi in ostrita svoje rogove; ko oba dokazeta svojo moč, se mirno paseta na preriji. Očipve in Dakota sta bila dva mlada bizona; sedaj poznata svoje moči. Čas je, da postaneta stara; kajti sovražnik je tukaj. Shiehah je govoril; Paha Varpe lahko premisli.”

Dakota je končal s ponosnim zamahom roke, vzel orožje, ki ga je odložil in zajahal konja, ki mu ga je mlajši bojevnik držal na povodcu; ostali poglavarji so sledili njegovemu vzgledu. Samo eden izmed njih, starejši poglavar, je ostal in stopil pred mrko čepečega Neikimija.

“Paha Varpe je slišal, kar mu je govoril Shiehah; naj posluša še Hopa Mazutija, Malega loka. Dva bika ali jelena, ki krvavita v medsebojnem boju, napade trop volkov, zasleduje, obkroži in požre enega za drugim. Če se bizona ali jelena borita posamezno, bosta premagana, če pa se skupno branita, lahko sovražnika odbijeta ali celo premagata. Hopa Mazupi je povedal, kar je spoznal za resnico: naj Neikimi sam to spozna.”

Stari poglavar se je obrnil, skočil na konja kot mlad bojevnik in odjahal za drugimi, ki so ga čakali pred šotorsko vasjo, kjer so se utaborili.

Bilo je nenavadno, da so ga Dakote poiskali s tem poslanstvom in še bolj nenavadno, da sta mu poglavarja Shiehah in Hopa Mazupi, ne da bi z njim kadila pipo miru, s svojimi govori ponujala prijateljstvo, mir in zvestobo. Neikimi je vedel, da ne bo nikdar sprejel tega predloga, dokler bo on vrhovni poglavar svojih rodov. Dakote so bili Dakote, krvavi sosedje, dedni sovražniki, potujoči volkovi; Dakotam je prisegel maščevaje, izkusil je sovraštvo do njih, z njihovim uničenjem se je želel proslaviti in doseči blagostanje svojega ljudstva. Dakotski

skalpi so bili njegovo hrepenenje, vanje so bile usmerjene vse njegove misli. Sedaj je bilo govoreče usnje že na poti, morda že v roki velikega očeta in že to pomlad ali jesen je pričakoval darove s Potomaca. In lahko bo vdrl na yanktonsko zemljo z ognjenim orožjem, tomahavkom in skalpirnim nožem. Ali niso bili bledoličniki močnejši od Nadovesioux? Z bledoličniki je bil sovražnik svojih najhujših sovražnikov in od tega bo imel še čast in korist.

Neikimi je postregel tuje poglavarje. Najrajši bi s svojimi bojevniki planil nanje, najraje bi njihove skalpe napel na okvir. Poslal jim je štiri z vrvicami zvezane pipe, na katerih glavah so bili vrezani štirje živalski grbi glavnih rodov njegovega ljudstva; ena od pip je bila zamašena in neuporabljena, ostale tri prazne. To je pomenilo: poglavarji enega izmed rodov se še niso dogovorili, ali naj sprejmejo zvezo; ostali trije pa o novem stanju še niso obveščeni.

Mnogokrat se je Neikimi s svojimi bojevniki vračal z zmagoslavnih pohodov, obložen z bogatim plenom in skalpi; ime očipvejskega poglavarja je bilo slavno ob Rdeče reke do Missisipija. Na posvetovanju plemen so Neikimija kot tudi druge poglavarje svobodno izvolili. Pleme mu je bilo skoraj slepo pokorno. Njegova drznost in modrost mu je zagotovila hvalo ljudstva in spoštovanje poglavarjev. Neikimi v primerjavi z ostalimi starejšimi poglavarji ni bil navajen nasprotovanja.

Razdražilo ga je, ko sta mu dva poglavarja njegovega plemena, starejši Neena, Lisica, in

mlajši Puivagon, Volk, pri posvetovanju o poslanstvu velikega očeta nasprotovala. Puivagon je bil za to, da bledoličnike ostro zavrnejo in da vsako ped svoje domovine branijo s puščico, sulico, tomahavkom in nožem; stari Neena je v mnogih prilikah govoril podobno. Pohlepu belih naj se popolnoma odtegnejo in se povežejo z velikimi zahodnimi prerijskimi plemeni, kot se je to že večkrat zgodilo v času stiske – deset volkov v tropu je močnejših kot pa samo trije.

Kljub temu, da sta si Neena in Puivagon pridobila privrženca, je Neikimi njune predloge brez težav potlačil in s tem zatrl vsako nasprotovanje. Sedaj pa se je ogenj zopet razplamtel in to pot je Neikimi le s težavo zadušil plamen.

Puivagon in Neena sta se združila. Oba sta s sijajnimi govori zagovarjala mnenje, da sprejmejo predlog mogočnih Dakot in se povežejo z vsemi plemeni zahodne prerije v vojni proti bledoličnikom do končnega uničenja. Svoje mnenje sta okrasila s prispodobami in prilikami iz vsakdanjega lovskega življenja in s prepričevalnimi dokazi: star osamljen bizon, čreda in volkovi, gozdne ptice, ki posamično postanejo plen orla, združene pa prepodijo veliko sovo ali celo orla – svetost mirovne pipe, dobrobit vseh plemen od Knistinaca na severu do Čoktavov na jugu. Očipveji so med sabo bratje, je razlagal Neena; so Manitujevi otroci, sinovi Monabazeja, ki ga je Veliki duh rešil iz potopa. Kdo pa so bledoličniki, katerih poglavar

na Potomacu, se imenuje veliki beli oče? So Očipveji z njimi v sovraštvu? So se zaročili s totemi Očipvejev? In Manitu, Veliki duh Očipvejev, in Vakonda, Veliki duh Dakot, ali nista brata? Ali ne uporabljajo njihovi sinovi istih besed za bizone, sonce, grom, zimo in stisko? Ali niso Očipveji in Dakote bratje, čeprav so že tako dolgo sovražijo? In h komu se obrne bizon v nevarnosti? K svoji čredi ali k volku? Dvignil se je Puivagon in vprašal, koliko mlajših bojevnikov se lahko pohvali, da jih ni rodila asinibonka ali dakotska mati? Ali ne pridejo totemi v rod obenem z uplenjenimi ženskami? Ali deduje sin po materi ali po očetu? Ali so vsiljivi tujci bledoličniki ali Dakote? Kdo prodira kot neustavljiva poplava – Dakote z zahoda na vzhod ali bledoličniki od vzhoda na zahod? Komu se pridružiti in mu služiti bi bila izdaja? Se pobratiti z Dakoti ali belimi? Iti v zvezo s pohlepniimi, nenasitnimi bledoličniki, iztrebljevalci bizonov, uničevalci gozdov, zakletimi dvoličnimi sovražniki rdečih rodov? Ali se povezati z Dakotami?

Spopad je postal zastrašujoč; Neikimi je izsilil, da je Puivagon končal svoj govor.

Ko je v oblakih dima opazoval poglavarje na posvetovanju, se je Neikimi pripravil na protigovor. Dvignil se je ter z zaskrbljenim obrazom in z otožnim glasom, kot da bi pel mrtvaško pesem, začel:

“Neikimi, ki je ubijal Yanktone in lovil Asinibone kot stekle pse, Neikimi postaja star. Neikimi postaja star; čas je, da sname orlovo

perje s svojega šotora, sede na sonce med pse in otroke ter začne plesti košare. Najboljši od njega pride na njegovo mesto in okraši šotor s poglavarskimi znaki: Neikimi postaja star. Na straži sanja; njegovo uho je oglušelo; njegov obraz postaja bled. Neikimi je nekoč slišal tek rovke po mahu in skoke puščavske miši po pesku; sedaj postaja naglušen in zamenjava glasove noči z glasovi dneva. Neikimi je nekoč lahko zasledil orla med oblaki, sled mokasina na gladkem ledu, zvezdni odsev v očesu sovražnega oglednika. Sedaj je njegov pogled kalen in vidi stvari, ki jih ni, sence in postave, ki jih nobena roka ne more prijeti. Neikimi postaja star. Njegov spomin peša kot tudi njegove misli in kakor je nekdanj modro govoril ob posvetovalnem ognju, tako sedaj blebeta neumnosti kot slabič.”

Poglavar se je za nekaj časa ustavil in srepo gledal v daljavo. Nočne zvezde so se lesketale nad ognjem, onkraj šotorske vasi je gorel ogenj sovražnih gostov, daleč na preriji pa so zavijali kojoti kot odgovor na neko drugo zavijanje. Neikimi je malo zvišal glas ter nadaljeval:

“Neikimi, moji bratje, postaja star. Kje je on? V sanjah! Njegovi otrdeli sluh ga je prevaral! Sliši glasove slabotnega starca, katerega modrost je umrla pod belino njegovih las! Neikimi se ozira naokrog; kje je on, starec? Je Neikimi še zaslepljen? Sliši glasove mladega bojvnika, sla, izvidnika, ki želi upleniti svoj prvi skalp! Kje je ta mladi bojvnik, ki na posvetu mož govori kot otrok, ki se krasi z

bivoljim plaščem in vranjim peresom, ki ga je našel, ter meče leseno sekiro za psi? Je Neikimi gluhi? Je slep? So njegove misli medle? Sliši glasove, ki jim ni mogoče verjeti?"

Poglavarju je glas zopet postal otožen; z vsakim stavkom, z vsako besedo se mu je začel glas dvigati. "Dobro, moji bratje: njegove misli so medle. Tudi njegov spomin ga izdaja; njegov spomin se slepi s sanjskimi slikami. Nikdar od časov svetovnega potopa niso Dakote napadli Očipvejev! Nikdar se ni zgodilo, da bi Asiniboni napadli vas na Bobrovem jezeru, poklali otroke, žene in starce in požgali šotore. Nikdar se ni zgodilo, da so morali Očipveji pleniti yanktonske in varpetonske žene, na novo podnetiti svoje ognje in svoje vigvame ponovno naseliti. Nikdar ni sedem posvetovalnih ognjev zažgalo prerije Očipvejem, da bi njihovi lovci poginili v plamenih in bi se bizoni celo poletje ne mogli pasti na osmojenem ozemlju! Nikdar niso Dakote oporekali Očipvejem njihovega ozemlja, nikdar lovili na njihovem ozemlju, nikdar prepodili bizonjih čred, nikdar počakali njihovih lovcev v zasedi in jih pobili!"

Neikimijeve oči so se zožile, v njegovih prsih je gorel ogenj.

"Izginite! Kdor ima dakotsko srce, naj odide in si pogreje roke pri sedmih posvetovalnih ognjih in naj prešteje skalpe Očipvejev na vigvami ob Rdeči reki! Kdor ima dakotsko glavo, naj gre k njim in se okraši s sovini peresi in poišče sklap svojega očeta na šotorskih drogovi Varpetonov. Izginite!"

Neikimi je končal s plamtečo jezo; posvetovanje se je končalo s poglavarjevo zmago. Krvavi spomin je vse omamil in navdušil. Stari Neena je mrko povešal pogled; Puivagon je temno gledal predse. Odklonitev je bila dokončna.

Drugo jutro je Neikimi povabil tuje poglavarje predse; prišli so mirno in ponosno, kot da bi jih včerajšnja žalitev ne prizadela. Na kratko jim je poglavar razodel odločitev plemena.

“Manitu, Veliki duh, je ustvaril volka in medveda, beloglavega orla, rosomaha, risa in velikega vodnega orla. Toda ali sta se volk in medved kdaj povezovala? Ali rosomah in ris? Ali orel in kragulj? Je Manitu hotel, ko je ustvari različne živali, da se tudi sovražijo med seboj? Od Velikega duha prihaja vse, tako Očipveji kot Dakote, pa tudi sovraštvo, ki deli oba naroda.

Tekumze, shawnejski puma, je nekdaj utrdil mir med Dakotami in Očipveji in jih z ostalimi rdečimi plemeni pozval na vojno proti bledoličnikom. Očipveji so se pustili pregovoriti in tudi Dakote so se priključili. Kaj se je zgodilo? Tekumzeja so ubili, Dakote so se umaknili in prepustili Očipveje krvaveti in trpeti v vojni proti bledoličnikom.

To je isto, v kar vabijo Dakote Očipveje danes. Toda Očipveji so modri. Vedo, da ne bo nikoli trajnega prijateljstva med volkom in medvedom, rosomahom in risom. Štejejo skalpe svojih očetov, mater in otrok, ki so jih pobili Yanktoni in Varpetoni; štejejo yanktonske in

varpetonske skalpe, ki visijo na njihovih lastnih šotorskih drogovih. Nikdar ne bosta prišla skupaj voda in ogenj; nikdar ne bodo prišli skupaj posvetovalni ognji in jezera. Očipveji imajo samo eno glavo in en jezik; ne lažejo. Spominjajo se Dakot, kakršni so, slišijo jih, kako govorijo med seboj sedaj, ko so bledoličniki postavili svoje hiše na Rdeči reki in na Čandakati. Kdaj so Dakote prišli k Očipvejem nepobarvani? Medved, dokler je pri močeh, lovi svežo divjačino; ko pa postane star, okoren in garjav, rad išče mrhovino, ki jo je za sabo pustil rosomah.

Dakote naj slišijo; veliki oče s Potomaca, poglavar bledoličnikov hoče, da Očipveji prepustijo svojo domovino belim. Takrat si lahko Dakote pomažejo svoje obraze z barvo smrti in začnejo peti svoje žalne pesmi. Očipveji so modri; sprejeli bodo poslanstvo velikega očeta s Potomaca in ne poslanstva Dakot in njihovih zaveznikov na Rdeči reki in na Missouriju. Dovolj je. Neikimi je govoril za svoje pleme. Dakote in njihovi prijatelji imajo prosto pot do meje svojih lovišč. Lahko spodbodejo svoje konje; kajti Neikimi ne ve, kako dolgo bo lahko zadrževal svoje bojvnike.”

Poglavarji so poskušali sklep, utemeljitev in grožnjo s temnim molkom. Dvignili so se z jeznimi obrazi. Njihova peresa so se lahko tresla v pomladnem, jutranjem vetru.

Shiehah je dvignil rjavo roko: “Dakote so slišali; Dakote se bodo spominjali! Paha Varpe je govoril. Paha Varpe bo obžaloval.”

Stopili so h konjem; samo Hopa Mazupi, Mali lok, se je obrnil in ostal: "Otrok blebeta, deček čenča, mladenič se širokousti, bojevnik govoriči, poglavar govori, modrec misli. Mladi kojot se igra s plenom, stari volk lovi, spomladi cvete kuruza, jeseni se požanje. Mladenič, ki še blebeta, poglavar, ki se širokousti, še ni dorasel; blebetanje je dobro za dečka, za poglavarja moder govor. Dva otroka se igrata sovražnika in se vadita z lesenim tomahavkom in skalpirnim nožem; dva bojevnika, dva poglavarja, se sovražita z resnim orožjem. Kdor ne more odpustiti otroku, se ni ničesar naučil; deblo, ki vedno cveti, ne prinaša sadov; hrom je, kdor ne more hoditi, medel, kdor ne more dojeti. Paha Varpe naj vse premisli. Dakote so prišli k njemu, Dakote pridejo samo enkrat."

Poglavarji so skočili na konje, jim zabodli pete v slabine in odjahali med lajanjem psov, med okajenimi šotorskimi plahtami ven v prerijo.

Neikimijev obraz je pletel temen nasmeh. Sedaj se je odločil; te žalitve Dakotom ne bo nikdar odpustil. Naj dobita Neena in Puivagon še toliko privržencev; most je bil podrt, kanu požgan. In če bo veliki oče pozno pomladi ali jeseni poslal orožje, bodo za vdor na sovražno ozemlje dani vsi pogoji.

Neikimi je premišljeval. Najrajši bi šel na ozemlje dednega sovražnika z navidezno spravljivostjo, samo da bi ga našel nepripravljenega ali pa bi mu vpadel v hrbet. Toda lahko bi se zgodilo, da bi veliki oče po

svojih oglednikih in obveščevalcih njegovo zvijačo narobe razumel, darove zadržal in celo pleme bi prišlo med bledoličnike in sosede in končno bi se morali preseliti na jug. Toda lahko bi se zgodilo tudi obratno: Dakote bi odkrili izdajo, videli, da so prevarani, in bi se Očipvejem krvavo maščevali. Neikimi je s polzaprtimi očmi gledal prah, ki se je dvigal za oddaljenimi jezdeci: Očipve je moder v sovraštvu in zna prevarati resnico. Dakote niso točno vedeli, kako blizu stoje bledoličniki za Očipveji. Kadar bo prišla ura za vdor in bo stari Akah Vas Vagon prinesel dobre novice in orožje s Potomaca, ostane še vedno prilika in čas za pripravo odločilnega napada – omamiti medveda z duhom meda, zvabiti ponosnega orla na mrhovino. Očipve je moder; in Neikimi je bil Očipve.

10

Še drugi poslanci so prišli tiste pomladi na Bobrovo jezero: poslanci belega Manituja, dobri beli očetje z izrezanimi skalpnimi kodri in črnimi sukunjami. Prinesli so sporočilo, ki je Neikimija globoko ganilo.

Sklicevali so se na poziv velikega očeta s Potomaca: če Očipveji prevzamejo totem bledoličnikov, lahko še vedno ostanejo na svoji zemlji in dobijo od velikega očeta iste pravice kot beli. Beli jih bodo branili pred sovražnimi plemeni in pod varstvom belega Manituja bodo rešeni vseh nadlog.

Neikimi je videl v belem Manituju stvarnika in podeljevalca velikih, vrednih reči; usposobil je svoje otroke, da so premagali in pregnali rdečega Manituja. S pomočjo svojega Manituja so bledoličniki premagali močno zvezo zvitih Irokezov; s pomočjo tega belega Manituja bi se Očipveji lahko maščevali Dakotom. Neikimi je preračunal: če daje veliki oče s Potomaca otrokom belega Manituja prednost pred sinovi rdečega Manituja, potem mora pomagati tudi Očipvejem proti Yanktonom in Varpetonom, Sisitonom in Titonom, sinovom Vakonde. Dobri beli očetje niso bili pohlepni kot ostali bledoličniki; zase niso zahtevali ničesar drugega kot primeren prostor za svoj vigvam in les za izgradnjo svoje čarovniške hiše. Neikimi je v tem

videl korist svojega plemena in njihovo korist; očete v črnih suknjah je večkrat poslušal, jih obilno gostil in jim nudil priliko, da si s svojimi modrimi nasveti pridobijo privrženca. Bil jim je pripravljen pomagati in jih ščititi in morda od njih prevzeti celo njihov totem.

Ta poglavarjeva odločitev je v vasi vzbudila močno nejevoljo, nemir in ljubosumnost. Zopet sta stari Neena in vročekrvni Puivagon pograbila priliko in hotela maščevati svoj poraz. Sedaj se jima je pridružil še tretji, ki je bil enako močan kot Neikimi sam – Manido, čarovnik.

Manido ni bil Očipve po rodu; doma je bil daleč na severu, od koder so po izročilu tudi Monabazejevi sinovi. Dolga poletja je bil zaklinjevalec dežja in več jeseni je s plesom privabil bivole; sedaj je hodil v do tal segajočem bivoljem plašču, ropotajoč z ropotuljo od vigvama do vigvama ter klical nesrečo, lakoto, kugo, stisko in propad vsakomur, ki bi poslušal tuje čarovnike, Manitujev blagoslov pa vsakomur, ki bi tujim črnim sleparjem zaprl vhod v šotor.

Razpoloženje je bilo nevarno; Neena in Puivagon sta pokazala svoje zobe: s čigavo pravico nudi Neikimi črnim suknjam zaščito in celo želi, da bi prevzeli njihov totem, ne da bi se poprej posvetoval z drugimi poglavarji? Stari Neena je videl v odpadu od izročila propad vsega ljudstva, vročekrvni Puivagon pa je javno govoril o izdaji. Izdaja, če odklonijo Dakote, izdaja, če trpijo tuje šušmarje, izdaja, če rečejo "da" belemu Manituju. Če so bledoličniki tako

pohlepni in nenasitni, dvolični in nepravični, zakaj ne bi raje poslušali svojega vrača? Kdo je ustvaril bizona – rdeči Manitu ali beli? Kdo je dal Očipvejem to zemljo – rdeči Manitu ali tisti beli? Ali hočejo Očipveji izdajalca za poglavarja? Na Bobrovem jezeru je ob ognju postajalo soparno; poglavarji so bili užaljeni, zaupanje v voditelja se je močno omajalo.

Neikimi je premišljal. Bilo je vse težje zanesljivo zaščititi poslance belega Manituja, njegove goste pred naraščajočim nezadovoljstvom. Rad bi onesposobil čarovnika Manidoja, toda s tem bi si on in njegovi varovanci nakopali na vrat jezo vsega plemena. Če bi prizadeli gostom kaj žalega, bi on in vse pleme izgubilo naklonjenost velikega očeta, njegovo podporo in pomoč.

Skical je svet poglavarjev in se pripravil na govor. Čerokezi na jugu so sprejeli znak belega Manituja, prav tako Irokezi in njihova življenjska raven je neprestano rasla. Črne suknje niso delale razlike med njihovim Velikim duhom in svojim Velikim duhom. Imenovali so ga samo z drugim imenom in ga častili na druge načine; če bi se Očipveji spreobrnili k njim, bi si z mirom ohranili tudi domovino in bi jim ne grozil propad. In če bi nastopil proti Manidoju, ki je plesal po vasi v medvedjem plašču, bi lahko mladeniči nabrusili svoje tomahavke in dečki pripravili mučilni kol.

Neikimi je vstal.

“Moji bratje so govorili; Neikimi ima povedati samo še nekaj besed. Če bo beli Manitu

Očipvejem podelil velike reči tako kot bledoličniki – ali ne bodo Očipveji premagali Dakot in ugasnili sedem posvetovalnih ognjev za vse večne čase. In še nekaj bo Neikimi povedal: na jugu bivajo bledoličniki, na severu v Kanadi bivajo bledoličniki. Če se skrivi črnim suknjam samo en las, ali ga ne bodo maščevali z desetimi našimi glavami? Moji bratje naj vedo in premislijo: Črna kača, veliki poglavar bledoličnikov je nekoč iztrebil Miamije do zadnjega otroka; drugi veliki beli poglavar je izbrisal močno ljudstvo Creekov z obličja zemlje. Hočemo moji bratje doživeti nekaj podobnega? Moji bratje lahko premislijo: krog dvanajstih sonc prinese Bobrovem jezeru stokrat dvanajst belih pušk. Ali pa bodo Očipveji viseli na mučilnem kolu.”

To je pomagalo; poglavarji so srepo strmeli predse; posvetovanje je bilo prekinjeno. Toda drugega dne so bili poglavarji bolj sprejemljivi. Dve tretjimi za boj sposobnih bojnikov je bilo naklonjenih Velikemu duhu, ki prinaša puške, smodnik, odeje in ognjeno vodo. Menido je s svojo ropotuljo ropotal in vreščal. Klical je ogenj in grom nad tiste, ki so odpadli od Manituja svojih očetov; zaklinjal je kosti mrtvih očipvejskih junakov v njihovih gomilah in klical ljudi, da bi bili priča, kako bo z ropotanjem, vpitjem in plesom obudil k življenju ženo, ki so jo že tri dni stresali krči. Odčaranje je dolgo trajalo. Poglavarji so molče sedeli v krogu; imeli so čas. Znotraj v bolniškem šotoru, kjer je hirala žena, je ropotal z ropotuljo in pel z

zamolklim glasom. Od svetlikajočega jezera sem se je oglašal vodni orel. Neikimijeve oči so mežikale v svetlobnem odsevu. Čakal je; puščica je bila položena na tetivo.

Ko je končno vse utihnilo in je stopil Manido pred šotor ter s slovesnimi besedami oznanil, da je Manitu njihov očetov uslišal njegovo prošnjo in mu podelil moč, da je ozdravil ženo njenih krčev. Poglavarji v krogu so temno mrmrali kot veter pred nevihto. Neikimi je bil napet kot tetiva. Sedaj se je Manido pripeljal ozdravljeno ženo iz somraka šotora. Topecana, Čuvajka ognja, je bila žena ujetega yanktonskega bojvnika.

Obrnil se je, oči je imel zaprte. Ko jih je odprl, je ženo slovesno vprašal, če je v zamaknjenju videla Manituja, stvarnika bizonov, čuvarja svetega pipovca, očeta vseh stvari. Njena duša ni več bivala na zemlji, zapustila je bolno telo ter čez prepade in puste stepe potovala v večna lovišča. Videla je grozne reči, ogromne kače, ki so požirale duše odpadlih Očipvejev. Končno je prišla pred Manituja. Njegov obraz je zakrival hudournik, njegov glas je bil kot grom in oznanjal je strahote, kugo, slabo letino, lakoto in stisko tistim, ki so se obrnili k Manituju tujih čarovnikov. Njegovim zvestim pa so sijale zvezde kot pomladno sonce nad prerijo.

Učinek sporočila je bil sumljiv, poglavarji so molče čepeli. Njihovi obrazi so bili topi kot razilo noža. Manitu je govoril, bilo je odločeno. Manitu

sam je imel pokroviteljstvo tujih šušmarjev za izdajo. In naj bo izdajalec še naprej poglavar?

Za Manitujem je govoril Neikimi. Dvignil se je iz neprijetne napetosti, kot bi izdrl ročaj noža, njegovem peresa so se tresla v pihanju suhega pomladnega vetra.

Manido se je začel divje vrteti in ropotati z ropotuljo, šele odločna poglavarjeva kretnja ga je prisilila k miru.

“Od kdaj otroci blebetajo in norci tulijo, ko moške govorijo? Od kdaj so moji bratje, pogumni očipvejski bojevniki, slepi kot podgane in gluhi kot ribe? Moji bratje naj slišijo: Neikimi, ki je veliko poletij in zim skrbel za blagor svojega ljudstva, je v teh nočeh premišljeval tudi o usodi Očipvejev. Bdel je in mala zvita sova je sedla pred njim na posvetovalni kol in govorila: “Topekana ni bolna, ampak zdrava. In mala zvita kača se je priplazila Neikimiju v srce: Topevcani ni govoril Manitu, ampak sta jo Manido in Puivagon poučila, kaj je videla in kaj naj reče. In mala rovka je zlezla Neikimiju v uho in mu prišepnila: Manido, Puivagon in Neena so se uprli, uprli zavezništvu z bledoličniki, uprli učenju dobrih belih očetov; črne suknje so nam do sedaj pomagale, sedaj pa nas Topecana, ki sta jo pregovorila Manido in Puivagon, slepi s svojim videnjem.”

Neikimijev glas je naraščal: “Moji bratje! Od kdaj so Očipveji slepi kot novorojeni otroci in gluhi kot uveli starci? Izginite! Poglavar je odkrit: Vidi in sliši, vonja in sluti! Izginite! Neikimi je govoril!”

Puščica je zadela; Puivagon je z roko prijel ročaj tomahavka; Manido je z enim gibom odvrigel svoj čarovniški plašč in v onemoglem besu ostal nag. To je Neikimi hotel. Ni zmagal beli Manitu ampak on, Neikimi, v boju z lastno močjo.

S smrtnim zaničevanjem je pogledal svoje nasprotnike in ponosno stopil v z orlovim perjem okrašen šotor.

Manido, osramočen in razorožen, je zapustil vas in izginil v gozdove; preden je odšel, je kot opozorilo položil za poglavarjev šotor svoj znak, pričo uničujoče obtožbe.

Manido je bil doma iz mrzlih severnih kanadskih gozdov; vsem bojevnikom na Bobrovem jezeru je bil dobro znan njegov tomahavk, redko in posebno orožje z dolgim ročajem iz obsidiana, na enem koncu v obliki sekire, na drugem v obliki kladiva.

Naslednjo noč se je Neikimi zbudil iz sanj; njegovo prežeče uho je nekaj zaslišalo. Začutil je, da se nekdo giblje v somraku šotora; ko mu je po kratki borbi izvil orožje iz stisnjene pesti, se mu je postava izmuznila iz objema in izginila med lajanjem psov v noč pod zvezde. Ko je Neikimi ob ognju opazoval uplenjeno orožje, je spoznal, da je Manidojevo. Nihče v vasi ni več dvomil ali nasprotoval.

Kot že prej tako so tudi sedaj dobri beli očetje lahko učili na Bobrovem jezeru in na svoj način služili Velikemu duhu. Dobili so tudi nekaj pristašev; Neena in Puivagan, še vedno nespravljiva, sta kljub svojemu porazu ostala v

plemenu in čakala na priliko, da se bo rdeči Manitu zopet izkazal.

Neikimi je zmagal. Pozorno je poslušal učenje črnih sukenj, da se morajo vsi otroci belega Manituja podvreči zapovedi enega samega velikega poglavarja. In ta veliki močni poglavar, ki biva preko neizmerne slane vode, je poslal Očipvejem na Bobrovem jezeru svoj pozdrav.

En narod, en poglavar! To je bilo, kar si je Neikimi kot priča Manitujevega sina, ki je bil pred mnogimi poletji v daljni, vroči, skalnati deželi izdan in obsojen od lastnega plemena in usmrčen na mučilnem kolu, najbolj zapomnil. En narod, en poglavar!

Prišel je čas, ko so se dobri beli očetje v črnih suknhah poslovili od Očipvejev na Bobrovem jezeru. Poslanstvo miru in novi totem mučilnega kola so hoteli prinesiti tudi bratom na Deževnem in Labodjem jezeru.

Neikimi jim je dal enega izmed zanesljivih bojnikov za spremstvo. Sam je nekega dne sprejel znak očiščujoče vode in novo ime Adam. Preko pipe in medicinskega mošnjička z uplenjenimi yanktonskimi skalpi mu je sedaj visela nova medicina. Dve prekržani palici, ki sta ponazarjali mučilni kol, ki ga je častil.

Še nekateri drugi poglavarji in podpoglarvarji so upognili svoje glave pod roko belih čarovnikov. Sedaj so se imenovali Abel, David, Jakob; toda še preden so se posušili lasje na njihovi glavi, so tuje, za njih brezpomembne besede že pozabili.

Dobri beli očetje so obljubili skorajšnji povratek in ustanovitev nove naselbine blizu Bobrovega jezera. Potem so odšli v spremstvu nosačev in izkušenega vodiča proti severu.

Prišlo je poletje in koruza je cvetela. Neikimi je gledal v jutro; storži so poganjali v stročje, jeleni so si lupili rogovje. Neikimi je čakal. Prišla je zgodnja jesen, bivoli so se začeli zbirati v rosni preriji. Neikimi je štel dneve, in ko je ponoči bdel ter so lajali psi, je lašno, lašno stopil pred šotor: če poslanci ne bodo prišli, poslanci, s katerimi so se njegove misli ukvarjale ob vsakem udarcu vesla, ob vsakem koraku ...

Toda nič se ni zgodilo. Zunaj v soparni daljavi je slišal topot bizonjih čred na njihovih pašnikih, kojoti so zavijali, jelen je skočil na obalo. Nič se ni zgodilo.

Nekoč v poznem poletju so prišli še drugi poslanci, tudi ti so se izdajali za poslanca belega Manituja, toda Neikimi jim ni zaupal že od začetka, ker je kmalu odkril, da so bili že pri asinibonih in jih delno pridobili zase. Častili so totem mučilnega kola, toda niso nosili izrezanih skalpelnih kodrov in črnih sukenj in ko so prinašali Velikemu duhu darove kruha in ognjene vode, se niso oblačili v obleke iz sonca in snega, kot dobri beli očetje na veliko zadovoljstvo prisotnih gledalcev. Na Neikimijevo vprašanje, če so slišali za velikega očeta, so rekli, da poznajo samo enega poglavarja in ta je Kristus ali Jezus Kristus.

11

Prišla je jesen, jagode so zorele v rosнем grmovju, bivoli so potovali, žerjav in labod sta letela visoko čez soparno jezersko gladino, los je sopihal v besni pohoti, prerija je zopet postala rjava in medved se je odeval v svoj svetločrni zimski plašč. Svetlo rjavo brezino lubje je odpadalo, že je bilo treba misliti na snežne čevlje, že je Neikimi v srcu opustil vsako upanje na povratek poslancev – toda nekega večera je bil stari lovec s svojo dolgo puško in torbo polno novih kresilnikov zopet tu. In odgovor, ki ga je prinesel, je bil ugoden.

Prvo, kar je Akah Vas Vagon naredil, je bilo, da si je sezul mokasine z ranjenih nog in si jih zavil v platno prepojeno z mastjo; nato se je molče usedel k ognju in si urezal svež kos bizonje ledvice; končno si je prižgal pipo, jo kadil z dolgimi potegi in se nato ulegel na bizonjo kožo.

Neikimi je vse te priprave potrpežljivo in mirno gledal in prav tako z ravnodušnimi potegi kadil pipo; sedaj je pretrgal molk: "Moj brat je utrujen; dolgo je bil na potovanju."

Stari lovec je dvignil pogled: "Puške, naboji in odeje so obtežile kanu." Puhnil je dim in zaspal.

Neikimi je razumel. Stopil je pred šotor. Jesenske zvezde so skrivnostno svetile preko

slemena okrašenega šotora, orlova peresa so plapolala so plapolala v rahlem vetru, onkraj na prodnatem bregu je jelen pritekkel k vodi. Poglavar se je ozrl v nebo: samo da ne bi bilo še kmalu zime; da bi lahko začel svoje delo pred prvim snegom. Vas je spala; bil je čas, da napolnijo svoje lonce in jesen je dnevno dajala svoje darove.

Čez dvanajst mesecev bodo morda njihovi šotori že stali ob Rdeči reki ali na Mini Vakanu, dakotskemu jezeru Duhov ali na plodnih zapadnih prerijah.

Odgovor, ki ga je stari Akah Vas Vagon prinesel s Potomaca, je bil jedrnat in jasen. Veliki oče nima nič proti, če Očipveji oropajo dakotsko ozemlje, ker on Očipveje ljubi, jim želi blagostanje in jim rad izroča puške, smodnik, odeje in ognjeno vodo. Neikimi je bil na cilju; togo se je držal, toda njegove ozke oči so se svetile, njegovo srce je žarelo kot poživljajoč opoj ognjene vode in razen grenkega nasmeha na obrazu starega lovca ni opazil ničesar.

“Ljubi Očipveje, da! In jim želi blagostanje! Kot kojot medvedu v zanki! In če bi bili Dakote na Bobrovem jezeru, Očipveji pa na Missouriju, koga bi potem ljubil? Koga ljubil belec razen samega sebe, svojega plemena in svojih želodcev? Človeka, na splošno?”

Stari lovec, ki je pokadil pipo, se je spravil na delo; na novo je zasmolil svoje obrabljene mokasine in očistil svoj usnjeni suknjič od krvi, potu, dežja in zmrzali. In ko je to končal, si je izdelal še nove vezalke iz usnja.

“Koga ljubi beli človek razen samega sebe, svojega želodca in svojega plena? Vse laž! Sama laž! Puške, smodnik in ognjena voda bodo tu, preden sonce trikrat presvetli ribe v jezeru. Toda brat Neikimi ni pameten; medved gre v past in kojot zagradi vabo.”

Neikimi v svojem nespretnem pričakovanju ni slišal ničesar. “Očipveji so številni,” je rekel. “Neikimi jih bo sklical in prišli bodo od Deževnega jezera in Labodjega jezera, Rdečega cedrinega jezera in od Nipisinga, Temiscaminga in iz Kanade. In Dakote bodo tulili kot kojoti! Koliko pušk in vreč smodnika in ognjene vode bo veliki oče poslal Očipvejem?”

Nekaj dni kasneje so pod vodstvom drugih poslancev prišla darila. Veliki oče je trgovcem iz bližnje utrdbe naročil, naj pošljejo Očipvejem orožje, strelivo, odeje in ognjeno vodo. Po prejemu pošiljke je med poglavarji nastal spor glede ognjene vode.

V vasi na Bobrovem jezeru je zavladalo veselje. Puške, odeje, ognjena voda! Bilo je kot da bi stari Manitu po dolgi suši poslal dež, kot da bi po tesnobni stiski in po dolgotrajnih obupnih prošnjah poslal bizone. Neikimi je videl svojo zmago, toda videl je tudi nevarnost za svoj načrt. Ni še okusil blaženosti in okusa ognjene vode: v njeni bližini so bile vse težave pozabljene. Premišljal je; boril se je s težko skušnjava. Tu ni pomagal dim pipe modrosti na posvetovanju poglavarjev; tukaj se ni odločevalo o vojni, miru, sovraštvu in zvezi, ampak o tolažbi in opoju. Vse ljudstvo Bobrovega jezera

je navadilo k sodom. Pozabljene so bile puške, odeje in Dakote; samo ognjena voda je nekaj veljala. Odprli so sode. Tudi nezadovoljna Neena in Puivagon sta bila v tropu, ki je obkrožal sode. Ognjena voda!

Resni, ponosni bojevniki, so tulili in plesali v opojnem predokusu. Nihče ni mislil na velikega očeta, nihče na zvite sovražnike, težko dognane načrte ob tem izviru veselja. Neikimi je moral odnehati. Rad se je vdal in pohlepno je vdihoval vonj v nosnice. Ognjena voda! Ognjena voda! Vonj dragocene utehe, ta največji izmed darov belega Manituja, je omamil vso vas kot plamen, ki zažge prerijo, kot iskra, ki zažge smodnik.

En sod je bil že odprt; studenci so se odprli. Rajski studenci, o katerih so pripovedovali dobri beli očetje v črnih suknjah. Missisipi, Missouri te vode sta tekla čez večno lovišča, oblikovala prerije in divjino; vonj teh virov je preveval vso šotorsko vas, od zadnje bizonje kože do zadnje lasne korenine preperelega prastarega dakotskega skalpa. Psi so lajali, mahali z repi, se podili z režečimi zobmi; otroci so se v strahu oprijeli zgrbljenih stark; stari bojevniki, porasli z brazgotinami, ki so doživeli čase Tekumzeja; zgarane skvoje s povešenimi prsmi; noseče žene, ki so že danes ali jutri pričakovale svojo težko uro, ogroženi, pobiti, osramočeni, rjoveči v tropu so kot volkovi, kot divji psi, obkolili sode in se upognili. Ognjena voda! Ognjena voda! Uf! Uf! Manitu bledoličnikov je dober Manitu! Ali niso tudi čarovniki bledoličnikov dnevno darovali svojemu Velikemu duhu pitno daritev?

Uf! Uf! Dober Manitu, boljši, najboljši Manitu! Manitu! Uf! Uf! Stari Neena se je medlo smejal. Uf! Uf! Puivagon je padel kot podrto drevo: Uf! Ma- Ma- Ma- ni- tu ... Uf! Da- Da- Dak- k- k- o- o ... Uf! ... Eden za drugim so rigali in padali. Neikimi, Adam Neikimi je pil kot vsi drugi iz glinastega lonca. Uf – uf – z rokami – uf – in nenadoma – nenadoma, uf, uf, je začutil svoje novo ime: Adam! Adam! Jaz Adam! Medlo se je smejal, se obrnil, svet se je obrnil, šotori so se pogrezali, zemlja je rasla pod mokasini, Bobrovo jezero se je nagnilo na pošev. Čutil je, kako se ga je nekdo dotaknil za ramo in zagledal je golo brado starega lovca. Jaz Adam! Neikimi – uf – Adam! Bobrovo jezero, jezero Ognjene vode, se je dvignilo nad obalo; črni gozdovi so se pogrezali v njem in goreli. Zatem škrlatni somrak, krvavi somrak, vrtinec, sonca, polarni sij. Glas starega Akah Vas Vagona iz neizmerne Manitujeve daljave: “Rdeči človek – ognjena voda – mrtvi človek ...” In zatem prepad in noč.

12

Zvezde so svetile nad prerijami večnih lovišč, ko se je Neikimi zbudil iz smrti. Stepa je bobnela pod težo parkljev potujočih bizonov; v glavi mu je zamolklo donelo. Koliko jih je? Nešteto. Neikimi je videl ognjene črede v jutru, ki so pokrivalo ves svet. Stokajoč je zopet padel in umrl drugič. In še vedno so potovali bobneč, kot bi prihajali iz globin nič. So bila to večna lovišča belega Manituja? Prepovedani raj! Toda brezštevilni, večni bivoli, številni kot oblaki so hodili čezenj, ga teptali s parklji in sedaj je ležal mrtev, steptan v prah, kri in meseno gmoto na mrzli rosi prerije.

Toda kaj je bilo to? Ne, ni bil mrtev. Bil je skalpiran! Skalpiran pri živem telesu! Njegova glava je žarela: bil je skalpiran! Tudi Dakote so v večnih loviščih belega Manituja! Dobri beli očetje so lagali! Tudi Dakote! Kriki, hropenje, prezir. Dakote so napadli. Boji duhov. Dakote! Zravnal se je. Skalp! Uf! Sklap! Tipal je po svojem naglavnem perju. Otikal je strašno rano: toda skalp je bil še tam in orlovo perje, uf, je bilo še tam. Toda žgalo ga je, trgalo, vrtalo. Skalpni nož, puščica, nevidna roka, ki je trgala glavo. Glava se je iskrila kot kresilni kamen, kot bi škrtal s puškinim petelinom je vrtalo, vrtalo, kot bi udarjal z jeklom, s sekiro, s tomahavkom, kot bi padla iskra na smodnik in bi se krogla

zataknila v cevi. Slabe puške je poslal veliki oče.
Neikimi – Adam, Rdeči človek – mrtvi človek. In
Adam Neikimi je umrl tretjič.

13

Zdaniilo se je. Velika jutranja zvezda je jasno svetila nad gozdnatim zalivom. Oglašale so se race in bobri so skakali. Velika vodna sova je klicala na pustem obrežju. Lačni vodni orel je zagnal svoj krik preko vode. Neikimi se je zbudil. Koliko časa je bil mrtev? Večna lovišča? Tam je bilo Bobrovo jezero v somraku, tam so se temnile šotorske kočje, tam se je razprostirala prerija. Nenavaden vonj je bil v zraku; sladek in soparen vonj. Neikimi se je vzravnal; tresel se je od mraza, žalosti, žeje. Žeje po ognjeni vodi! Ognjena voda! Ognjena voda!

Dolgo je strmel predse; skušal je vstati, toda noge ga niso ubogale. Svet pred njim se je obračal; jezero je otemnelo, smrekov gozd se je pogrezal, šotorske kočje potovale. Neikimi se je s težavo postavil pokonci; opotekel se je k posvetovalnemu kolu in se ga oklenil kot bi bežal pred viharjem. Polje je bilo pokrito z ležečimi telesi; vsepovsod, v kupih, eden čez drugega, razmetani, na svojih obrazih, kot bi jih podrl tomahavk, Manitujev tomahavk. Tam je ležal Neena z obrazom na zemlji; tukaj Puivagon s široko odprtimi usti. Noben ogenj ni gorel, noben dim se ni dvigal v jutranje nebo. Ognjena voda! Ognjena voda! Neikimi je hrepenel po novem požirku. Nobene bolečine več, vse pozabljeno! Odtrgal se je od posvetovalnega kola

in tipal med smrčečimi telesi. Ognjena voda! Ognjena voda! Kje je bila ognjena voda? Omotično je stopal naprej in se spotaknil ob neko telo. Toda mrtvega ne bi zbudilo niti donenje groma iz najgloblje noči! V neizmerni daljavi je Neikimi slišal klic in tam v megli je stal stari lovec Akah Vas Vagon. Ravno je stopil med šotori s svojo dolgo puško s težko okovanimi kopitom v roki. Njegov beli stremen se je svetil, modre oči pod izbočenim čelom so gledale v mrzli jezi.

Neikimi se je opotekel predenj.

“Ognjena voda!” je izjecljal. “Ognjena voda!”

Stari se je hudobno nasmehnil.

“Da, seveda! ... Še enkrat na Potomac! Svinje ste; nič se niste naučili! Žrete in pijete brez vsake mere! ... Svinje!”

“Ognjena voda!” je beračil poglavar; “Ognjena voda!”

“Svinje! Vse ste izpili. Prav se vam godi. Belokožec je pes; vi ste pa svinje. Prav se vam godi.”

“Ognjena voda!”

“Svinja! Prinesi si jo sam!”

Poglavar je gledal vanj s poševnimi in ozkimi očmi.

“Kje je ognjena voda?”

“Kje? Tam, v vaših svinjskih želodcih! Vse ste izpili v enem samem popoldnevu! Veliki oče s Potomaca se bo smejal svojim vrlim Očipvejem, ki so hoteli na vojni pohod proti Dakotam, pa jih je porazila ognjena voda.”

Neikimi je brez moči čepel in stekleno gledal na hropeča telesa. Sonce je medlomrzlo svetilo na okljuku nad črnim smrečjem; dolge zimske sence so padale na prerijo; raztresena telesa, ki so jih ovohavali psi, so ležala ožarjena od jutranjega sonca, kot bi jih pokončal sovražnik.

Neikimi je z roko na kolenu zijal v bedasti žalosti, ne da bi razumel, kako se je vse to lahko zgodilo. Ognjena voda! Ognjena voda! Na nič ni mislil; vedel ni nič; samo koprnjel je; v njem je bila zamrznjena prerija. Glas starega lovca je zopet prišel do njega:

“Veliki oče s Potomaca se bo smejal; in smejali se bodo Dakote, da se bo slišalo vse gor do Kanade in spodaj do Niobrare!” Desetkrat deset zim se bodo smejali ob svojih sedmerih ognjih. Uvele starke bodo pripovedovale otrokom in strici ter prastrici otrok se bodo igrali igro: kako so se pogumni Očipveji pripravljali na vojno proti Dakotom.”

Neikimi je topo gledal; v njem se je mračilo. “Neikimi je zelo bolan,” je tožil. “Neikimi nič več ne vidi, je slep, nič več ne sliši, je gluha, ne razume nič več, je neveden. Neikimi, ubogi Neikimi, je zelo bolan.”

“Neikimi bo umrl” je stari grenko odvrnil. “Rdeči mož z ognjeno vodo je mrtvi mož.”

Poglavar je pokimal z operjeno glavo.

“Ognjena voda – mrtvi človek,” je ponovil žalostno; “ubogi Adam Neikimi, mrtvi človek.” Prijel se je za glavo, kot bi hotel zavarovati skalp pred nožem. Potem je opazil, da stoji pred njim Akah Vas Vagon oborožen s puško, rogom za

smodnik in lovsko torbo, pripravljen na odhod. "Kam gre moj starejši brat?"

"Kamorkoli. Stran. K Otavam navzdol ali v Kanado navzgor. Na Deževno jezero ali na Temiscaming. Proč."

"Zakaj hoče moj starejši brat proč?" je vprašal Neikimi z bolečino. "Mu ne ugaja več na Bobrovem jezeru?"

"Ne."

"Zakaj hoče moj starejši brat zapustiti ubogega Adama Neikimija v stiski? Ubogi Adam Neikimi je zelo bolan."

"Ker Akah Vas Vagon noče umreti s kroglo v glavi," je rekel lovec surovo. "Neikimi lahko pogine – nočem biti skalpiran od Dakot med očipvejskimi svinjami."

Poglavar je sklonil boleče čelo.

"Ubogi Očipveji si želijo nasveta mojega starejšega modrega brata. Sedel bo pri svojem ognju, kadil iz svoje pipe in njegovo modro besedo bodo poslušali na Bobrovem jezeru."

Lovec se je režeče smejal.

"Da, vse do naslednje ognjene vode! Ne. Nočem za vaše stare skvoje loviti zajce in bobre, streljati bivole, ko vas bodo Yanktoni ali Varpetoni vse pobili ali spekli na mučilnem kolu. Ha, ha. Poiščite si koga drugega za blebetanje ob vašem posvetovalnem ognju."

Neikimi se je žalostno zazibal v bokih, kot bi pel mrtvaško pesem.

"Bo moj starejši brat povedal Otavom in Utom, kar je videl pri ubogih Očipvejih?"

Lovec je krvoločno prikimal.

“To bom storil. Prav to! Pri vseh rdečih in belih Manitujih! In Otave bodo pripovedovali Omaham in ti Pawnejem in ti dakotskim Titonom. In razlegal se bo smeh čez vso prerijo od Lowe vse do Nebraske. Ha, ha.”

“Ali niso Očipveji z Bobrovega jezera bili vedno prijatelji Aka Vas Vagona? Ali ni bival mnogo zim pri njih in zanje ulovil mnogo bobrov? Ali mu niso očipvejske skvoje sešile mokasinov in mu ustrojile usnje za lovski jopič? Ali ni jedel pečenega jelenjega stegna na Neikimijevem ražnju?”

Stari ognjeni kamen je z nogo brcnil glinasti vrč, ki mu je bil na poti; posoda se je zakotalila ob šotorski drog in se razbila.

“Neikimi naj se spomni, ko se mu bo razum zopet zjasnil: ljubim rdečega človeka in sovražim in preziram belega. Toda rdeči mož, ki se opije kot svinja in se valja v lastnem blatu, ni več rdeči mož. Je mrtvi človek, pol bledoličnik, pol Indijanec, niti volk, še manj pes ampak podivjana pasja mrcina, ki zasluži, da jo človek ustrelj.”

Ubogi poglavar je zmedeno sklonil glavo.

Rdeči človek – mrtvi človek; rdeči Adam – mrtvi Neikimi. Zakaj je Akah Vas Vagon prinesel ognjeno vodo na Bobrovo jezero?”

“Ker sem imel Neikimija za velikega poglavarja, za modrega bojevnika, za velikega čarovnika. Kdaj je še kdo zažgal smodnik, ki ga je nosil v rogu in ga hranil za streljanje? Bo Neikimi smodnik stresel in ga zažgal? Neikimi ni velik čarovnik.”

“Rdeči človek – mrtvi človek; rdeči Adam – mrtvi Neikimi,” je ponovil poglavar smrtno otožno. “Bo veliki oče s Potomaca tudi zvedel, da je voda prestopila bregove in se izlila čez ljudstvo na Bobrovem jezeru?”

“Seveda bo. Bledoličniki z utrdbe so že odšli in bodo belim sporočili o vojni Očipvejev proti Dakotom.”

“In kaj bo veliki oče sklenil?”

“Ne vem.”

Stari lovec je dal rog s smodnikom in lovsko torbo na rame. “Mogoče bo prebral govoreče usnje in zvedel, kaj so počeli Monabazejevi sinovi. Morda se bo eno leto smejal; morda bo eno leto čakal, da se Očipveji zbudijo in streznijo. Morda bo verjel, da so Očipveji v pijanosti pobili vse Dakote; morda bo mislil, da so Očipveji pili na čast pobitim Yanktonom in Varpetonom in jim bo ognjeno vodo zopet poslal, kadarkoli bodo želeli.”

Neikimi je premišljal; zatem se mu je zabliskalo v ozkih očeh.

“Neikimi je velik bojevnik; Očipveji so modri.”

Lovec se je še enkrat nasmehnil, dal je na ramo dolgo težko puško. “Lahko, da; toda ni mi do tega, da bi se za tega poglavarja modrega ljudstva pustil skalparti od Sisitonov ali Asinibonov. Zvita sova ne živi skupaj s spečim zimskim medvedom, ampak z budnim prerijskim volkom in z gibljivo kačo. Dovolj je; danes je govoril Akah Vas Vagon. In ko se me bo Neikimi pozneje spominjal, naj pomisli na

zadnje njegove besede: Rdeči mož in ognjena voda – mrtvi mož.”

Starec se je obrnil in počasi šel v jesenskem jutru mimo ležečih teles v gozdove. Neikimi je brez moči ostal osramočen v jezi in žalosti.

14

Očipveji so si opomogli. Še enkrat je postalo poletno toplo. Nad prerijo se je vlekla meglena koprena, zadnji razkropljeni bivoli so se pasli in potovali v soncu ob obrasli rdeči reki navzdol.

Yanktonski izvidnik, ki je ležal v gozdu, je nekega popoldneva opazoval premikajočo se čredo na stezi od Miča jezera proti prastari stezi, kjer so lovili Menomini. Veliki severni volkovi ta čas še niso napadali tako velikega plena in se zlepa niso pojavljali v tolpah pred prvim snegom. Medved je lovil le lažji plen in ga branil pred napadalcem z besnostjo – toda nikdar ni zasledoval črede, ampak so mu plačevali davek le osamljeni zašli bizoni. O prerijskem požaru ni bilo niti sledu; pred ognjem bi zbežali mladi jeleni, kozorogi in kojoti skupaj z bizoni. Preostal je le en sovražnik, ki bi ga lahko izdali bizoni: človek, bledoličnik ali Indijanec, rdečeokožec. In od jezera Miča so navadno prihajali Očipveji in to redkokdaj po mirnih poteh.

Yankton je pohitel v svojo veliko vas in prinesel novice o grozečem napadu; v kratkem je bilo vse v perju, barvah in orožju. Očipveji so bili žabe, kojoti, strahopetci, stare babe! Netopir se boji sonca! Svetleča rezila sekir so šuštelala in škrtala, žimnate perjanice so plapolale v vetru. Naj le pridejo očipvejski psi, jezerske podgane,

smrdljivci! Veliki Dakote jim bodo že pokazali! Sprejeli jih bodo z dvignjenimi tomahavki in nabrušenimi noži, z napetimi loki in puškami, njihove skvoje pa naj pojejo mrtvaške pesmi ob svojih ugaslih ognjiščih.

Očipveji so prišli; toda bilo jih je le nekaj in prihajali so nepobarvani in lahko oboroženi, poslanci miru in sprave.

Dvolični bledoličniki so jih izdali; Neikimi, njihov poglavar, po dakotsko Paha Varpe, je razdražen od razgovorov in daril uvidel svojo zmoto in prosi velike Dakote, da bi z njim smel kaditi pipo miru ob sedmih posvetovalnih ognjih. Beli so hoteli na očipvejskem ozemlju zgraditi vasi, mesta, utrdbe in voditi uničevalno vojno proti sedmim plemenom kot nekoč proti Miamijem in Creekom na jugu. Dakote so bili opozorjeni.

Shiehah, poglavar Yanktonov, je izmikajoč se odgovarjal. Medtem ko so imeli ponižani Očipveji dolge govore, je poslal izvidnike na griče in v gozdove; Očipveji so se kot izkušeni mojstri med sinovi Velikega duha pretvarjali, vezali vampunske vozle in vse mogoče zanke. Toda kmalu so zgubili sum. Razpostavljene so bile straže, ognji so goreli vso jesensko noč; Shiehah se je ponoči zbudil iz rahlega spanja in odšel iz svojega šotora. Shiehah je odkril, kar je domneval: poslanci so bili izvidniki. Očipveji, tolikokrat ponižano in premagano ljudstvo, so nedotakljivost poslancev miru strahopetno izrabili.

Shiehah, čeprav gospodar vasi in poglavar velikega plemena, ni opustil običajnih varnostnih ukrepov. Kot kača tiho se je splazil v šotor gostov in nekoliko počakal med mrmrajočimi Očipveji. Hotel je dognati njih število; Pet jih je prišlo, eden je manjkal. Od tihega pogovora nič hudega slutečih ni razumel niti besede, ker ni znal algonkinščine. Toda večkrat je slišal besede Neikimi, Neena in Puivagon. Shiehah se je neslišno splazil pod šotorsko plahto nazaj; vedel je dovolj. Očipveji, nepazljivi v svoji zvitosti, so bili brez obrambe v njegovi roki; velel jih je takoj prijeti in privezati na kol. Samo tako je lahko zajezil pretečo nevarnost.

15

Nekaj dni kasneje, po strašnem porazu z ognjeno vodo, so se očipvejski bojovníki z Bobrovega jezera pripravljati na bojni pohod. Neikimija je bilo strah, če bi sovražno pleme ali veliki oče s Potomaca izvedeli o sramotnem spodrsaljaju. Veliki načrt bi bil uničen; vse bi bilo izgubljeno, domovina in slava. Dakotski psi se bodo morali spokoriti za vsako besedo, ki jo je izgovoril Akah Vas Vagon; Yanktonski skalpi bodo viseli ob očipvejskih stebrih in o Neikimijevih dejanjih se bo govorilo ob vseh ognjih med Missourijem in Michiganom. Neikimi je opazil, da se njegov ugled pri bojovníkih manjša od dne do dne. Od njega so zahtevali ognjeno vodo, toda dati jim ni imel kaj. Govorilo se je o nevarni pogodbi z velikimi očetom in o tem, da Dakotam doslej niso upognili niti peresa. Noč in poklic poglavarja sta temeljila na bogatem plenu, sreči in dobičku. To je Neikimi vedel in sprevidel je, da je že skrajni čas, da umiri rastoči nemir z uspelim podvigom. Očipveji so rabili sovražnika; imeli so ga, ki so mu prisegli z večnim sovraštvom in dosmrtnim maščevanjem. Nestrpnost je vrela kot ognjena voda: še pred zimo, sedaj, takoj! Sklical je veliko posvetovanje.

Naletel je na običajno nasprotovanje. Dolgi govori, ugovori, polni skritih bodic, očitkov,

napadov; pametni seje pomladi, bedak pozimi; bedak, ki gre ven v snežni vihar brez odeje in krpelj; slaboumnež, ki gre z nenabito puško v medvedji brlog ali s topimi deškimi puščicami strelja v zamrzli divjini.

“Beli Manitu je svojim sinovom podaril ognjeno vodo,” je rekel Neena, “Pusti nas, da gremo k Otavom in poslušamo velikega očeta, da nam morda zopet pošlje ognjene vode.”

Beli Manitu je svojim sinovom podaril ognjeno vodo,” je govoril Puivagon, “stari rdeči Manitu pa svojim skalpni nož in tomahavk, premetenost kače in zdržljivost volka; naj sklenemo mir in zvezo in prijateljstvo z drugimi kačami in volkovi, z močnimi Dakotami, ki jih je mnogo in napadimo bledoličnike in jim odvzemimo ognjeno vodo in vse velike reči!”

Neikimi je videl prevladujoče nerazpoloženje; starci so govorili v otožnih prilikah o poznih letnih časih, jeseni in zimi svojega plemena, o medlem soncu lastnih oči in o dolgi noči; mlajši so se navduševali za Puivagona in za zvezo z Dakotami in za skupno vstajo proti nenasitnim bledoličnikom. Izkušenejši so govorili v preudarnih podobah, medtem ko je Neikimi nestrpno mislil na odhod v ledu in viharju; razmišljujoči so bili proti zvezi z močnimi in številnimi Dakotami, ki so se prav ta čas opravljali na zadnje love na bizone. Očipveji z Bobrovega jezera bi bili sami preslabi, da bi oškodovali to močno pleme.

“Misisagua je bil nekoč velik poglavar,” je rekel prastari, zgubani poglavar, ki je po kugi

na Huronskem jezeru prišel na Bobrovo jezero in je obdržal ime svoje prejšnje domovine. "Misisagua je bil nekoč velik poglavar in skalpi v dimu njegovega vigvama so viseli gosto kot netopirji v votlem drevesu. Toda Misisagua ne dviga več tomahavka, ne brusi več svojega noža, njegov pogled je kalen in njegova glava je bela kot sonce v zimski megli. Misisagva je star, Očipveji so stari; Misisagua ne pleše več bizonjega plesa, Očipveji ne tečejo več kot mladi jeleni za stavo v preriji. Misisagua je utrujen, Misisagua zebe, zavija se v svoj plašč in sanja o večnih loviščih. Očipveji so slabotni kot bizon, čigar rogovi so otopeli, čigar koža je krastava in gola kot požgan gozd v sivem pepelu.

Moji bratje lahko Misisagui zadajo častni udarec v tilnik z njegovo lastno sekiro, lahko mu položijo v grob pipo, tomahavk, medicino in skalp. Lahko prosijo bledoličnike, da jim podarijo odeje, dolarje in zemljo, kjer bo mir in poletje. Misisagua je izkušen, toda brez moči kot dan v mesecu, ko se medved prepusti zimskemu spanju. Očipveji so modri, toda utrujeni kot jelen, ki ima po dolgem teku po skorjastem snegu ranjena kopita in mu je njegovo težko rogovje v mrzlem gozdu bolj v napoto kot v korist. Narod je kot človek: rodi se, živi, se bori, postara in umre. Misisagua je govoril."

Neikimi je s pestjo prijel za orožje za pasom. En narod, en poglavar! Čez rjavo prerijo je pihal rahel jesenski veter, bilo je soparno, toplo kot spomladi in labod in žerjav sta se visoko prek

gozdov in jezer vračala domov na sever. Še malo, pa bo vse ugasnilo v gostem, vrtnčastem metežu! Če bi zvedeli Dakote, če bi izkopali bojno sekiro! Če bi zvedel veliki oče s Potomaca! Samo z naporom je držal Neikimi masko poglavarja na obrazu. V njem se je kuhalo, tresel se je od jeze in besne nestrpnosti; mrzlično je grabil po puščicah, ki mu jih je ustrelil v srce Akah Vas Vagon in jih trgal ven še krvave, da bi jih eno za drugo sestrelil v nasprotnika, v cilj.

“Tukaj stoji Neikimi, poglavar Očipvejev z Bobrovega jezera. Ali veste, moji bratje, zakaj je prejel svoje ime? Zato, ker je kot neoperjen deček prinesel domov dva sovražna skalpa za pasom. Veste, moji bratje, čigavi so bili ti skalpi? Yanktonski. Veste, moji bratje, kateremu ljudstvu pripadajo Yanktoni? Dakotom. Veste, moji bratje, kdo so Dakote? So ljudstvo sedmih rodov, ki so v veliki vojni porazili Očipveje, jih ponižali in obrekovali. Veste, moji bratje, kje se sušijo skalpi vaših očetov in starih očetov? V šotorskem dimu Dakot, v grobovih prednikov. Ali veste, moji bratje, kdo je takrat napadel vas na Bobrovem jezeru, pobil skvoje, otroke, starke in starce in jih osramotil? Asiniboni, zavezniki Dakot. Ali vedo moji bratje, zakaj so Dakote slavni in strah vzbujajoči na vsem ozemlju med velikimi jezери in visokimi gorami? Zato, ker so premagali Očipveje, jih oslabili in potisnili nazaj. Veste, moji bratje, o čem se pogosto govori ob sedmih posvetovalnih ognjih? O sramoti in porazu

Očipvejev. Veste, moji bratje, kaj se bo kmalu govorilo pri sedmih posvetovalnih ognjih? O Očipvejih, ki so se napili ognjene vode, o Monabazejevih sinovih, od katerih se ni nihče rešil iz potopa, razen enega. Ali veste, moji bratje, kako bodo Očipveje imenovali? Svinje jih bodo imenovali. Svinje jih je imenoval tudi modri lovec, ki je zapustil vas in ki ni hotel, da bi ga Dakote skalpirali med svinjami. Ali vedo moji bratje, kaj bo naredil veliki oče, ko bo izvedel o sramoti na Bobrovem jezeru? Nič več pušk, nobenih odej, nobenih dolarjev, nobene ognjene vode ne bo poslal Očipvejem, ampak jim bo pokazal nerodovitno zemljo, kjer sonce izsuši vse izvire vode in koruza na poljih zgori. Ali veste moji bratje, kaj bodo storili Dakote, ko bodo slišali, s kakšno barvo so si Očipveji premazali obraz? Smejali se bodo, smejali se bodo resni bojevniki, da se bo slišalo vse do Kanade in Ohia. Ali vedo moji bratje, kakšno ime so dobili Delawari, ki so jih podjarmili Irokezi? Ime žensk, ime bojevnikov, ki se pred sovražnikom skrivajo v ženska krila! Vedo, moji bratje, kakšno ime bodo dali Očipvejem in jim bo ostalo vso večnost? Ime živali, ki se valja v lastnem blatu! Vedo, moji bratje, kaj bodo pripovedovali ob ognjih o zmagovitih vojnah Očipvejev proti dakotskim psom? Svinje so odšle proti medvedom in volkovom, proti pumam in orlom, bodo rekli, in svinje se valjajo in potopijo v lastni nesnagi. In veste končno, moji bratje, kaj bodo narisali na govoreče usnje o samem sebi? Neikimi, poglavar, je hotel

zbrisati sramoto – bodo poročali – hotel je spolniti pogodbo z velikim očetom, poiskati Yanktone in Varpetone na njihovem ozemlju ter spremeniti njihovega veselje v mrtvaško pesem; toda njegova bojevnika in posvetovalna poglavarja Neena in Puivagon sta bila prestrahopetna, prestrašila sta se zime kot skvoje bledoličnikov ter oblekla ženska krila kot Delawari in se skrila v svoje šotore pod tople lonce kot psi pred snežnim viharjem. In veliki oče se bo razžalostil nad takimi otroki in bo raje poslal ognjeno vodo drugim ljudstvom. Neikimi pa bo zapustil vas in svoje pleme, nad katerim je toliko časa bdel in ga tolikokrat vodil k plenu in slavi ter raje odšel k Pawnejem ali Cheyenom, da bo vsaj umrl med junaki.”

Govor, ki je postajal vse bolj napet, je razvnel Očipveje. Vsaka puščica je zadela, stare brazgotine so se odprle in sveže rane zakrvavele; še enkrat si je priboril zmago z enim samim napadom. Neena in Puivagon nista več ugovarjala; mladi možje so prinesli barve, pordečili so posvetovalni kol, si razrahljali pasove in začeli slovesnost s sklapnim plesom. Neikimi je žarel v temnem veselju. Uporniki se niso smeli povleči nazaj, kajti to bi bil dokaz strahopetnosti. Preizkušali so puške, brusili nože, mazali loke z bizonjim lojem; psi so lajali, konji kopali s kopiti, peresa plapolala v vetru, čela grozila s črnimi barvami. Gorje Dakotom, skalp za skalp, mrtvaška pesem namesto sramote, maščevanje! Vsa vas je bila omotična. Ne, ognjene vode za dakotske glave veliki oče ne

bo dal nikomur drugemu! Ognjena voda. Ognjena voda. Dakote so bili žabe, smrdljivci.

Nezadovoljstvo, ki se je pred nekaj urami poglelo, je sedaj tako naraslo, kot bi prihajalo iz neizmernih globin; skale, ki so prej stale v nemem miru, so sedaj začele neustavljivo grmeti v dolino. Neikimi se je temno smehljaj, ko si je barval čelo ter se z zadovoljstvom gledal v ogledalu, ki ga je nekoč za tri bobrove kože kupil od nekega kramarja. Poznal je svoje ljudstvo, poznal umetnost in njene puščice. Bil je veliki poglavar! O njem bodo pripovedovali, dokler bodo goreli ognji v teh gozdovih in prerijah: Neikimi, ki je zadavil in uničil Dakote. Pontiac, Otava, je bil velik glavar; Tekumze, Shawnee večji; Neikimi – Očipve – največji.

Sredi priprav na odhod, ko so se mladi bojevniki svetlo pobarvali, okrasili sulice s perjem, že sedali na prhajoče konje, sredi omotičnih priprav in nestrpnosti, so nepričakovano prišli nezaželeni gostje: vračajoči se dobri beli očetje v črnih suknhah, poslanci belega Manituja. Videli so vojaške priprave in razumeli. Poln očitkov je najstarejši med njmi stopil pred Neikimija.

“Kam vodi Adam svoje brate in otroke? Ali Adam ne ve več, da je Jezus Kristus na mučilnem kolu prosil za svoje sovražnike?”

Poglavar se je vljudno zadržal.

“Moji beli očetje lahko bivajo v kočah Očipvejev in se grejejo ob njihovih ognjih in se nasitijo iz njihovih kotlov. Neikimi se bo s

svojimi vrnil in potem poslušal besede dobrih belih očetov.”

Obrazi drugih so bili resni in žalostni.

“Je Adam pozabil, kar je prejel ob oblivanju z vodo? Kam vodi Adam svoje može in mladeniče?”

“Moji beli očetje se lahko pomirijo v vigvami in pohladijo svoje noge z jelenovo mastjo. Neikimi gre na lov, kmalu se bo vrnil.”

“Ali Neikimi nič več ne ve, da je Veliki duh zapovedal: ne laži! Od kdaj si Očipveji barvajo obraze, ko gredo na lov na bizone ali jelene? Od kdaj mažejo posvetovalni kol s krvjo, ko gredo loviti meso in kože?”

V ozkih belih očesnih režah pod črno pobarvanim čelom se je zabliskalo.

“Veliki duh bledoličnikov je zapovedal svojim otrokom: ne lažite! Zapovedal jim je: ne kradite! Zapovedal jim je: ne poželite tujega blaga! Tisti sin belega Manituja, Jezus Kristus, ki je umrl na mučilnem kolu, je rekel: Ljubite drug drugega in ljubite svoje sovražnike! Neikimi je slišal, kar je govoril: ne lažite in ljubite drug drugega in svoje sovražnike; in on vidi, kako Francozi in Nengisi in Amerikanci sovražijo drug drugega, se napadajo in ubijajo. Kaj je potem laž, beseda ali dejanje? Neikimi sliši, kar mu je zapovedano: ne kradi in ne poželi tujega blaga; in on vidi, kako Francozi in Angleži in Amerikanci kradejo rdečemu možu zemljo in bizone, kako želijo njegovo zemljo in njegovo divjino. Kaj je potem laž in kaj je resnica – zapoved ali dejanje? Neikimi se je daroval

Manituju bledoličnikov in prevzel belo ime; on bo zato tudi delal kot bledoličniki, ki eno govorijo, drugo delajo, ki govorijo, pa ne delajo; ki delajo, kar bi morali opustiti. Neikimi je ubog Indijanec; ne more biti modrejši in boljši od svojih zvitih, dobrih bledoličnikov; Nengisi sovražijo Amerikance, Očipveji sovražijo Dakote. Moji očetje lahko gredo v šotore, se okrepčajo s posušenim bizonjim mesom in si izberejo prostor, kjer bodo postavili steber svojega Manituja. Neikimi se bo vrnil okrašen s skalpi in potem v dolgi zimi rad poslušal zgodbe o sinu Velikega duha, ki je pogumno umrl na mučilnem kolu.”

Očipveji so odhajali z vpitjem in mahanjem sulic – v pozni jeseni, na sam predvečer sive volčje zime.

Puivagon in Neena sta mrko gledala. Preden so dobri beli očetje v črnih suknjah odšli, so križali njihovo bojno stezo: to je pomenilo nesrečo! In tako so mislili tudi nezadovoljni; upanje na uspeh podjetja je kopnelo.

16

Neikimijev načrt je bil končan. Utaboril se je na gozdnih gričih in razposlal izvidnike, ki so pod krinko prijateljstva in spravljivosti ter s sladkimi besedami hoteli uspravati sovražnika. Izvidniki so si skrbno izbrisali barve z obraza in odšli, drugo noč se je vrnil Notavasaga, najstarejši in najhitrejši med njimi z novicami o sumljivih sovražnikovih vojnih pripravah. Neikimi ga je molče poslušal in izdal povelje za pogajanja pod videzom spravljivosti. Naslednjega jutra je Notavasaga zopet spal med svojimi štirimi tovariši med Dakotami v poslanskem šotoru.

Posvet poglavarjev je bil končan. Shiehah je pozdravil poslance s togim upanjem. Zatem se je dvignil s temnim nasmehom na ozkih ustnicah.

“Očipveji z jezer uživajo sloves visoke modrosti. Veliki čarovniki so med njimi, lahko se naredijo nevidne, izginejo in se zopet prikažejo kot duhovi. Dakote so ubogi in nevedni bojevniki, lovijo bizone, vihtijo tomahavk, toda v teh veščinah so neizkušeni.”

Ozek Shiehov pogled je zadel Notavasago. “Ali lahko Očipve pouči Yanktona, kako to, da sova neslišno leti po zraku?”

Notavasaga je nič dobrega sluteč molčal. Shiehov pogled je bil hladen kot rezilo noža.

“Očipveji z jezer so zelo zviti. Poznajo vso umetnost gozda, vse rastline in živali. Mi lahko Očipve pove, od katerega drevesa je iglica, s katerimi so speti jermeni njegovih mokasinov?”

Notavasaga, nepričakovano zadet, je gledal na izdajalsko rdečo iglico na svojem mokasinu. Čeprav se je skrbno očistil, je rdeča iglica ušla njegovi pazljivosti. Sedaj so ga gledale in opazovale vse oči, Shiehah se je skrivnostno smehljajal.

“Očipve molči; namesto njega bo govoril ubogi, nevedni Dakota. Ubogi, slaboumni Dakota ne pozna vseh živali in rastlin gozda; toda pozna neko drevo, s katerega padajo iglice. To je hacmac, smreka, katere veje jeseni pordečijo, pozimi ogolijo in spomladi zopet ozelene. In, ali mi lahko risooki Očipve odgovori, če tu, v okolici vasi opazi kakšno smreko? Ubogi Dakota je slep; ne more odkriti nobene smreke.”

Notavasaga je videl, da je igra izgubljena.

“Očipveji so tukaj, da bi z Dakotami sklenili zvezo in mir, da bi se pogodili za mir in ne da bi iskali smreke,” je kljuboval. “Kdo lahko prešteje smreke, ki stojijo na dolgi poti od Bobrovega jezera pa do Manomina?”

Z enim zamahom je Shiehah odvrigel bizonji plašč kot plesno masko; obraz so mu spreletavali bliski.

“Laž! Preveč laži!” Treščil je izvidnika, da ga je vrglo nazaj, kot bi ga oplazila slepa strela. “Nobene iglice ni bilo včeraj na tem mokasinu! Kje je bil Očipve to noč? Je zaspal na griču, kjer rastejo smreke? Shieha je bil v šotoru in je

preštel glave svojih gostov; kje je bila peta glava? Očipveji so zviti, toda preveč zviti. S hlinjenim prijateljstvom hočejo kupiti ceneno zmago! Shieha ve vse! Paha Varpe tabori s svojimi bojevniki na gričih; Shiehah jih bo poiskal in Očipveji bodo tulili, kot so tulili že večkrat pod skalpnimi noži Dakot.”

Notavasaga je stal potopljen v molk. Videl je svojo usodo, že se je vonjal v požigajočem dimu zelenega ognja na mučilnem kolu; beg je bil nemogoč; okoli njega krog temno molčečih poglavarjev, vas je sršela od sulic. Shieha je zopet pobral odvrženi bizonji plašč in si ga ogrnil na rame; s prezirom je gledal na oglednike. Grizel je svoje tenke ustnice in napenjal nosnice.

“Očipveji naj ne mislijo na rešitev in beg; svobodni so, lahko gredo kamor hočejo. Slišali so ukaz Peha Varpeja; naj se vrnejo k njemu. Mučilni kol je predober za pse z Bobrovega jezera, ki samo grizejo in mahajo z repi. Dakota ubije Očipveja kot kačo ali slepega mladega volka, kjer ga najde, potepta ga in pusti krokarjem v mrhovino. Dovolj! Proč! Sicer bo Shiehah svoj velikodušni prezir še obžaloval. Očipveji so prišli brez barv kot mirovni poslanci; lahko pa pridejo zopet kot odposlanci vojne. Dakota brusi svoj tomahavk samo za pogumne bojevnike; Očipveja pa udari z jahalnim bičem čez nos. Proč!”

Odposlanci, pobiti, ponižani do konca, so stopali med molčečimi sulicami in perjanicami iz kroga, skočili na svoje neosedlane konje in v

divji ježi zdirjali skozi vigvamske ulice, polja in gozdne jase v prerijo.

Neikimi je opazoval temačno nebo. Od severa so se v megleni sončni svetlobi vlekli mali oblaki. Ledena sapa mu je razčesavala naglavna orlova peresa; smreke na vrhovih so votlo donele. Neikimi je poznal predznake; sneg v prihajajoči nevihti, sneg v zaslepljujočem, brezkončnem viharju. Sneg, ki je zakril vse steze, zabrisal vse markacije – sneg, ki je ovil svet v somrak, ga potopil in potisnil v zimsko spanje.

Neikimi je molčal. Drugi so prav tako poznali znamenja nevarnosti; poglavar je vedel, da samo strah, samo smrtna stiska drži čredo skupaj: bizoni v snegu, ki se pred volkovi stisnejo tesno skupaj. Malo je govoril; toda vsaka beseda, ki jo je izgovoril v tišino, je delovala kot težek udarec s tomahavkom. Skvoje z Bobrovega jezera bodo tožile; otroci z Bobrovega jezera bodo stradali. V mesecu, ko se odpravi medved na zimsko spanje, človek ne prečka lomečega ledu. V mesecu, ko jelen odvrže svoje rogovje, se ne žanje, ampak sedi ob ognju. Iz gnilih, preperelih vrbovih vej se ne plete košar. Yanktoni ob toplém dimu se bodo smejali; Očipveji v mrzlem snegu bodo onemeli. Zamuda, slabe novice izvidnikov in čakanje je vse znova pokvarilo; zadnji plameni togote so izpuhteli v veter, ki je žalostno pihal čez drevje.

Smreke so se slovesno žalostno upogibale kot poglavarji pri mrtvaški pesmi; zapoznele gosi so visoko letele nad mirnim gozdom; Neikimija je treslo od nemira, v besni zadržanosti je gledal v majhen ogenj pred sabo. Njegova slava in čast je visela na mučilnem kolu: kjer so izvidniki?

Otopeli so prihajali iz temnega gozda v sklenjenem gosjem redu, eden v sledi drugega. Obstali so. Neikimi se je mukoma zadržal. Ob ognju je zavladal molk; čez nekaj časa je dvignil roko: moji bratje naj govorijo!

Notavasaga je ravnodušno pripovedoval; smreke so škripale. Neikimi je poslušal s sklonjeno glavo; orlovo perje naglavne perjanice mu je razpihal veter. Nobena guba na pobarvanem obličju se ni zganila; samo nosnice so se mu napenjale kot v viharju. Notavasaga je vse poročal: tudi o bolečem ponižanju, ki so ga Dakote prizadejale Očipvejem in njihovem poglavarju. Do sem je Neikimi hladnokrvno poslušal; sedaj je dvignil glavo, oči so se mu lesketale. Naglo je skočil; zabliskal se je tomahavk, s katerim se je ves čas neopazno igral. Blisk in težak udarec: Notavasaga je padel s preklanim čelom kot spodsekano drevo.

Neikimi je z nogo zaničevalno odrinil truplo stran. "Kdor se bo od sedaj naprej dal uloviti kot tatinska mrcina, mora umreti kot pes."

Ostali so temno snovali; nobena roka ni prijela za orožje, nobena guba se ni premaknila pod barvno masko. Čepeli so zaviti v odeje; veter je zavijal v vejah; nočilo se je; na odhod v vihar ni bilo mogoče več misliti; noč bo dolga.

Oblaki so se podili čez krošnje dreves; padala so s smrtnim krikom; izruvane, dvignjene korenine jelk, kot bi jih ruvala nevidna roka, so delale globeli v tulečem gozdu. Če bi napadli Yanktoni, bi bili Očipveji izgubljeni; niti risje uho ne bi moglo v tem bučanju in valovanju zraka ter pokanja dreves slišati plazenja mokasina. Toda Dakote so se gotovo zaščitili; snežni vihar je sovražnik vsakega bojevnika. Očipveji so s težavo tipali s svojimi konji, ki se jim je vdiral pod kopiti navzdol k strugi v varstvo skalnatega pobočja, kjer bi lahko zakurili majhen ogenj. Poglavarji so topo sedeli z razmrščenim naglavnim perjem zaviti v svoje odeje; svetloba ognja se je igrala in senčila na temno pobarvanih obrazih.

Zjutraj se je vihar nadaljeval; počasi, neslišno je snežilo v velikih krpah. Nekimi je na kratko razložil svoj trdovratni načrt. Še so se selili razkropljeni bizoni na svojem potovanju proti severu na manjše prerije in to vreme je bilo ugodno za izdaten lov na zaslepljeno in oglušelo divjačino. Yanktoni bodo morali izkoristiti priliko; tudi oni so imeli skvoje, starce in lačne otroke; za orožje sposobni ljudje bodo torej zapustili vas. Predlog so sprejeli s praznim molčanjem; nobeden od poglavarjev ni dvignil roke ali obraza. Neikimi je skrivnostno gledal v brezmočnem besu.

“Se bodo Dakote smejali ob svojih ognjih? Bodo rekli: Očipveji se niso bali ognjene vode, toda bojijo se snega kot prerijskih psov? Bodo rekli: Očipveji znajo pleniti skalpe samo poleti,

pozimi pa se skrivajo v svojih umazanih luknjah? Bodo rekli: Očipveji se dajo zasramovati in uloviti kot kojoti – ko se medved spravlja v svoj zimski brlog, pa bežijo s povešenimi repi? Bo veliki oče s Potomaca rekel: moji sinovi, Očipveji, znajo piti vodo poguma, toda poguma ne znajo pokazati? Prej bodo Dakote na Potomacu kot Očipveji v naseljih pogumnih Dakot.”

Izziv je ostal brez uspeha. Poglavarji so čepeli negibno kot mrtvi v kamnitih grobovih. Končno je Neena dvignil glavo.

“Gozdovi so mrzli, Bobrovo jezero je daleč.”

Za njim Puivagon: “Sneži; padajoči sneg izbriše, ležeči ohrani sledi.”

In zatem še drug iz sveta: “Na Bobrovem jezeru bivajo skvoje in otroci. Dakotski skalpi nas ne bodo nasitili.”

“Yanktoni so budni, napadli bodo; skvoje, otroci in dobri beli očetje se ne morejo braniti.”

“Skalpe si lahko poiščemo tudi na Bobrovem jezeru.”

“Kdor nima krpelj na nogah, ne more loviti bizona v visokem snegu ali raniti medveda.”

“Proti vetru se ne prižiga ognja, ker pogineš v plamenu.”

Neikimi je bil potolčen; prvič popolnoma premagan, odkar so plapolala peresa poglavarja na slemenu njegovega šotor. Lahko bi jim vsem preklal glave; samo vreme, neuspeh in znaki, Manitujevi znaki, so mu dajali prav. Svoj bes je zaprl v srce, kot se pokoplje žerjavica v pepelu; tudi Veliki duh belokožcev je bil proti

sinovom Monabazeja, njihovega očaka; dakotski Vakonda je zmagal. Vse, kar je mogel doseči, je bila obljuba hitre osvojitve majhnega yanktonskega naselja, ki je ležalo na kopnem mostu med dvema jezeroma – in veliki oče bo slišal o njihovih dejanjih in jim bo spomladi zopet poslal ognjeno vodo. Odhajali so in obrnili nosnice svojih konjev proti vzhodu; nemi, v zaključeni črti, so jahali od tam skozi padajoči sneg.

Jahali so v zaslepljujočem viharju že od zgodnjega jutra, ob medlem dnevnem sijju, najprej viharju napol nasproti, potem vzporedno z njim. Pozno ponoči so prispeli v gozd. Ob skromnem ognju, ki so ga kurili z brezovim lubjem so použili nekaj pemikana. Utrujeni konji so v temnem snežnem somraku topotali s kopiti; glavarji in bojevniki so čepeč dremali zaviti v svoje odeje; Neikimi je nekajkrat prisluhnil; zunaj so zavijali kojoti kot bi odgovarjali na neki drug glas v daljavi, pred katerim so vsakič utihnili.

Vstali so ob prvem svitu in v črti odjezdili dalje v enakomernem, vztrajnostnem diru; v molčeči navajenosti, brez besed, so se jezdec na čelu menjavali med sabo. V času, ko je sonce stalo njim na desni, v višini loka, se je nebo nad metežem razsvetlilo. Motna senca na daljini dosega puščice jim je stopila na pot. Na snežni plošči so opazili bele ureze. Bile so sveže sledi osamljenega zašlega bizona; za orožje sposobni ljudje iz malega naselja so bili torej na lovu. Priložnost je bila ugodna. Proti jugu za gozdom

se je skrivala yanktonska vas. Neikimi je premišljal, če bi svoje krdelo razdelil; dve peščici bojevnikov bi zadostovali za tako lahko delo. Toda ni hotel vzbujati jeze in ljubosumja med že tako vzdraženimi. Zabodel je pete v slabine konja in pognal, ne da bi se oziral na široko bizonjo sled k daljnemu gozdu. Ko se je ozrl, je videl, da mu tretjina moštva, bojevnikov in glavarjev, med njimi Neena in Puivagon, sledi; drugi so jezdili s pokončno dvignjenimi sulicami v megleni sončni svetlobi med snežnimi sipinami. Neikimi in njegovi, ki so bili prepričani o svoji premoči in da se jim plen ne more izmuzniti, niso izgubljali časa s posvetovanjem in slovesnimi govori. Proti vsem navadam in vojni tehniki svojega ljudstva, da niso napadali neprespani in pred prvim jutranjim svitom, so šli cilju naravnost nasproti. Nebo se je zopet prekrilo s sivimi, gostimi oblaki in megleno zimsko sonce se je nanovo ovilo s črnim, tenkim zastorom, obrobljenim z rdečim robom – znamenjem najslabšega vremena, kar ga je bilo pričakovati. Veter je ponehal, mraz popustil; drevesa, jezdec, vrane in sledi na belem polju so nenadoma postale jasne.

Jezdec so se ustavili za puščično razdaljo od gozda. Soparno topla jezerska voda in dim iz vigvamov sta se mešala. Neikimi je še enkrat pogledal v nebo, na nevarno sijoč sončni pramen, ki je napol obseval pokrajino in delil snežno površino od zimskih višin. Bil je skrajni čas; rop je moral biti izvršen. Krdelo se je razdelilo na dve krili. Molčeči znak z visoko

dvignjeno sulico proti levemu krilu polkroga. Konica je kazala na ven: sledovi lovcev, bojnikov proti preriji; nobene sledi proti vasi. Poglavar je dvignil roko z iztegnjenim palcem in dvema razprtima prstoma: dva jezdeca napadeta skupaj; eden naprej, drugi ga krije. Potem so napadalci v potuhnjenih risjih skokih pohiteli proti kritju; s tomahavkom v levi in puško na desni.

Mala vas je zakajena ležala v zimski tišini. Na odrih in vejah so vesele kože, nekatere žene so strojile napete kože, star bojevnik je obdan s psi in otroci popravljaj ribiške mreže. Pes je zalajal, drugi so mu sledili, starec se je ozrl in nenadoma, kot puma med jeleni so bili črno pobarvani Očipveji med kočami.

Delo je bilo kratko in neslišno opravljeno. Starci in otroci so ležali s krvavečimi, preklanimi lobanjami; uvele, od dela zgarane žene so bile pokončane; mladi so bili ugrabljeni. Neikimi je v svoji vnemi po skalpih bolj mislil na živi plen in na obogatitev svojega vigvama. Puivagon je ugrabil lepo visokoraslo yanktonsko ženo in še štiri mlade skvoje. Kdor ni mogel ugrabiti žene, se je moral zadovoljiti s kožami, orožjem in drugimi trofejami; tudi konj je padel zmagovalcem v roke. Napad je uspel, slava rešena; toda že se je mračilo nad jezerom in vasjo in visoko v oblakih je začelo vleči, kot bi se lomil led ali kot bi zavijali volkovi.

Očipveji so pohiteli; zunaj so se zaslišali streli. Hrup, zmešnjava, bojni kriki. Na zadnjem koncu jezera se je pojavil sovražnik, morali so

se prebiti. Že je Neikimi zajahal hrzajočega dakotskega konja in ga vzpodbodel v rebra. Ostali so sledili peš ali na konjih, kakor je naneslo; upirajoče žene so zvezali z vrvmi ali jermeni. Neikimi je pogledal skozi drevje. Yanktoni so bili na levi, zato se je obrambi polkrog razvil proti desni. Pognal se je v kratek, divji boj. Neikimi se je nagnil na konju na bok, tako, da mu je visel na hrbtu samo z notranjim robom mokasinov, držeč se z leve za grivo; desno si je zavil z uzdo in streljal na Dakote pod konjevim vratom. Lov se je razvil ven na megleno prerijo. Yanktoni so izgubili bitko, toda tudi Očipveji so imeli dva ali tri padle, več pa se jih je ranjenih obdržalo na konjih. Kaj je to pomenilo? Bojevnik ne more več kot umreti; pogumni pričakuje od Manituja večne lovišča; pridobljeni skalpi, ugrabljene žene in konji pa so bili od dakotskih psov in kojotov.

Krdelo se je končno zbralo in uredilo ter si razdelilo živi plen. Tri Očipveje so pogrešali, štirje konji pa so v metežu poginili, bili ranjeni ali mrtvi. Sedaj so imeli še pet žensk na konjih in šest svežih, spočitih konjev. Yanktonkam so lahko zvezali noge in jih posadili na očipvejske konje; močnejše dakotske konje so zajahali možje. Z ranjenimi niso zgubljali časa – preživeli, ki so umirali na konjskih hrbtih ali zaostali v zimski smrtni noči – so bili prepuščeni volkovom ali skalpnemu nožu zasledujočih Yanktonov.

Med težko ranjenimi je bil tudi Neena. Krogla ga je zadela v spodnji del telesa in smrtni

znoj mu je skozi barvno masko izstopal na obraz. Toda od sebe ni izustil niti glasu, nobenega še tako lahnega stokanja ni bilo slišati; s stisnjenimi čeljustmi je prenašal bolečine. Njegova sinova, oba lahko ranjena, sta ga z jermeni privezala na konja in mu mrzlo roko povezala s povodcem. Njegov sivi skalp se ne bo krčil v dimu kakega Yanktona.

V temnem večeru se je hitra ježa nadaljevala: bolniki in umirajoči z materami bodočih bojevnikov v sredini. Običajnega gosjega reda v takem pohodu ni bilo mogoče držati; tudi ni nihče več mislil na to, da bi sovražnik hotel zvedeti njih število.

Neikimi je priganjal. Ogromni, ledeno sivi oblaki so se hitro zbirali na nebu; polkrožna snežna površina, majhne prerije, cikcakasti jezerski gozdovi, v močvirja moleče posamezne skale, nad njimi na nebu pa v polkrogu še vedno rdeč pramen, ki je tu in tam odseval v nešteti vodnih kotanjah tega ozemlja. Neikimi je priganjal; na konje in rane niso gledali. Več ur daleč, v nizkih skalnatih gričih jezerske pokrajine obdane s potoki, je bila globel z nizkimi pokončnimi votlinami in previsi, v dakotskem jezeru imenovana matoti, zimski bivak, že od nekdaj priljubljeno zavetišče popotnih lovcev in bojevnikov. To zavetje je hotel Neikimi doseči, preden se bo utrgal snežni oblak; kljub medli svetlobi je upal, da je na pravi poti. Teh krajev so se Očipveji že od nekdaj izogibali; samo bližnja nevarnost jim ni dajala druge izbire, kot nima izbire rosomah, ki

v stiski napade črnega medveda ali jelena, ki se na begu pred prerijskim požarom pridruži volkovom.

Sonce je počasi zahajalo; nad stepo z majhnimi odsevajočimi jezerci, nad brezovimi gaji in osamljenimi, v močvirja molečimi skalami je še vedno žarel somrak. Konji so sopli, utrujena kopita so jim tolkla skupaj; tope udarce skokov je dušil sneg. Naenkrat so se pokazale neme, velike telesne sence pred njimi: zapozneli bizoni. Zrak je bil miren; samo na vrhovih orlovih peres se je čutil njegov upor; mraz je popuščal. Sedaj se je žareči nebesni rob tajal in izginjal; nebna razpoka je postajala vse bolj vidna in nenadoma se je še bolj stemnilo. Neikimi se je ozrl naokrog po ostalih, da bi jih vzpodbudil k večji hitrosti, toda od tega, kar je sedaj začutil, mu je zastal glas v grlu.

Nad naglavnimi peresi jezdecev in nad konjskimi ušesi je lebdel svetlomoder plamen. Ko se je Neikimi oziral okoli, je opazil ta pojav vsepovsod: zrak nad krošnjami in vejami močvirskih jelk in na skalnih grebenih je v snežnem somraku ognjeno trepetal. Noč je bila polna opojnega, dušljivega žveplastega vonja. In Neikimi je vedel: v času, ko luna naredi pol poti na svoji nebesni poti, v tem času pride vihar.

Najprej, naprej! Molče so jezdili kot sence skalpiranih brez naglavnega čopa in medicine, ki ne najdejo poti domov v večna lovišča Velikega duha; nad drevesi in grmovjem, na njihovem naglavnem perju in na koncih sulic jim je trepetal sikajoč ogenj.

Njihove postave so se še komaj razlikovale od temne snežne podlage, vsa zemlja je bila ovita v mrzel somrak, samo modri ognjeni jeziki so svetili nad krošnjami smrek. Neikimi, voden od čustev, se je držal smeri na slepo srečo; lahko bi se zgodilo, da bi zašli v močvirje, kajti kopita so se začela konjem od skoka vse bolj vdirati. Že so izginjali ognjeni plamenčki na perju in nad konjskimi ušesi, smrtna tišina se je neslišno napolnila s premikanjem zraka – ko je poglavar zaostal, prečkal pot ujeti yanktonski ženi in ji nastavlil nož na tople prsi: “Matoti? Pot od tod ali tvoje življenje!”

Yanktonka je razumela in ubogala. Lov za življenje se je nadaljeval skozi sneg in noč. Bilo je temno kot v območju mrtvih; toda dakotski konj med Neikimijevimi koleni kot tudi konj dakotske skvoje, kateri je nastavlil nož na prsi, sta videla in čutila, kar ni slutil noben Očipve. Dotaknila se je njegove desne, zatem leve roke in Neikimi se je prepustil vodstvu konja, ki je sopihajoč tekkel, kot bi natančno vedel, kako daleč je še do cilja. Sedaj se je jezdecem zdelo, kot da se približujejo temnim visokim gmotam. Zdelo se jim je kot odmev, kot da bi veter, ki je prihajal od temnih visokih gmot, pihal čez gore in globeli. Že drugič so zaslišali zavijanje na višinah. V slepečem somraku niso mogli več razpoznavati konjskih vratov. Istočasno so zaslišali šumenje in padanje vode prek skal nekje v temi. Matoti, zimski bivak, rešitev. Neikimi je odstavil rezilo noža od ženinih prsi.

Globeli so rasle pod previdno tipajočimi konjskimi kopiti. Sedaj je mlada yanktonska skvo prijela uzdo in žival ustavila, z drugo roko je previdno poiskala rezilo noža, ki se ji je toliko časa dotikalo srca, ga rahlo odrinila in z nedvoumno kretnjo pokazala na jermene, s katerimi je imela zvezane noge. Neikimi ji je brez suma prerezal vrvi; Dakota je zdrsnila s konja, privezala konja za povodec in ga vodila strmo navkreber. Ostali so sledili. Nebo je še vedno pritiskalo; čez globel in prepad noči so leteli ptiči s premrzlimi perutmi. Konj je obstal na strmem pobočju. Neikimi je slišal šumljanje in slutil temne sence, pokalo je pred in nad njim. Izdaja? Dolgo je čakal. Med topotom konj in šepetom glasov je Neikimi nestrpno držal premrzlo roko na ročaju tomahavka. Toda potem ga je naenkrat kot znak zaslepila luč, strela, pekoča, slepeča luč. "Wakan oje!" so se dvigali glasovi v dakotščini. In vedel je, v trenutku je vedel vse.

Sonce se je na svoji poti dvignilo nad blede obsijane griče, krošnje jelk, žarki so predrli viseče, od bliskov prežarjene oblake; vsevprek skalnate globeli, previsne stene, peneči potoki med grmovjem, rebri, nad njimi pa žveplena svetloba, korenine dreves, grmovja, čeri, daleč zevajoče jame in grape. Tam so stale dakotske žene, z drvimi v naročju; na hitro so nagrabile kurivo. Gledale so v prežarjeno nebo: "Wakan oje! Wakan oje!"

Vse naenkrat, v izbranem trenutku, nenadoma, v večnosti. Sonce se je zameglo;

raslo je, se potapljalalo, kot da bo padlo v globel, dol na reber, na jezerce, kot da se bo razpočilo v žarke; vonj po ognju, oglušujoč grom, iskrenje, ognjeni somrak, tresenje, vonj po ognju, noč.

Neikimi je poznal wakan oje, poznal znake. Veliki vihar je bil tu.

Kljub temi so vedeli za smer in rešitev. Od udarjanja strel je bil v zraku značilen vonj; samo konji so našli zasilno zaščito. V zraku nad globelmi, zunaj na preriji in na močvirju je neprekinjeno vlekel zimski veter. Ko sta šla dva mlada bojvnika po kurjavo, ju je zasul snežni plaz. Posameznih snežink ni bilo mogoče razložiti; ves prostor je bil en sam snežni oblak, sneg sam.

Služeče žene so brezdušno rezale prineseno lubje. Neikimi je toplo gledal v pisane plamene; Neena je sedel z zaprtimi očmi naslonjen na rob stene, kapljice potu so mu skozi barvni premaz stopale na zapuščeni obraz.

Še pred polnočjo je vihar popustil. Snežilo je naprej, naprej v vrtinčastih sunkih, zatem vse lažje, mirneje. Snežilo je, kot da bo nebo padlo na zemljo; snežilo je, svet se je potapljal v zimsko spanje. Vsi ognji so ugasnili, konji so lačni grebli po golem rušju.

18

V sivem jutru je stopil Neikimi ven. Na strmem ozemlju je šumel potok, sneg je segel vse do prsi; nebo se je razsvetlilo, da so se videle snežne sipine. Neikimi je še z enim bojevnikom vodil konje navzdol po strmini. Hotela sta dobiti nekaj trave za konje; začel se je težak dan. Vse do naslednjega nočnega počitka so morali doseči zapuščeno trgovsko zavetišče na Kiči Kaniji.

Odšli so. Mladih dakotskih žena niso več zvezali. Neena je še živel; njegovo premrzlo telo je še dihlo. Toda neki drug bojevnik je ponoči umrl; zmrznjen je čepel ob steni. Neikimi mu je slovesno vzel skalp, da ga ne bi osramotil sovražnik in mu dal na zadnjo pot orožje v otrple roke. Ko so Neeno privezali na konja, je odprl ozke mrzlične oči in se branil s slabotno roko; toda nobena tožba ni prišla preko bledomodrih ustnic. V molčečem redu je jahalo krdelo po strmini navzdol, neslišno v visokem jutranjem snegu. Pustili so samo mrtve kot osamljene straže na ugaslem ognjišču.

Dosegli so odprto prerijo; jahali so in snežilo je naprej; jahali so neprekinjeno skozi vrtinčasti snežni metež obdani z brezkončno belo tišino. Nekajkrat so opazili velikega zimskega orla, ki se je podil za snežnimi krpami nad belo prostranostjo. V megli so zadeli na snežne

sipine vodoravnega in slepečega vetra, ki jim je pihal v sklonjene obraze.

19

Komajda so spregovorili kako besedo, dvignili roko. "Kiči Kanija, bizoni, proti jugu." In jezdec, ki je jezdil na čelu, se je zamenjal, klic je zamrl v molčanju in se izgubil v snegu.

Poldne je bilo že mimo. Poniji so klecali od utrujenosti. Neikimi je otopelo jezdil s sklonjeno glavo. Spomnil se je, da mora preizkusiti svojo puško in dodati nov smodnik v ponvico. Spomnil se je svojega mladostnega romanja, ko se je vračal s svetih rudnikov svetega pipovca: črnega medveda v zimskem zavetišču, obeh volkov, ki sta ga spremljala, Dakote na sivem razburkanem jezeru. Potem je našel svoje pleme skoraj izumrlo, in spomnil se je opominov starega Manki-Pajikija, postal je bojevnik, poglavar, glavar. In potem je prihajalo vse več bledoličnikov, dobrih, belih očetov v črnih suknjah, trgovcev, poslancev velikega očeta s Potomaca. Prišlo je veliko posvetovanje, potem veliki načrt, govoreče usnje, Dakote, beli Manitu, orožje, odeje, smodnik, ognjena voda. Končno nekega žalostnega jesenskega jutra, ko je sivi Akah Vas Vagon v preziru zapustil ubogo ljudstvo na Bobrovem jezeru, rdeči človek – mrtvi človek! Neikimi je pogledal Neena, kako je s smrtno rano kot na mučilnem kolu sedel na konju. Rdeči človek – mrtvi človek!

In ježa se je nadaljevala skozi sneg in stepo v iztekajoči dan.

Bizoni so stali in se premikali sem in tja. Toda lovci na skalpe se niso zmenili za to divjačino, prav tako kot se divjačina ni zmenila za sovražnika.

Sonce je opravilo še nadaljnji del poti proti obzorju; svetilo je v progah med sneženjem od severa proti zahodu in vzhodu. Gozd na nizkih gričih je bil temen; še pol poti sonca proti obzorju do kraja, kjer je izvirala Kiči Kanija iz istoimenskega jezera. Prav v mraku bi dosegli kladaro z leseno ograjo, ki je ležala na meji nedaleč od reke. In če bi ubili še kakšnega bizona, bi brez težav in v miru lahko opravili še zadnji kos poti proti domu.

Jasnilo se je, oblaki so se dvigali, snežilo je vse bolj; v odsevu so jezdili proti zelenemu obzorju. Gozdovi so bili modri v zelenem snegu. Daleč zadaj iz modrega obrisa osvetljenega griča, utrdbe, snežnih višin in ledeniških grobelj. Snežni plašč dreves, mimo katerih so šli, se je od spodaj zeleno svetil; zelena luč je svetila na pokončne sulice, na pobarvane obraze in na kosmata konjska ušesa.

Šli so mimo jezika gostega gozda in priganjali ponije k zadnjim naporom. Jasno se je videla kockasta oblika kladare na jasnem zelenem večernem obzorju. Ozki rdeči oblaki so plaval nad njimi. Ob prvih žarkih severnice so že lahko videli ograjo kladare.

Neikimi je še enkrat prevzel vodstvo; njegov konj, najboljši med uplenjenimi, še ni kazal

večje utrujenosti. Zopet je mislil na to, kako je nekoč potoval po mrzlih gozdovih h kadečemu se jezeru, zasledovan od volkov, in kako je puško in skalp ubitega Dakota skrnil v smrečje. Sedaj je spodbodel konja in jahal naprej, kot bi ga zmotila tuja bližina. Ko se je oziral nazaj po četi, ujetnicah, po umirajočem Neenu, je zagledal tisto, na kar je prežal ves dan.

Tam so stali, se premikali, se gibali na robu gozda. Tam so se zbirali sivi volkovi v somraku, se vrstili drug za drugim, grizeč se med sabo v zelenem večernem snegu.

Neikimi je zamahnil z roko, spodbodel konja, da je prestrašeno skočil naprej: "Puivagon! Volkovi!"

Podpoglavar s tem imenom je planil s konjem nazaj, se ozrl, opazil sovražnika, njegovo število, njegovo bližino ter usekal ponija pod rebra: Volkovi! Volkovi! Veliki zimski volkovi. Snežni volkovi s severa!

In že so to čutili konji, prhali in hiteli v negotovih skokih po visokem snegu. Za njimi pa vedno več in več volkov.

Vrsta se je razpustila, niti jezdec niti konj nista hotela biti zadnja. In za njimi v dolgih lahkih skokih volčje sence.

Neikimi, ki je konja divje spodbodel, je v divjem begu premišljal: streljati, v somraku, je negotovo, je brezmiselno – jezdeci so preveč utrujeni, preveč jih je. In jahal je z glavo in obrazom na tilniku.

Vsi so jezdili z glavo sklonjeno na tilnik. Samo stari Neena ne. S stisnjenimi čeljustmi in

skrčenimi rokami je jahal v zelenem mrzlem somraku.

In za njimi volčje sence.

Že so bili na doseg puščice, že na doseg meta sekire, že so lahko jezdec opazili njihove žareče zelene oči. Konji so se v strahu napeli kot v loku in pod težo jezdecev le počasi napredovali. Za njimi volkovi s kadečimi se gobci, željni krvi in mesa; v oddaljenosti obrisi zapuščene utrdbe na osamljenem griču. Daleč v večnosti.

Neikimi je vedel: od vremena, poti in pomanjkanja hrane izčrpani konji ne bodo več dolgo zdržali lova. Tudi volkovom se je ob vsakem koraku vdiral v sneg, toda bili so neobteženi in po večdnevnem klatenju bolj sveži kot konji, ki so morali nositi svoje gospodarje skozi vihar in metež. Nekaj časa bodo svojo divjačino izzivali, zatem drzno tvegali prvi skok na kite in laketnice, zatem drugi, tretji. In naprej, naprej s pojemajočimi močmi se je nadaljeval težek beg skozi sneg. Konji so prhali; pete in povodci, držaji loka in sulic so topo, udarjali ob razmrščene konjske hrbte; in za njimi režeči, mesa željni volkovi.

Puivagon se je obrnil na konju in izstrelil puščico na zasledovalce; toda izgubila se je v snegu. Neikimi je žrtvoval naboj iz puške; toda strela je komaj kaj zadel in pok se je zadušil v snegu, ne da bi se volkovi sploh kaj zmenili. Očipveji so poskusili z bojnimi kriki; njihovi glasovi so se izgubili in onemeli v snegu. In kladara na griču se je zdela razdraženim

jezdecem vse bolj oddaljena v večeru, tik pred nočno temo.

Neikimi je ostal zadaj. Ena yanktonskih žena je odjahala mimo na težko sopihajočem konju. Poglavar se ji je približal od strani. Sklonil se je ob strani navzdol in pomeril z nožem. Z rezilom je udaril po kiti in konj se je zrušil. Skvo je vrglo s hrbta – ponija so prekrili volkovi – padla je in se pogreznila v sneg vse do pasu.

Naprej, naprej za življenje! Toda volkov je bilo preveč. Sedaj so bili že stekli od vonja krvi in požiranja drugih. Vsakemu svoj plen! Že so hlatali z razprtimi čeljustmi po stegnih in vratovih zadnjih, najbolj utrujenih konj.

Neikimi je namignil bojevniku, ki je jezdil poleg njega. Ta je približal svojega ponija tesno k drugi Yanktonki in v polnem teku presekal konju kite. Nesrečna žival se je spotaknila, skvo je vrglo s konja in izginila je med sivimi večjimi sencami.

Drugi volkovi so bili sedaj že med jezdeci. Skakali so na konjske boke in hlatali proti glavi, proti prhajočim konjskim nozdrvim žrtvam. Konji so se vzpenjali, bili s kopiti in obstali v nevarnosti. Raje so se pustili raztrgati kot prenašati muke brezuspešnega boja.

Tretja Yanktonka je bila žrtvovana. Prestrašeni od padcev in hropenja svojih tovarišev ter od grizenja in trganja volkov so konji še enkrat skočili.

Četrta ujetnica, ki jo je uplenil Puivagon, je padla in peta, ki ji je prejšnji dan Neikimi

nastavil nož na prsi in je pokazala pot v rešitev. Spoznala je svojo usodo. Neikimi je videl preblisk v njenih očeh. Premišljal je, če bi jo potegnil k sebi in žrtvoval samo konja. Zatem se je hladnokrvno sklonil in zabodel utrujenega konja v vrat. Žena je odletela in padla sovražnikom naproti z obrazom v sneg. In tolpa je z bleščečimi zelenimi očmi in vročo sapo napadala može od zadaj.

Sedaj je bila utrdba že blizu. Ploščata usedlina je delila jezdece od pribežališča. Neikimi je svojega konja priganjal z vbodi in udarci. Bil je še najmanj izčrpan in njegovemu vodstvu so sledili drugi. V desni je držal puško s povodcem, z levo pa udarjal po vratu utrujene živali. Samo še dvajset dolgih puščičnih dometov, tako daleč kot lahko oko v rjavi preriji zagleda bel vrat antilope, tako daleč kot jesenski let gosi nad jezerom.

Jezdili so pod udarci in divjimi vzkliki proti ravni usedlini navzdol; volčji trop je sedaj malo zaostal, ker so zavohali premoč ali ker so se zbali bližine kladare. Že so se konji pomaknili lep kos poti naprej; sneg je bil tu manj visok; ni jim segal niti do gležnjev. Samo Neikimi in še en bojevnik sta se zavedala, da je najtežji, najnevarnejši del poti pred njimi. Ko so dosegli ploščato usedlino, bili sredi nje, so se počutili izgubljene. Tukaj se je plastil droben sneg v velikih globokih zametih; živalim se je vdiralo do trebuha, jezdecem pa do sredine goleni. Volčja tolpa, na novo opogumljena, se je zaradi obupnega boja svoje divjačine pomaknila bliže.

Neikimi, poglavar, v katerega koči se je sušilo toliko skalpov, ki je sovražniku tolikokrat gledal v oči, Neikimija, poglavarja, je zgrabil osupljiv strah. Vroč znoj mu je čez obrazno masko stopil na kožo; vse v njem je trepetalo in drgetal je na svojem konju kot strahopetec, kot zasmehovan otrok, ki ga prezirajo stare skvoje. Noben yanktonski ali varpetonski pes ni vedel njegovega hrbta; sedaj se je v njem nekaj zlomilo in zavrtilo. Konji so trudoma hiteli od skoka so skoka kot utrujen zajec v južnem snegu, ki ga obkolijo kojoti; kot kozoroga v visokem snegu, ki ga orel oslepi in oglušči z udarcem kljuna; kot ostrorogega jelena v močvirju. Vse je utihnilo, bojovníki niso več vpili; poniji niso več hrzali; topi udarci so padali na konjske hrbte. Nebo se je pordečilo, temen žar je potemnil sneg. Borili so se naprej, usihajoč in omagujoč – vse globlje v veliko noč, v večnost.

Nekdo je začel z nizkim, globokim glasom otožno peti kot v kamnitem grobu.

“Ubijal sem Dakote ... ubijal sem Asinibone ... ubijal Minitarije. Noben sovražnik ni videl mojega hrbta, noben Očipve ne pozna brazgotine na mojem hrbtu ... Ubijal sem Dakote ...”

Bil je stari Neena; bilo je njegovo telo, ki so trgali smrtni krči na hrbtu njegovega konja. Njegova ozka usta so se odpirala in zapirala v smrtnem boju, njegov glas je pel prastaro mrtvaško pesem junakov.

Neikimija je prešinilo. Ozrl se je okrog, odlašal. Potem je dvignil puško. Strel je počil. Kroglja je zadela konja med očesom in ušesom v lobanjo. Konj je padel. Neena je padel umirajoč v sneg. Volkovi so prihiteli. Brez žalosti je pel stari poglavar mrtvaško pesem dalje. Zanj ni bilo nobenih volkov več.

“Ubijal sem Dakote. Ubijal sem Mandane. Nešteti so skalpi v Neenovem dimu. Ministariji so tulili pred Neenovo senco in imenom ...”

Tedaj sta skočila s konj oba Neeova sinova. S tomahavkom in nožem sta se postavila pred umirajočega. Štiri ali pet volkov je skočilo na ustreljenega konja. Ostali so sklenili polkrog z režečo maščevalnostjo, prepričani, da jim plen ne bo ušel.

“Ubijal sem Dakote ... Lovil sem Asinibone ... Mandanske žene so imenovala Neeno uničevalca njihovih koč ...”

Nizki grobni glas je odmeval v snežnem somraku.

Z ročaji nožev in ostmi puščic, s kopiti pušk in sulicami so jezdec priganjali sopihajoče živali naprej od enega skoka do drugega. In za njimi volkovi v tropu. Dvajset volkov morda je ostalo pri žrtvah, dvakrat toliko pa jih je neutrudno nadaljevalo lov. Bilo je, kot da bi se sem priklatili in zbrali vsi volkovi od Vinipega do Temiscaminga. In kamor je Neikimi pogledal, je videl samo sivi snežni somrak poln volkov; volkovi vsepovsod, mrgolenje volčjih postav, senc, sto, desetkrat sto, brez števila kot snežinke v vetru.

Še ena žrtev je morala pasti. Brez pomisleka je usmrtil konja najbližjega bojvnika. Žival je padla skupaj; jezdec je še nekaj časa brodil sneg za tovariši. Neikimi je vzel v roke puško. Konji so se vzpenjali po strmi pokrajini. Prešli so ozemlje usedline. Še tri puškine strele po ploščati sipini navzgor.

Utrdba je bila tu. Volkovi niso popustili. Poni se je prevrnil in obležal. Jezdec se je prijel za grivo naslednjega, ki ga je dosegel, nekaj časa tekkel z njim in se pustil vleči. Neikimi je zabodel svojemu dakotskemu konju rezilo skalpirnega noža za palec v razgreto stegno. Še za domet sulice. Volkovi so svojo divjačino zopet dohiteli; v bližini zavetišča se jim je moč in steklina potrojila. V tropu so pritiskali na jezdece, hlatali po bokih, vratovih in glavah. Neikimijev poni se je vzel in zahrzal; zopet mu je zabodel rezilo za prst globoko v hrbet. Poglavar je dvignil puško in slepo streljal po konju zadnjega moža. Spotaknil se je in padel. Izdani bojvnik je zagrabil predse in hotel skočiti na konja svojega poglavarja. Neikimi je to videl in ustrelil; Očipve se je zgrabil z roko za čelo, se obrnil in padel na obraz v sredo med volkove. Prvi so ograjo utrdbe že dosegli. Vrata so se upirala. Stisnili so se na kup, tolkli in vdri. Zavetišče, ograja, streha. Rešeni.

20

Vihar je deske kladare delno poškodoval. Tudi v prostorih je ležal sneg vse do višine strelnih lin. Očipveji so se morali utaboriti v preddverju. Njihov skromni ogenj iz strešnikov in odrtih kož je plapolal pod velikim svetenjem severnega sija, pod čigar svetlobo so zimske zvezde zgubile svoj sijaj. Otopelo, brez besed so čepeli bojevniki zaviti v odeje; ob strani v temnem somraku so s sklonjenimi glavami in naježene kože stali na smrt lačni in utrujeni konji.

Neikimi je osamljeno čepel; topo je strmel v pisane plapolajoče plamene. Ob polnoči je severni sij ponehal; v mrzlo noč so zopet zasvetile zvezde; zunaj v snežni tišini so tulili volkovi.

Drugo jutro so odrinili, ne da bi si privoščili počitek. Bledo megleno sonce je svetilo v sopari; spodaj v golih topolih ob reki so sedele ptice z naježenimi perutmi. Neikimi je jahal zadaj za ostalimi. Njegova glava je bila sklonjena na prsi, njegov pogled mračen, zaspano je sedel za hrbtu svojega ponija. Vedel je: sedaj je bilo vse končano. Nihče ni več poslušal njegovih ukazov, nihče cenil njegovega pogleda, nihče se ni nad njim žalostil. Bil je izobčen, izigran, globoko osramočen in preziran kot strahopetec.

Vendar je z njimi jezdil domov na Bobrovo jezero. Morda bo našel milostno smrt bojavnika na mučilnem kolu. Svetlo perje orlovih peruti na slemenu njegovega šotora je plapolalo zunaj na zimskem vetru; bizonova grba, nadvse cenjen plen lovcev se je parila za zmagovalno gostijo v loncih. Poslanci belega Manituja so zopet zapustili vas. Neikimi ni ničesar spraševal; tudi ne bi prejel nobenega odgovora. Videl je in otopelo čakal svojo usodo.

Smrt na mučilnem kolu bi bila zanj častna. Puivagon je sklical poglavarje k posvetovanju; on, odpadnik, je osamljen sedel na bizonji koži in pričakoval znak sekire narisane na brezovo lubje – znak smrtne obsodbe. Toda poslanca z odrešujočo novico ni bilo; nihče se ni zmenil zanj in za njegovo žalost; bil ni nič več, le mrtev človek.

Totemski stebri pred njegovim vigvamom so bili črno pobarvani; vzeli so orlova peresa s slemena in jih pritrdili na kol. Vse se je zgodilo v ledenem, smrtnem molku. Stare skvoje in otroci so znesli smrečje na kup in podnetili ogenj. Puivagon je prvi slovesno pristopil in zagnal sekiro skozi kadeči se dim; rezilo sekire je presekalo eno od poglavarskih peres in poševno ostalo v kolu. Drugi poglavar je z metom zadel naslednjo perut, naslednji tretjo. Pero za peresom je bilo razsekano, ostanki glave kola so sršeli od držajev tomahavkov. Potem so prišli tisti, ki niso imeli pravice glasovanja, potem mlajši bojavniki, potem izvidniki, vsi po redu. Z meti sekir in nožev so kadeči se kol

razcefrali, da je ostal le štrcelj. Ženam in otrokom so prepustili, da so trske in iveri še nadalje razrezali in sežigali.

Neikimi je bil obsojen.

21

Zapustil je vas na Bobrovem jezeru in potoval sam, mrtvi človek, ven v zimo. Dolgo je taval po snegu in gozdovih, spal tu in tam pod podrtim drevesom ali sam naslonjen, ogrnjen s kožo ubitega jelena. Potoval je čez poledenelo jezersko pokrajino proti jugu; ostala očipvejska ljudstva mu niso nudila toplega ognjišča niti ni kadil z njimi pipe miru. Končno ga je kot gosta sprejel v malem zavetišču neki kanadski trgovec s kožuhovino. Ko so zunaj v ledeni noči zavijali volkovi, ga je zapustil in zopet začel bloditi. Ko se je po dolgi zimi začel lomiti led, ko je začel pihati južni veter in so beli labodi leteli visoko nad jezeri, ko je smrečje šumelo v vetru, se je zopet odpravil na pot. Kot nemirni lovec, kot nemirna divjačina je blodil in krožil brez cilja po gozdnih višinah. Enkrat je prišel na Bobrovo jezero; vodni orel je kričal, bober skakal, zunaj so lajali psi, tam na skalah je izvršil svoje prvo dejanje.

Zopet je šel na pot kot brezdomec in prišel po dolgem potovanju na Rdečo reko, kjer so poslanci belega Manituja zgradili majhno naselje, drugi bledoličniki pa so sekali gozdove in krčili zemljo. Poznan je bil kot Adam in kot tak prijateljsko sprejet. Tukaj je v miru in tišini ostal več let, pletel košare, izdeloval pasti in rogoznice. Pomagal je tudi lovcem pri iskanju

sledi, delal kot vodič in pomagal dobrim belim očetom pri opravi njihove pitne daritve, držeč sončni plašč, prenašal čarovniško knjigo s totemom mučilnega kola z ene strani na drugo, zlival medicinsko vodo na roke in zvončkljal pri čarovniških besedah njihovih prošelj in odgovarjal:

Kyrie eleison, Christe eleison, Mea culpa.

Neke pomladi so se Dakote, ki jih je razdražila prevara in pohlep bledoličnikov, zopet pobarvali in s puškami, tomahavki, skalpnimi noži in ognjem napadli njihove vasi.

Neikimi je poslušal in v njem se je prebudil nemir kot pri ukročenem konju, divjem konju, za katerim se kadi preko stepe, kot pri labodu, ki ga njegovi bratje visoko pod oblaki prehite; kot pri ujeti živali, ki sluti svoj čas in se ji prebudi klic v krvi.

Prerija je odmevala pod kopiti, orlova peresa so se svetila v divji ježi, bojni klic je zabrnal v sivo jutro, skalpni nož je vlekel svoj krog. Neikimi je zavohal vonj po krvi, njegove nosnice so plale kot žrebcu, ki ga spomladi prevzame sla po kobili.

In četudi so bili Dakote, Yanktoni in Sisitoni smrtni sovražniki, bili so rdeči bojvniki, bil je lov na skalpe.

Nekoč, v trenutku nepazljivosti, ga je eden dobrih belih očetov zasačil pred ogledalom, ko si je ravno barval obraz in si krasil glavo s perjem. Na očitek mu je Neikimi odgovoril z zahrbtnim molčanjem; drugega jutra je izginil.

Dakotom se ni hotel priključiti. Potuhnil se je kot kojot, ki odkrije medvedje sledi. Dakote so prekoračili rdečo reko in vpadli v jezersko pokrajino; dim in kri, ugasla ognjišča, skalpirane žene so označevali njihovo pot sovraštva. Toda bili so poraženi, utrpeli težke izgube ter morali sprejeti težke poniževalne pogoje. Neikimi je zopet postal prijatelj bledoličnikov. Imel je srečo, da ga pri pokolih in ropanjih niso prijeli.

K dobrim belim očetom se ni več vrnil. Potikal se je križem kraž po jezerski pokrajini; dokopal se je do ognjene vode in ob priložnosti tudi kaj malega ukradel. Neikimi ni več nosil usnjene srajce, usnjenega suknjiča s resicami, obleke svojega ljudstva, ampak priberačeno obleko: modro bombažno srajco, nožne flanelaste hlače in rdečo ovratno ruto, ki jo je pri nekem kramarju zamenjal za tri kunine kože in na njene pisane barve je bil še posebej ponosen. Ko je bil trezen, je izdeloval mokasine, držaje za nože in pletel male košare; tistih nekaj centov, ki jih je zaslužil s svojim delom, je nesel v prodajalno in kupil za njih ceneno darilo belega Manituja. Ognjeno vodo.

Opit, kruleč v lastnem izbljuvku za kako ograjo, se je držal za bolečo glavo, omahoval, kričal in tulil na svoji poti, vse dokler se ni zgrudil, zasramovan in opsovan z boleznim blebetanjem: "Red man – dead man ... rdeči človek – mrtvi človek."

Dobil je še tretje, zadnje ime. V naseljih je bil znan in razvpit kot strašilo za otroke, za vse

pritepen, nadležen pes. Za njegovo resnično, ponosno, bojevniško ime ni nihče več vedel. Klicali so ga enostavno "mrtvi človek" ali s posmehom naproti klerikalcem: "Kyrie eleison."

"Mrtvi človek, mrtvi človek prihaja!" so kričali otroci, ko se je primajal iz gostilne. Pustili so igro, stekli k ograji, ga psovali in ga pijanega obmetavali s kamenjem: "Rdeči človek, mrtvi človek!" Besno je pogledal po sramotilcih, kazal zobe in grozil, dokler se ni stokajoč zgrudil in obležal v prahu.

"Glejte, glejte, poklicala bom mrtvega moža, tam prihaja in vas bo vzel!" so matere grozile neposlušnim otrokom, ki niso hoteli jesti ovsene kaše. "Mrtvi mož, mrtvi mož gleda skozi okno!" so jokali otroci zvečer, preden so šli spat. Kot takega so ga vsi poznali, in kako drugače bi se sam imenoval? "Mrtvi človek!" je govoril reverendus, ki je našel povod, da je v imenu Sabaota nastopal proti streljanju v nedeljo zvečer in njegovim domnevnim posledicam.

Mrtvi mož se tudi sam skoraj ni poznal pod drugim imenom: "Jaz, mrtvi mož". Pil je vedno več in otopeval. Včasih, ko ga duh ognjene vode ni povsem prevzel, ko je imel le nekaj centov za kak požirek, si je obarval obraz z rdečo barvo, bliskal z očmi in blebetal: "Jaz Neikimi – veliki poglavar." Toda nihče mu ni verjel, niti sam sebi ne. In ponižan se je vrnil k svojemu imenu: Rdeči človek – mrtvi človek. Kmalu ni govoril o ničemer drugem. Omotičen je kolovratil po ulicah, se tresel in mrmral predse: "Rdeči človek – mrtvi človek ..."

Preganjali so ga od enega naselja do drugega. Opravil je kakšno delo, če so mu obljubili ognjeno vodo. Ostal je brezdomec. Enkrat je še prišel na Bobrovo jezero. Bledoličniki so ga najeli kot nosača. Gozd je odmeval od udarcev sekir, drevesa so padala, moder dim se je dvigal nad jasami, vas je bila zapuščena. Od razkroja jesenskega dežja, zimskega snega in pomladnih naraslih voda so samo ostanki ognjišč označevali staro mesto. Na enem teh ostankov se je nahajala tudi sled zoglenelega kola. Očipveji, ki so se pod Puivagonovim vodstvom pridružili upornim Dakotam, so bili poraženi in so morali oditi proti jugu na Missouri k Potavatomijem in Pawnejem – na ozemlje, ki jim ga je odkazal veliki oče. Mračen sij spomina je prevzel obraz Mrtvega moža: “Tukaj Neikimi – jaz Neikimi – veliki poglavar – mnogo skalpov,” se je prepričeval. Toda takoj se je popravil: “Rdeči človek, Mrtvi človek.”

Nekega večera sredi hude zime, ko so drevesa pokala od mraza, ko so se zbirali in napadali volkovi ter so se ob sobnih kaminih pripovedovale lovske zgodbe in zgodbe o volkovih – nekega takega večera je imel Mrtvi človek spet enkrat srečo, da se je za nekaj centov lahko pokrepčal z ognjeno vodo. Ko je hotel za gotovino kupiti še nekaj požirkov, ga je gostilničar poslal k vragu, drugi gostje pa so mu pomagali s psovkami, kletvicami in metanjem kozarcev. Adam Neikimi, rdeči mož je škilavo pogledal, se zarežal s širokimi zobmi in postal

nasilen; v omami je v trgovini naskrivaj pograbil pisano ovratno ruto, ki je še od nekdanj vzbujala njegovo zadovoljstvo. In ta zaklad je skrila pod srajco in se hitro odplazila ven v zimo.

Snežni vihar je trajal že tri dni in tri noči in zemlja se je pokrila z ledom; sedaj so spet zasvetile zvezde. Opijanjeni je v strahu in tesnobi slabe vesti brodil po stezi do bokov v snegu, omama ognjene vode mu je izstopala skozi kožo; stopal je in brodil naprej ter zašel. Vedel je, da mora biti v gozdu nekje nad polji votlo drevo; tam je mislil skriti svoj plen. To je bila njegova edina misel.

Tatvina je bila odkrita. Luči, grobi glasovi, kletvice, streli za njim. Začutil je udarec, lahko bolečino, vroče curljanje po srajci. Toda ni se zmenil za to; čutil ni skoraj nič več; samo plen je želel skriti in nato spati. Obupno je brodil brez cilja naprej. Zašel je. Okoli njega odprto polje, gozdna dežela, sneg in zvezde. Težko sopeč je obstal in malo premislil; sladka ognjena voda mu je omehčala kolena in mu stopila v glavo. Ozrl se je okrog. Prihajajo sem? Ga prihajajo ubiti? Rdeči človek, mrtvi človek. So bili volkovi, potujoče prežeče sence v snežnem somraku? Skrčil se je in omotično tipal v znoju in tesnobi. Samo rdeči valovi ognjene vode so mu udarjali v prsni, srcu, dihu, očesih, čelu. Ni se več zavedal. Še enkrat je obstal. Bledoličniki? Volkovi? Sence? Kdo so bledoličniki, kdo volkovi? Sence.

Svet se je pogrezal pod njim, snežna površina je izginjala, zvezde so padale.

Uspavajoča utrujenost ga je obdala kot s črnim plaščem. Ulegel se je v sneg; vse v njem se je razblinjalo v svetlobo in tišino. Potopil se je.

Nihče ga ni iskal; nihče pogrešal; nihče pokopal, volkovi so poskrbeli za njegove kosti.

Bil je doma, pri svojem Manituju, na bizonjih pašnikih večnih lovišč.

Beseda o avtorju

Friedrich Freiherr von Gagern (* 26.6.1882, Mokrice, Slovenija; † 15.11.1947 Geigenberg pri St. Leonhardu am Forst, Avstrija) je verjetno precej malo poznano ime med književnimi ustvarjalci, čeprav bi si zaslužil vsaj kako skromno omembo tudi v slovenski literarni zgodovini kot pisec lovskih in pustolovskih poznoekspresionističnih romanov. Izhajali so v visokih nakladah med dvema svetovnjima vojnama in bili iskano branje tudi še kasneje. Von Gagern se je namreč rodil na današnjem ozemlju Slovenije, sicer v nemško govoreči družini, na gradu v Mokricah. Njegova mati je bila iz plemiške družine Auerspergov in Zoisov. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, študiral pa literaturo na Dunaju, kjer je potem sprva urejal neko lovsko revijo, od 1914 pa se je preživljal zgolj s pisateljevanjem. Potoval je po Ameriki in Afriki ter doživetja s poti preli v svoje romane. V 20. letih 20. stol. se je dokončno preselil v nižjeavstrijski Geigenberg, kjer je leta 1947 tudi umrl.

Spominska medalja Friedricha von Gagerna iz leta 1949.

Konec 19. stoletja je tudi v Evropo zanesel pustolovski roman o osvajanju ameriškega Divjega zahoda. Zamik dveh generacij je namreč ravno pravo obdobje, ki po eni strani prek očividcev še omogoča stik z dogodki, po drugi pa je že na dovolj varni razdalji, ki dovoljuje svobodno in ustvarjalno dodajanje, saj marsikatera podrobnost ni več preverljiva. Tako se v tej literarni zvrsti prepletajo zgodovinska dejstva, aitiološki elementi, ljubezenske zgodbe, opravičevanje zločinov, legendarna pretiravanja, seveda pa tudi dramatična napetost, nadomestno nasilje, sem ter tja pa tudi *happy end*.

V Evropi je tovrstno literaturo najbolj populariziral plodoviti nemški pisatelj Karl May (1842-1912), ki je ustvaril pravi kanon za ta žanr, čeprav Divjega zahoda ni videl od blizu. In seveda je imel vrsto bolj ali manj uspešnih posnemovalcev. Med njimi tudi našega rojaka von Gagerna, ki je bil z Mayem v pisnih stikih. Njegov opus obsega vsaj 14 tovrstnih del, ki so izšla v letih 1913-1939. Za razliko od Karla Maya je prepotoval te kraje, podatke pa črpal tudi iz potopisne in sorodne literature. Seveda uporablja nekaj značilnih indijanskih izrazov, vendar z njimi ne pretirava, saj pri bralcu predpostavlja običajno poznavanje indijanskega narodopisja, ki so nam ga prinesli naši misijonarji in popotniki. Tako zasledimo le skvo, vigvam, tomahavk, totem in še nekaj podobnih izrazov. Za ustvarjanje osebnih imen pa je imel na razpolago nekaj slovarjev (verjetno tudi Baragovega).

Roman Mrtvi človek (1927) ima svoj dramatski lok, ko spremljamo tragično usodo Očipveja od rojstva do smrti. Vmes se ga dotakne zelo površno pokristjanjenje. Delovanje dobrohotno opisanih misijonarjev je tu podano, kolikor je mogoče, z indijanske perspektive. Ni pa izpostavljeno niti razrešeno vprašanje maščevalnosti in sovraštva, ki praktično vse življenje usmerja in vodi junaka do poraza in utopitve v alkoholizem.

Morda pa smemo kot glavno poanto dela – čeprav bo kdo očital moraliziranje – v zgodbi Neikimija–Mrtvega človeka videti nekaj podobnega kot sporočilo, ki ga je v

filmu Apokalipto ponudil tudi Mel Gibson. Nikakor ne gre za kritiko in žigovanje indijanske kulture kot krute in primitivne, še manj za opravičevanje njene getoizacije ali celo iztrebljenja, pač pa za metaforo, za priliko, ki govori o današnji družbi. Civilizaciji, ki goji krutost in sovraštvo ter maščevalnost, družbi, ki ne spoštuje življenja, je usojen propad. Samo iskreno spreobrnjenje ga lahko odvrne.

Viri:

- Bietak, Wilhelm, "Gagern, Friedrich Heinrich Karl Gustav Freiherr von", in: Neue Deutsche Biographie 6 (1964), S. 30 f. [Onlinefassung]; URL: <http://www.deutsche-biographie.de/pnd118689142.html>
- <http://www.deutsche-biographie.de/sfz19773.html>
- [http://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_Gagern_\(Autor\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Friedrich_von_Gagern_(Autor))
- http://www.ma-shops.co.uk/hossfeld/item_print.php5?id=20503054

Beseda o prevajalcu

Kazimir Čož (* 1942, Ljubljana; † 2011, Ljubljana), rojen kot Janez, je po študiju slovenskega in angleškega jezika na Pedagoški akademiji v Ljubljani vstopil v frančiškanski red in bil po dokončani Teološki fakulteti leta 1973 posvečen v duhovnika. Po kratkih misijonskih epizodah je pristal v samostanu pri Tromostovju v Ljubljani. Živel je precej odmaknjeno življenje, sosedje z nasprotne strani ulice pa so videli, da njegova svetilka gori dolgo v noč. Ko smo pregledovali njegovo zapuščino, smo med premnogimi zapiski in izpiski iz prebranih knjig našli tudi pričujoči prevod indijancarice, ki je bil zelo izpiljen. Nikoli nam ni pripovedoval o njem. Resda ne gre za literarno delo velike umetniške kakovosti, zdelo pa se nam je primerno, da ga vsaj v elektronski publikli posredujemo v javnost. Tudi v spomin na našega skrivnostnega sobrata.

Miran Špelič OFM